

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_190317

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No

٢٩٤٥ - ٩

Accession No ٢١٩٢

Author

ابو الحسن محمد

Title

الاصول الفقهية

This book should be returned on or before the date last marked below.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِحَمْدِ اللَّهِ لِلْمُسْتَفِهِمِ

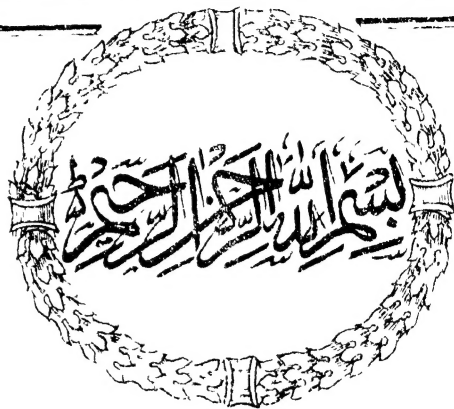
کہ اس کتاب مفید مثل بزواجد عید الہادی الی سبیل السید مریوم

بِأَنْوَارِ التَّحِيَّاتِ

الْأَلَةِ التَّحِيَّاتِ

از تصانیف کبیر الخیر شریعت پناہ طریقت دستگاہ عارفانہ مولانا
 حاجی خانہ حضرت محمد انوار اللہ سابقہ عالم ہندوہی مولانا طبیبیت جناب علیہ
 حسب منظوری عالم ربانی و عارف حقانی عالیجناب فضیلت انتساب
 مولانا حبیب الرحمن خاں صاحبہ انی صدر و صوبجات دکن علیہ اقامۃ العلوم
 باہتمام مولوی خانہ محمد علی الدین فاروقی

ایکاد الہامی علیہ اقامۃ العلوم
 طبع و نشر فی دار التبیان

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا
 ومولانا محمد وآله واصحابه اجمعين - **أَمَّا بَعْدُ**
 پوشيده نيت كه فضيلت وكمال انسان از علم است
 كما قال الله تعالى هل يستوى الذين يعلمون والذين
 لا يعلمون **وقال النبي صلى الله عليه وسلم** طلب العلم
 افضل عند الله من الصلوة والصيام والحج والجهاد في
 سبيل الله تعالى **طَبَّ** وابن عبد البر عن النبي **قال** **طَبَّ** على الصلوة

طلب علم شريفي خدا افضل است
 طلب علم شريفي خدا افضل است
 طلب علم شريفي خدا افضل است

افضل العلم في الدنيا والآخرة

فَضِيلَتِ عِلْمٍ

از نماز و روزه و حج و جهاد
 افضل است
 طلب علم شريفي خدا افضل است

وَالسَّلَامُ الْغَدُّ وَالزَّوَّاجُ فِي طَلَبِ لَعْلَمِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ
 مِنَ الْجِهَادِ فَمَسْبُورُ اللَّهِ تَعَالَى ابْنُ النَّجَّارِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
 فِي تَارِيخِهِ عَنْهُ **قَالَ** عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فَضْلُ الْعَالَمِ
 عَلَى غَيْرِهِ كَفَضْلِ النَّبِيِّ عَلَى أُمَّتِهِ خَطَّ عَنْ ابْنِ أَبِي
 عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فَضْلُ الْعَالَمِ عَلَى الْعَابِدِ سَبْعِينَ
 دَرَجَةً مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَةٍ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
 عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَفِيهِ **يُضَافُ** **قَالَ** عَلَيْهِ الصَّلَاةُ
 نُورٌ عَلَى عِلْمٍ خَيْرٌ مِنْ صَلَاةٍ عَلَى أَجَلٍ حَلٌّ عَنْ سَلَامَانَ وَفِيهِ **يُضَافُ**
قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ مِيْوزَنُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا دَلَّ الْعِلْمُ وَنَمُ الشَّهَادَةُ فَارْجَحُ
 مَا دَلَّ الْعِلْمُ عَلَيْهِمْ الشَّيْرُ الرَّحْمَنِ ابْنُ أَبِي عَمْرٍاءَ عَنْ ابْنِ حَصِينٍ ابْنِ
 عَبْدِ اللَّهِ فِي الْعِلْمِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ابْنِ الْخَوَرِيِّ فِي الْعِلْمِ عَلَى النَّعْمِ
 ابْنُ بَشِيرٍ وَفِيهِ **وَقَالَ** عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ وَزَنُ الْحَبْلِ الْعِلْمُ
 بِلَدَمِ الشَّهَادَةِ فَرَجَّ عَلَيْهِ خَطَّ عَنْ ابْنِ عَمْرِو **قَالَ** عَلَيْهِ الصَّلَاةُ

سبع وثمان مائة وثلثمائة
 افضل است زود قد استحال
 له و زود و زود و زود
 بغير او ش ففضلت عالم
 است بارت " له و زود
 فضل عالم عابد سبعة درج

افضل النور في الدنيا والآخرة
 ٢

وفاصله و زود و زود
 اسكن بين است " ففضلت
 عالم سبعة است از زمانه
 له و زود و زود و زود
 بوزن قیامت سیا ای علما و زود
 شمس ایس عالم بوزن

سید ای علما و زود و زود
 بوزن سید ای علما
 زیاد و زود و زود
 شهید " له و زود و زود
 و السلام

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1

وبالجان است وقال عليه الصلوة والسلام تعلموا
 ما تشتمون ان تعلموا فلن ينفعكم الله بالعلم حتى تعلموا
 بما تعملون عدا خط ابن عساكر عن ابي الدرداء كذا في كنز العمال
 وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام تعلموا من العلم
 ما تشتمون فوالله لا تجروا وجمعه العلم حتى تعلموا ابو الحسن
 بن الاخرم المديني في اماليه عن انس وفيه ايضا قال
 عليه الصلوة والسلام من تعلم حديثين اثنين ينفع بهما
 نفسه ويعلمهما غيره وينتفع به كان خيرا له من عبادة
 ستين سنة الدليبي عن البراء وفيه ايضا قال عليه الصلوة
 والسلام اخاف على امتي ثلاثا ضلالة الاهواء واتباع
 الشهوات في لبطون والفروج والغفلة بعد المعرفة الحكيم
 والبعوى وابن منذر وابن قانع وابن شاهين وابو نعيم
 عن ابيه وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام اذا علم العا

مع فرموده صلوات الله عليه
 هر چه خواست با ما بود
 بكن خدایه تعالى بجز
 تفهیم از علم
 یا زبیدی علی بن حسین
 در سنه ۱۲۰
 مع فرموده با ما بود

الاصحاح في اذاعة التوحید

از علم هر چه خواست
 بكن خدایه تعالى
 یا زبیدی علی بن حسین
 در سنه ۱۲۰
 مع فرموده با ما بود

از علم هر چه خواست
 بكن خدایه تعالى
 یا زبیدی علی بن حسین
 در سنه ۱۲۰
 مع فرموده با ما بود
 از علم هر چه خواست
 بكن خدایه تعالى
 یا زبیدی علی بن حسین
 در سنه ۱۲۰
 مع فرموده با ما بود

که چند روز از این بزرگواران
 علم خوانند و دفعه نماز علم او را
 به نامش رانند و عذاب باشد که
 به آدم ربی میدهد و خود بزرگوار
 و در مورد و زیارت

فلم يعمل كان كالمصباح يضيئ للناس ويحرق نفسه ابن قانع
 في معجمه عن سليك العطفاني ومبناه طب عن ابي برزة
 وعن جنادة وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام
 اشد الناس عذابا يوم القيامة عالم لم ينفعه علمه من
 عذبه عن ابي هريرة وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام
 ان اناسا من اهل الجنة يطلعون الى اناس من اهل النار فيقولون
 بما دخلتم النار فوالله ما دخلنا الجنة الا بما تعلمنا منكم
 فيقولون انا كنا نقول ولا نفعل طب عن الوليد بن عتبة
 وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام شر الناس شرار
 العلماء في الناس البزاز عن معاذ وفيه ايضا قال عليه الصلوة
 والسلام لذاتين على الناس زمان يتعلمون فيه القرآن فيعملونه
 ويقرؤون ثم يقولون قد قرأنا وعلمنا فمن ذا الذي هو خير
 منا فهل في اولئك من خير قالوا يا رسول الله ومن اولئك قال

دورن نشد به حاله ما
 بخت رسیدیم به اینچه
 از شما آموختیم آنها
 خوانند گفت که ما می خوانیم
 و عمل نکردیم

الحق اليقين فادع الله ويوجد
 ٤
 من ورسود بدترین مردان
 علماء به اندر مردان
 من ورسود علیه الصلوة والسلام
 البته خواهد آمد بخدا تا آنکه
 مردم قرآن خوانند آنوقت
 بسیار موزند آنرا

و بگویند و خواهند
 گفت که ما خواندیم
 و شما را بیست
 ای در این چه
 کردید ای عباد
 یا رسول الله فرمود
 اولئك منكم

اولئك منكم واولئك هم وقود النار طب
 عن امر الفضل فيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام الايمان
 والعمل شريكان في قرآن لا يقبل الله احدهما الا صاحبه
 في تاريخه والادبى عن على رضي الله عنه وفيه ايضا **فقال**
 عليه الصلوة والسلام لا يؤمن احدكم حتى يكون هواه
 بتعالما جعلت به الحكيم والفضل السنوى في الابانة وقال
 حسن غريب والمحطوب عن ابن عمر چوں دانسته شد که علم بغير
 عمل وبال است وکمال پس ضرور شد که بعد از علم اهم تهيات که
 هرايچ از قرآن وحدیث دانسته شد بران عمل کرده شود حالا باید دانست
 که عمل عبارت از کار است که میکند آدمی با اختیار یک منسوب است
 بوی و آل کار عام است ازین که از دل صادر شود یا جوارح
 پس اعمال بر دو قسم باشند اعمال قلبی و اعمال جوارح و هر یک
 ازین دو قسم نیز منقسم بر دو قسم اند وجودی و عدمی افعال جوارح

آنها از شما هستند و آنها
 کینه من آتش باشند
 از خود ایمان و عمل
 هر دو بخارن یکدیگر را بخارند
 و در جوارح و در یک رکن است
 می شوند حق قلم یکجا
 بنمیدرگیرند قبول

الحکیم فی الامور
 فی الامور

فی این باب
 در این باب
 فی این باب
 فی این باب

تقسیم اعمال

وجودی مثل نماز است و روزه و حج و زکوة و جهاد کسب حلال
کناح امر بالمعروف نهی عن المنکر اصلاح بین الناس ادائی تمانا
سکینه و قار اظهار شکر و صبر و راستی گفتار و ایفا و وعده صلیه
رحمی عزالت سفارش بکار خیر قبول عذر مدافاة حاجت روانی
و انفعال جوارح عدی مثل ترک دروغ و شرب خمر و غیبت و س
احوال و اسرار و تبذیر و خیانت و غش و ریا و نمائی و ظلم و مکر
و تهمت و دورویی و محش و بدگوئی و استهزاء و مسخرگی و لالیعی و
اذیت رسانی و مراودال و افعال قلب و وجودی مثل ایمان بر
و حدانیت و رسالت و قرآن و انچه نبی صلی الله علیه و سلم خبر آن
داده اند و محبت خدا و رسول استقامت توکل رضا بالقضاء
تسلیم خوف رجا حیا تواضع خشوع خشیتة زهد رحم شکر صبر
قناعت - اخلاص سخاوت شجاعت توبه و افعال قلبی عدی
مثل ترک خشم و نخل و حسد و عداوت و حرص و ریا و طول ال و

سب جاه و بدگمانی و یأس از رحمت و اتساع غضب و تعالی
 و دلیل بر اینکه دل هم مثل جوارح مصدر اعمال است این شریف
 است لا یؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم و لکن یتوخذکم
 بما کسبت قلوبکم و این حدیث شریف **قال رسول الله**
 علیه و سلم افضل الاعمال ایمان بالله و رسوله ثم جهاد فی
 سبیل الله ثم حج عمر و رحم - ح - م - ت - ن - حب عن ا - ی
 هریرة ثم طرب حب عن عبد الله بن سلام مرثله فی کثر العا
 بلکه فی تحقیقت نشأ جمله اعمال جوارح عمل قلبی است چه تا وقتیکه
 در دل علم کاری نشود و نفع ضرر آن نداند آدمی اراده و عزم آ
 نمی کن و هیچ فعل معتد به از جوارح او صادر نمی شود پس فعل قلب
 در همه افعال معتد به مقدم باشد و مدار صحت و فساد جمله اعمال بر
 فعل قلبی است فی البدایه النبیة للامام الشافعی **قال**
 رسول الله صلی الله علیه و سلم ان الله تعالی لا ینظر فی الصور

له ما خذ بکینه اے تعالی
 در تیرا که لغو را بکن
 می نازد چنانچه که قلوب را چنان

انوار التوحید
 علم خود را علی الصلوة و السلام فضل
 علیایمان است بخدا و رسول او
 پس جهاد در راه خدا اعمال
 پس حج عمر در ۲
 بلکه خود را نمی بیند خدمت تعالی
 صورت

فصل

وفاقی شہید و بابا کے نام
 پہلے شہید نعوس کے نام
 و جہاد میں شہید کے نام
 و جہاد میں شہید کے نام

کودن حال است و نه از
خالی کردن ال بکے بہ در دنیا
انیت کہ نیا بشیخے کہ
دست نشسته تراں
چیز کہ در دست حق تعالی است

قلب " غنی نمی قلب است در فرزند
 لکرت ال غنی است بلکه
 مله فرمود است با ذی بین
 ۱۱
 انما التجبر الخواص بالضعف جدا
 بیکر در دلس

مع فرمود علیہ الصلوٰۃ
والسلام آورده خواهد شد
بر ذریعہ است

فواهد شد
خسرو بن بیخوار شد
در کیند و این را قبول ما کرد
بر من یاقین قالی گیر را
همه بر من و در دست قالی
در دزد قالی اعمال نامها

فمن لم يكن له من العمل يومئذ ما يخرجه من النار فليس له من العمل يومئذ ما يخرجه من النار

فمن لم يكن له من العمل يومئذ ما يخرجه من النار فليس له من العمل يومئذ ما يخرجه من النار

١٢

فمن لم يكن له من العمل يومئذ ما يخرجه من النار فليس له من العمل يومئذ ما يخرجه من النار

ان كان هذا الغيري ولا قبل اليوم من العمل الا ما كان اتبعني
 به وحكي كروط عن انس وفيه ايضا عن ابن مسعود انه سئل
 هلك من لم باصرا بالمعروف ولم ينه عن المنكر فقال لا ولكن هلك
 من لم يعرف بقلبه معروفا ولم يذكر بقلبه منكرا سئل عن
 في الفتن وفي البدن اذ لم يذكر قال عليه الصلوة والسلام بكاء
 المومن من قلبه وبكاء الكافر من هامته رواه الطبراني وكثر العما
 عن ابي ابن لعب وعن رجل من آل الحكم بن ابي العباس
النبي صلى الله عليه وسلم بانثاس فقر سورة ففعل
 منها اية فما لهم هل تركت شيئا فسلكتوا فقال ما بال اقوام
 يقرء عليهم كتاب الله لا يدرسون ما قرء عليهم فيه لا ما ترك
 فكلذ اكانت بنو اسرائيل خرجت خشية الله من قلوبهم وشهد
 ابد انهم لا اله الا الله عز وجل لا يقبل من احد عمل حتى يشهد
 بقلبه ما يشهد ببذنه الدليلي عن ميمون بن هارون قال نزل

خليفة

فمن لم يكن له من العمل يومئذ ما يخرجه من النار فليس له من العمل يومئذ ما يخرجه من النار

حذیفته و سلمان رضی الله عنهما علی نبطیة فقال لها هل
هنا مكان طاهر نصلي فيه فقالت النبطیة طهر قلبك فقال
احدهما للاخر خذها حكمة من قلب كافر رواه ابو نعیم
المحلیة ازیں آیات واحادیث معلوم شد که مدار اعمال بر دل است
و دل هر کس کیان نیست بعض نرم می باشند و بعض سخت چنانچه
ایں آیه شریفه بدان اشارت میدارد **وَقَالَ تَعَالَى تَمَّ**
قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ اَوْ اَشَدَّ
قَسْوَةً

وَقَالَ تَعَالَى فَاغَاةً اَتَعْمَى الْاَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ
وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتَّةَ أَشْيَاءَ يَحْبِطُ الْأَعْمَالُ
الاستغفال بعبود الخلق وقسوة القلب وحب الدنيا وقلة
الحیا و طول الامل و ظالم لا ینتهی رواه الدلیلی مرفوعاً ذكره
الامام الشعرائی فی البدایة المنیر و عن عامر القفقی قال قال

حذیفته و سلمان رضی الله عنهما
نجات دهنده نبی فرمودند
محقق شد که اینجا جاسوسان
است که در این کار گریز
نفت دل خود را بکند
ازان گفت بگریز از کار
این گفت را بگریز ۱۲

۱۳
الاولی الخیر الاولی الخیر

له یسحت شند و لباس
نگار او از این پس آن مانند
له است بخت و از ان
له با نانی خوشتر اما لکن
نابینا مشو ندیدم بلکه در سینه
میباشند ۱۲

لکه زنی مانند ۱۲
قلبیک از غم
دق بجا و طول ال
و قاده قلب و حب دنیا
یکند اشتغال بعبود خلق
علا بلم شمشیر جهاد اعمال
له فرمود دل ضاعل است

به انیہ ومن یفسد جوانیہ یفسد الله برانیہ رواه الثوری
 ووهب و خالد عن عطاء مثله انقهر رواه ابو نعیم فی الحلیہ
 پوشیدہ نیست کہ ضرورت اصلاح قلب کلامیست مسلم نزد
 کل فریق اسلامیہ اما از حالت ما مردم ہویدا است کہ گویا این فقرہ
 ایست تراشیدہ برائے پسند دیگران حالانکہ حق تعالیٰ می فرماید
 یا ایہا الذین امنوا علیکم انفسکم لا یضرکم من ضل
 اذا اھتدیتم اگر گفتہ شود کہ از ظاہر آیت مستفاد است کہ ضرورت
 امر بالمعروف نیست گوئیم و رأی شریفہ ارشاد است کہ ہر کس
 اصلاح نفس خود کند و نہ اینکه ترک امر بالمعروف بکنرچہ وجوہاں
 از نصوص دیگر ثابت است و آل بحث دیگر است کلام درین است
 کہ آدمی را باید کہ خود عمل کند و برائے کسانی کہ دیگران را امر میکنند
 و خود عمل نمی کنند ارشادی شود۔ اتأصرون الناس بالبر و تنسون
 انفسکم و انتم تتلون الکتاب افلا تعقلون و قال تعالیٰ

بیرونی اور اسم اللہ تعالیٰ
 صحیح گزاردہ کہ کسی اندر نی
 خود را فاسد کرد اما متفق
 بیرونی اور اسم فاسد کرد اند

۱۵
 لہ از مومن لازم بگیرد
 نفسیات خود را فراموشی دهد
 شمار یک یک گم آہ شد و تکیہ
 ہدایت یافتہ
 لہ ایاد را از براس
 نیکی علم بیکند و نفس
 خود را فراموشی نمایند
 یا عقل می دارید در حالیکہ
 کتاب اللہ را می خواند
 مگر خود را فاسد کرد

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا
عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ وَقَالَ عَلَى الصَّلَاةِ
الْعَاقِبِ يَنْتَظِرُ الْمَقْتِ وَالْمَسْمُوعِ يَنْتَظِرُ الرَّحْمَةَ وَالْآخِرِ يَنْتَظِرُ
الرَّزْقَ وَالْمُتَكَبِّرِ يَنْتَظِرُ اللَّعْنََةَ الْحَدِيثَ طَبَّ عَنْ ابْنِ عَمْرٍو
ابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنِ الزَّهَرِيِّ كَذَابُ الْكُفَرِ الْعَمَالِ وَدَرْ تَفْسِيرِ جَلِيلِينَ
تَحْتَ آيَةِ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ آوَرُوهُ عَنْ ابْنِ ثَعْلَبَةَ
الْحَشَنِي قَالَ سَأَلْتُ عَنْهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَقَالَ أَتَمُّوْا أَبَا مَعْرُوفٍ وَتَنَاهَاوْا عَنِ الْمُنْكَرِ حَتَّى إِذَا رَأَيْتُمْ شَيْئًا
مُطَاعًا وَهُوَ مَتَّبَعٌ وَدَنِيًّا مَوْثِقٌ وَاعْجَابُ كُلِّ ذِي
رَأْيٍ بَرَاءَةٌ فَعَلَيْكُمْ بِنَفْسِكُمْ رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَغَيْرُهُ عَنْ أَبِي
يَعْمُرٍ رَحِمَهُ ذَا ذَانِ قَالَ قَالَ حَدِيثُهُ لِيَا تَيْنِ عَلَيْهِمَا
مَنْ هَا خَيْرٌ كَمْ فِيهِ مَنْ لَمْ يَأْمَرْ بِالْمَعْرُوفِ وَلَمْ يَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ
رَوَاهُ أَبُو نَعِيمٍ فِي الْحَلِيَّةِ وَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

اس کی نیکو امان آوردہ
ایہ جو یہ کہہ دیکر انرا
بجائی کہید یا زنا پسندید
شد زویدک خدا پسند
جو یہ جزی را کہ نیک

اقوال النبی صلی اللہ علیہ وسلم

نعم رسول الله عليه وسلم
واظط انظار غضب كين
وتشغول انظار رخصت كين
وما جرت انظار رزق كين
وتغير كين انظار رزق كين
انظار رزق كين

اذا اردت
ان ينفذ امر معروف
و نهى منكر كن في آت وقت
نفسه لا تركه في غير وقت
ان ينفذ امر معروف
و نهى منكر كن في آت وقت
نفسه لا تركه في غير وقت

۴ و نہی منکر کند ۱۲ عذیبہ گفت کہ البتہ بر شما زمانہ خواهد آمد کہ در آن بہترین شایکے باشد کہ شمارا امر معروف و نہی منکر کند

اگر کسی که عیوب بخیر
را درستی عیوب بخیر
پارسی ۱۰

نزد بار خدای عزوجل
خودش از عیب جوئی
پارسی ۱۰

عنه فرمود علی علیه السلام
و السلام
۱۲

اذا اردت ان تذكر عيوب غيرك فاذكر عيوب نفسك الرافعي
في تاريخ قزوین عن ابن عباس رواه كذا العمال وفيه ايضا
وقال عليه الصلوة والسلام طوبى لمن شغلته عيبه
عن عيوب الناس فرعن انس وفيه ايضا قال عليه الصلوة
والسلام يا ابا ذر ان المؤمن يرى ذنبه كانه تحت حضرة سيده
ان يقع عليه والكافر يرى ذنبه كالذباب يمر على انفه
الدلي وفيه ايضا عن ابي الدرداء قال لا يفقه الرجل
كل الفقه حتى يهتق الناس في جنب الله ثم يرجع
الى نفسه فيكون لها اسدا مقمرا كرو في الحلية لا بي تعليم
قال عبد الله بن محمد بن الكوا اللريج بن خيثم فانك تعيب
احدا منا ولا نذمه فقال ويلك يا ابن الكوا ما انا عن نفسي
براض فانزع من ديني الحديث الناس ان الناس خافوا
الله تعالى على ذنوب الناس وامنوه على نفوسهم

ای از مردم و گویا
بجای عیب دیگران
بالا سر او می رسد از آنکه
بفکند بر سر او و از آنکه
عنه خود را گویا کسی است گذر
ببیند بی او ۱۰

۱۰
انما العيب انما هو العيب

عنه فرمود علی علیه السلام
کاین ترک کرد کسی تا آنکه
نمودم و من در مقابل او
عز وجل پس بر او کذب و
نفس خود را ترک کرد و از آنکه
عنه عبد الله بن محمد بن

درمان خود را در انداختن و در
برگه دیگران و بفکر انداختن خود را
کافران شده و سخن مردان را
کافران خود را از حق مبرا گردان
فی نیم ترک عیب مردم کن
خارجی بود و بی عیب مردم کن
عنه فرمود علی علیه السلام

الوالبی و الحلة التوجید
گفت که شایسته
جیب سبب بدوزخ
و عید یک سخت دیدیم
چند است پاسته که از شما
موت بودیم تا اینجا
تغیر علی بن محمد
که در آن تغییر

مالک جمله عرب شنوید و عجم منقاد شما شود گفتند بے آن کلمه قبول نمیکنیم
 فرمودند بگوئید لا اله الا الله کفار تصدیق آن نتوانستند کرد و بانکار
 برآمد و گفتند اجعل الالهة الهاء واحدا ان هذا الشیء عجا
 یعنی ای اگر و انید (نبی صلی الله علیه و سلم) همه معبودان را یک معبود
 این چیز نیست عجیب و مومنان بے هیچ شک تصدیق نمودند و همچنین
 قصه معراج و بعث و نشر و غیره در عقل کفار قبول نکرد و اهل ایمان
 بلا تأمل تصدیقش نمودند این بود حال صحابه که از همه است بحال
 ایمان اخقصاصی داشتند لیکن بعد صحابه رضی الله عنهم اجمعین
 مردم اندک اندک اتباع عقل مشوب بوجهم آغاز کردند و در نصو صیکه
 خلاف مشرب خود یافتند بتاویل گرا میزدند و نوبت آن رسید
 که هفتاد و دوازده پیداشدند - مثلاً خوارج انکار کردند که سوره
 یوسف کلام الهی باشد بدین دلیل که بیان قصه عشق زن مرد از
 شان که بربائی بعید است و معتزله انکار رویت الهی کردند بدین وجه

ملک ای اگر و انید معبود
 بے تعدد را یک معبود

انوار النجاة فی احکام التوحید

۱۹

نقیض که این امر بکبر
 شایع است

کہ در میان رایی و مرنی محاذات و غیرہ شرط است و ہم انکا صفات
 الہی نمودند بدینوجہ کہ تعدد قدا جائز نیست و گفتند انچه اصلح
 است بر حق تعالی واجب است و سخاشی نمودند از نسبت شر
 بحق تعالی و بعقل قدریہ نیاید کہ حق تعالی افعال بندگان را
 خود پیدا کند و بر او عذاب نماید لہذا بندہ را خالق افعال خود
 قرار دادند و نظامیہ را خیال کمال تنزیہ حق تعالی بر او آورد
 کہ حق تعالی قدرت آن ندارد کہ در دنیا با بندگان خود چنان
 معاملہ کند کہ صلاح آنها در آن نباشد و نہ در آخرت قدرت آن
 دارد کہ از ثواب و عقاب آنها کم و زیاد کند و گفتند کہ اجماع
 و قیاس حجت نیست و ہشامیہ گفتند کہ اسم وکیل بر حق تعالی
 اطلاق نتوان کرد آں موکل میخواہد و ہمچنین گفتن این جائز نیست
 کہ حق تعالی الفت داد بدلبا و کفہ و حبت و دوزخ ہنوز
 پیدا نشدہ و ہمہ گویہ گفتند کہ حق تعالی صرف اجسام را آفریدہ

حق تعالی را قدیم نباید گفت چرا که آن زمانه میخواهد و حق تعالی
از ان برسیت. و تمامیه گفتند که یهود و نصاری و مجوس و زنادقه
و بهائم و اطفال روز قیامت خاک خواهند شد و داخل دوزخ
و جنت نخواهند شد. و جاحظیه گفتند که اندام جواهر محال است
و خیر و شر فعل بنده است و خود دوزخ اهل خود را بنده خواهد کشید
حق تعالی کس را در ان دخل نخواهد کرد و کعبیه گفتند که فعل
بغیر اراده صادر می شود و جبائیه گفتند که اراده حق تعالی حادث
است و بنده خالق فعل خود است و کرامیه است اولیا و هیچ نیست
و باطنیه گفتند که قرآن را باطن است و آن منحصراست در ان
و جبریه گفتند که بنده مثل جماد است هیچ قدرت ندارد. و کرامیه گفتند
که حق تعالی بر عرش است و بس. و خارجییه و ما بهیه گفتند که شفا
انبیاء و غیرهم در قیامت نخواهد شد و مجتبی با صلحا و اولیا
مضر است و علی نهاده دیگر اهل بهوار عقل را زرد و نگذاشت که

بر کلام الہی ایمان آرند و آنچه در قرآن مخالف است خود یافتند تا دلیل
 ننهند و عقل خود را برابر ارشاد حق تعالی ترجیح دادند و حقیقت
 ایمان این قوم برگفته عقل است نه برابر ارشاد حق تعالی لیکن
 باین همه اینها از کفار ممتاز اند ازین وجه که کفار را با کلام اللہ سر و کار
 نیست و اینها از مخالفت با کلمۃ الہی می ترسند و لهذا تاویل آن کرده بگویند
 موافقتی بهمی رسانند اسماحاً لفرق میان اہل سنت و جماعت و آنها از
 ہمین جهت است کہ عقل را بر نفس ترجیح دادند و اہل سنت جماعت بر خلاف این
 نقل را بر عقل مقدم داشته بہر آنچہ کہ حق تعالی فرمودہ ایمان آوردند کہما فی
 جامع الترمذی تحت قولہ فی اللہ علیہ السلام ان اللہ یقبل الصدقة
 و یأخذہا بمینہ وقد قال عید و احد من اهل العلم
 فی ہذا الحدیث وما یشتمل ہذا من الروایات من الصفا
 و نزول الرب تبارک و تعالی کل لیلۃ للسماء الدنیا
 کل قالوا قد ثبت الروایات فی ہذا ولو من بہا ولا یتوہم

لہ فرمود علی المرتضی علیہ السلام
 اللہ تبارک و تعالی قبول کا فریاد
 و بہت راست خود بیگوار
 آن امام ترمذی را می گویند
 کہ دین حقیقت و آنچه متباد
 آن دارد شدہ مثل اینکہ

۲۲

انوار النجاشی

ر حق تعالی فرمودی آیہ
 ان ربکم ربکم انما یثابت
 ان علم لفظک کہ انما یثابت
 است بابران ایمان
 و آنچه در ہم و شہ
 گویند نشود کہ چو است و
 چو تہمین روایت
 کردہ است

از امام اکبر و سفیان بن عیینہ و عبد اللہ بن مبارک گفتند کہ بگذارند اینچہ را بکلیت
 این است قول اہل علم
 این است و جماعت ۱۲
 مذکور است کہ با شدہ

ولا ینقال کیف ہکذا روی عن فالح بن انس وسفیان بن عیینہ
 وعبد اللہ بن المبارک انہم قالوا فی ہذہ الأحادیث امرؤہا
 بلا کیف و ہکذا قول اہل العلم من اہل السنۃ والجماعۃ
 انھما و فی فتح الباری شرح البخاری وقد جری بحث بین ابی العباس
 بن سیرج ومحمد بن داؤد الظاہری فاجتہ علیہ ابن سیرج
 بالاجماع فانکرہ ابن داؤد وقال الذین خالفوا ظاہر القرآن
 لا اعد خلا فہم انھما و عن عبد اللہ بن عمر عن النبی
 صلی اللہ علیہ وسلم وما اشکل علیکم فکلوہ الی عالمہ
 رواہ النجاری فی خلق العباد وعن جندب قال قال
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم من قال فی کتاب اللہ برأۃ
 فاصاب فقد اخطأ رواہ ابو داؤد وعن سلیمان بن یسار ان
 رجلا قال لا صبیۃ قد ملدینۃ فجعل یسال عن متشابہ القمل
 فارسل الیہ عمر وقد عدلہ عن ارجین النخل فقال من انت

وسفیان ابی عباس بن سیرج
 ومحمد بن داؤد ظاہری
 جنت اور دربار ابن داؤد
 باجماع و الحاکم در ابن داؤد
 اثر گفت کہ باکیف
 قرآن را خلاص کرد و در ظاہر

۲۳
 افغانی فی التاج

شان غلات غنی شام ۱۲
 لک فرمود علی الصلوۃ والسلام
 وچیزیکہ مثل شود بر شما
 از قرآن پس علم رسید
 بدانشند آن یعنی عالم را
 لک مرویست از عبد اللہ بن عمر
 علی الصلوۃ والسلام فرمود
 در کتاب الشرائع خود

خاکرہ باشد ۱۲
 سفیان بن مبارک گوید
 این صبی نام در مدینہ
 آمد از متشابہ قرآن بدین
 گفت کہ او را بطریق قرآن

صہ رلے او شاخاے درخت خرواپس یرسید از و کہستی

روایت است که صبیغ بن کوفی
 از نافع غلام عبدالمطلب
 روایت میکند که در روز
 کربلا در روز نهم ذی قعدة
 در کربلا در روز نهم ذی قعدة
 در کربلا در روز نهم ذی قعدة
 در کربلا در روز نهم ذی قعدة

قال انا عبد الله صبيغ فاحذ عمر عرجونا من تلك الغرا
 فضربه وقال انا عبد الله عمر فاجعل له ضربه يا حثي وحي
 راسه فقال يا امير المؤمنين حسبك قد ذهب الذي
 كنت اجد في راسي رواه الدارمي وعن نافع مولى عبد الله
 صبيغ العراقي جعل يسأل عن اشياء من القرآن في جناد
 المسلمين حتى قدم مصر فبعث به عمرو بن العاص الى
 عمر بن الخطاب فلما اتاه الرسول بالكتاب فقرأ فقال اين الرجل
 فقال في الرجل قال بصل ان يكون ذهب فتصيبك مني به
 العقوبة الموجهة فاتاه به فقال عمر تسال محدثة فارسل
 عمر الى رطاب من جريد فضربه بها حتى ترك ظهرة دبره
 ثم تركه حتى برأ ثم عاد له ثم تركه حتى برأ فدعا به ليعود
 له قال فقال صبيغ ان كنت تريد قتل فاقتلني قتلا جميلا
 وان كنت تريد ان تدأويني فقد والله برأت فاذن له

چون قاصدا را غمزدین عالم
 ز شاداد را غمزدین عالم
 تا آنکه آمد در مصر پس
 ز شاداد را غمزدین عالم

۲۳
 انما الجرح في راحة اليد التوجه

گفت که عمر بن الخطاب
 گفت که عمر بن الخطاب
 گفت که عمر بن الخطاب
 گفت که عمر بن الخطاب

طلب کرد عمر بن الخطاب
 طلب کرد عمر بن الخطاب
 طلب کرد عمر بن الخطاب
 طلب کرد عمر بن الخطاب

2

۲۵

عبدالله بن عبدالمطلب

الذوالنحیثی فی الدلالة الوحدیة
۲۲
سکندر بوردارد
اورا باز اگر بنیزد باز بوردارد
تا آنکه جنت برود اورا ۱۳
طی فرمود علی الصلوة
و السلام آدمی روزه
می دارد و نماز می بخواند
و حج میکند و عمره می آرد
و هر گاه که قیامت شود
درگاه او باز شود

جسزا بمقدار عقل او ۱۲

مرکز انجمن خیریه مسکینین
واجب برادره

مقدور

ملف فرمود علیہ الصلوٰۃ والسلام

استاد

عقل در بیان

عقله خط وضعفه عن ابن عمر وفيه أيضاً قال عليه الصلوة والسلام الناس يعلمون بالخير وإنما يطعون أجورهم على قدر عقولهم أبو الشيخ عن معاوية بن مرة عن أبيه وفيه أيضاً قال عليه الصلوة والسلام تبارك الذي قسم العقل بين عباده اشتاتاً أن الرجلين ليستوى عملهما وبرهما ووصو لكهما يتفاوتان في العقل كالذرة في جنب احد وما قسم الله لخلقهم خطاها افضل من العقل واليقين الحكيم عن طاووس مرسل وفيه أيضاً قال عليه الصلوة والسلام قد يتوجه الرجلان الى المسجد فينصرف احدهما وصلوته افضل من الآخر اذا كان افضلهما عقلاً وينصرف الآخر وصلوته لا تغدل مثقال ذرة وطب وابن عساكر عن ابي ايوب وفيه أيضاً قال عليه الصلوة والسلام لما خلق الله العقل قال له اقبل فا قبل ثم قال له ادبر فادبر ثم قال له اقع

بندها را در میان خود
بناشدند علی آنها را
و هم از دور با رابا شدند
لیکن آن از شدت غارت
باشند و عقلشان آنها
یکباره در پیوسته آمد

استغفر
٢٦
النوار البجلي في أدلة التوجيه

است و قسّم نفرومود انصافانی
در عقل خود بود ابراهیم که افضل
باشد از عقل تو

والسلام علیک وعلیٰ الصلوٰۃ
والسلاۃ

از انجمن خیریه خاندان

آن دو فضل باشد

دو گنا ایک نماز ادائیگی سے

عبدلہ فیض علیہ السلوۃ والسلام
یذرہ ۱۲

کتابخانه آفرید

حق و انصاف را که در این مکتب بود از آن مکتب که در این مکتب بود

وادب و تقرب کرد و به تو تمام
 جاده کرده شوم و بسبب تو
 تو را ندانم که چه شوم و دارم
 تو را ندانم که چه شوم و دارم
 به خدایت شکست زده و پشیمان
 شدم از خود که غافل و سرکش بودم

ففعل ثم قال له انطلق فانطلق ثم قال له اصمت فصمت
 فقال ما خلقت خلقا احب الى منك ولا اكر مر بأك عرف
 وبك احم وبك اطاع وبك اخذ وبك اعطى واياك
 اعاتب ولك الثواب عليك العقاب ما اكرمتك بشئ اقل
 من الصابر الحكيم عن الحسن قال حدثني عدة من الصحابة الحكيم
 عن الازاعي مفصلا وفيه ايضا قال عليه الصلاة والسلام
 يا اعلی اذ اتقرب للناس الى الله في ابواب البر فتقرب الى الله
 بانواع العقل تسبقهم بالدرجات والرفق عند الناس في الدنيا
 وعند الله في الآخرة حل زعن على وفيه ايضا قال عليه الصلاة
 والسلام يا اعلی الناس رجلا فقل يصلم للعفو وجاهل
 يصلم للعقوبة ابن عساکر عن علی قال لما انقذني النبی
 صلی الله علیه وسلم الی المن قال فذكره وفيه ايضا
 قال عليه الصلاة والسلام الجنة مائة درجة تسعة وتسعون

وادب و تقرب کرد و به تو تمام
 جاده کرده شوم و بسبب تو
 تو را ندانم که چه شوم و دارم
 تو را ندانم که چه شوم و دارم
 به خدایت شکست زده و پشیمان
 شدم از خود که غافل و سرکش بودم

۲۸
 انزل الخ فخالق التوحید

وادب و تقرب کرد و به تو تمام
 جاده کرده شوم و بسبب تو
 تو را ندانم که چه شوم و دارم
 تو را ندانم که چه شوم و دارم
 به خدایت شکست زده و پشیمان
 شدم از خود که غافل و سرکش بودم

وادب و تقرب کرد و به تو تمام
 جاده کرده شوم و بسبب تو
 تو را ندانم که چه شوم و دارم
 تو را ندانم که چه شوم و دارم
 به خدایت شکست زده و پشیمان
 شدم از خود که غافل و سرکش بودم

اهل العقل ودرجة لساائر الناس الذين د و هم من اهل اين بود
 فضائل عقل حالا آثار و علامات آنرا معلوم بايد کرد که عقل کدام
 تسم محمود است قال عليه الصلوة والسلام الكيس من علم ما
 بعد الموت والعاري العاري من الذين اللهم لا عيش الا عيش
 الاخرة هب عن انفسك اذا في كنز العمال وفيه ايضا قال
 عليه الصلوة والسلام الكيس من دان نفسه لم يعمل لما بعد
 الموت والعاجز من اتبع نفسه هواها وتمنى على الله حمرة
 عن شداد بن اوس وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام
 اطع ربك تسمى عاقلا ولا تصيبه فتسنى جاهل حبل عن ابي هريرة
 وابي سعيد وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام قليل التو
 خير من كثير العقل والعقل في امر الدنيا مضرة والعقل في
 امر الدين مسرعة ابن عساکر عن ابي الدرداء وفيه ايضا قال
 عليه الصلوة والسلام ما اكتسب المرء مثل عقل يهدى

بانه عاقلان وکيب بانه
 جميع موزان که در علم و ادب

مردمان که است در علم و ادب
 بانه با معرفت و با شعور
 که عاقلان از دين با شعور
 بهنجار عيش است آنرا عيش
 عه زود و علي الصلوة والسلام
 مردمان که است که عاقلان

که در علم و ادب با معرفت و با شعور
 عاقلان که است که عاقلان
 خواهرش با شعور و با شعور
 که در علم و ادب

که زود و علي الصلوة والسلام
 عاقلان که است که عاقلان
 که زود و علي الصلوة والسلام

عاقلان که است که عاقلان
 که زود و علي الصلوة والسلام
 عاقلان که است که عاقلان
 که زود و علي الصلوة والسلام

صاحبه الى هدى او يردده عن ردی هب عن عمر وفيه ايضا
قال عليه الصلوة والسلام دعامة الدين واساسه
 المعرفة بالله واليقين والعقل النافع قيل وما العقل لنا
 قال الكف عن معاصي الله والحرص على طاعة الله عز وجل
 الدليل على عائشة وفيه ايضا **قال** عليه الصلوة والسلام
 لا يحببتكم اسلام امر حتى تعلموا ما عقده عقله عني وقال
 منكر عدا هب وضعفه عن ابن عمر وظاهر است که اینچنین عقل خود
 نادر الوجود و در حکم کسیا است كما قال عليه الصلوة والسلام
 ما خلق الله شيئا في الارض اقل من العقل وان العقل فاضل
 اقل من الكبريت الاحمر الروابي وابن عساكر عن معاذ بن
 جبل وعن ابى امامة انه كان يقول اعقلوا ولا اخلال
 العقل الا قدر رفع الحديث كرا محصل اگر عقل صرف نصيب
 نباشد الكتاب آن از كلام حق تعالى ونبی کریم صلی الله علیه وسلم

داهی کناد و است باریت
 و باز دارد از دلاک ۱۰

له و منسوبه که متون دین
 و یاران معرفت خداست
 تعالی است و یقین و عقل
 نافع کی پرید که عقل نافع
 عیست فرمود باز ما من است

افراد محققان در التوحید
 ۳۰

در حدیث جماعت خداوند عزوجل ۱۱
 علی بن نقیض بنیاد فی الاسلام
 که است اگر بگوید که چه قسم قطع

عقل است ۱۲
 عقل و تعقل و الصلوة والسلام
 علی بن نقیض بنیاد فی الاسلام

بیاوردند که گفت که
 عیسی خیال میکرد که
 بود و ما در می گفت که
 عیسی خیال میکرد که
 است ۱۳

باید کرد و طریقه اش همینکه آنچه فرموده اند بغیر هیچ تشکیک و تردد بر این
 ایمان باید آورد و تصدیقش باید نمود و بجهت اصلاح قلبی یکے آنست
 که عادی کند آنرا بایمان بالغیب بر نصوحیکه از ادراکش تصور کند
 و در این فهم خود را مستهم دارد چرا که تفاوت افهام امریست مشاهدنی بنیم
 که مسکله می باشد که یکے آنرا نفهمیدن نمی تواند و یکے می فهمد و تصدیقش
 می کند و یکے نفهمیده ردش مینماید پس اگر معنی نصی بغم نیاید بر نفهمش
 ایمان آورد و بداند که این اسم از ان قبیل باشد که فهم من آن نمی رسد
 ورنه هزار باصحابه و علماء و اولیاء الله تصدیقش نموده اند و اگر در ایما
 توقف کند خوف کفر است چرا که انکار یک آیت هم موجب کفر است
قال الله تعالى افؤمنون ببعض الكتاب وتكفرون
ببعض فما جزاء من يفعل ذلك منكم الا خزي في الحياة الدنيا
ويوم القيمة يردون الى اشد العذاب وقال عليه الصلوة
والسلام من محمد آية من القرآن وقد حل ضرب عنقه

لطف خود را نشان می دهد بایمان می
 آید بعض کتاب و کلام که بعض
 هست یکی که نفهمیدن می تواند
 و یکی که در مسامحه از زنگنه دنیا
 در دنیا نیست از انبیه جهان نشو

بحث برین عذاب
 لطف خود را بخت می آید
 یکی که انکار یک آیت در آن
 کردن می تخفیف که محال شده زدن
 کردن او ۱۲

لا عن ابن عباس ذكره في كذا العمال ازین ثابت شد که ایان
بر جملة آیات ضرورت و بے آن آدمی نومن نمی شود ایچ امر و ناستنی
است و آن باینکه می تواند شد که در مضمون آیت کسی را شک و تردد
می باشد که اظهارش مناسب نمیداند و ظاهر می گوید که آنرا تسلیم میکنم
و ایمان آوردم چنانکه گاهی مدعی علیه در دعوی کاذبه میداند که مدعی
دروغ گو است لیکن بمصلحتی انکارش نمی تواند کرد و میگوید که آنرا
تسلیم میکنم اینقسم تسلیم در سلسله ایمان مفید نیست چه ایمان کیفیت است
قلبی که شک و تردد در آن گنجایش ندارد و توضیح مرام اینکه کیفیات
قلبیه در ادراک متفاوت می باشند اجمالش ازین مثال معلوم
خواهد شد که شخصی را که مثلاً از دار قطن واقف نیست کسی خبر دهد
که آن محله است در بغداد اگر منبر شخص عایست تصویری و همی می
توان شد و اگر میدان که منبر شخص صادق است فی الجملة بدان طعنه خواهد
لیکن آن تصدیق که بوجود مکمل معطوفه دارد دست نخواهد داد و پس

اگر از دیگران هم همان خبر بشنود و خبر آنها بخد تو اتر رسد تصدیق و متقی
خواهد شد و اقبل آن یاد هم است یا شک یا ظن لیکن هیچ کدام
از ان یقین نیست چه یقین و تصدیق کیفیت است که در ان شک
تردو نباشد و هیچگاه زوال نپذیرد - احاصل تصدیق و ایمان برضا
آیات و احادیث برو چه باید که از ظن متجاوز شده بحد قطعیت
رسیده باشد و زوال نپذیرد خواه حکم باشد یا مشابهاست
در مشابهاست کیفیت آنرا حواله بعلم خداست تعالی نمود نیست
اگر کسی در ایمان بر آن اندک تردود در خود یا بداند که هنوز ایمان
متحقق نشده و فکر تمیل آن کند **قال علیه الصلوة والسلام**
عن لم یکن مؤمناً حقاً فهو کافر حقاً ابن النجار عن سباع
عن انس رواه فی کذا الجمال احاصل معتبر درین باب یقین است
قال علیه الصلوة والسلام الصبر نصف ایمان
والیقین ایمان کله حل هب عن ابن مسعود **قال کذا**

که هر چه در این باب باشد پس آن
له فزود علی الصلوة والسلام

خداست

۳۳

افراد النجار فی ادلة التوحید

خدا

صبر نصف ایمان و یقین
تمام ایمان

آرے در ایمان و یقین این قدر سرق می تواند کرد که ایمان
 کیفیت است راسخ در قلب و یقین نام کیفیت خطرات قلبیه
 است که یک بعد دیگر در دل وارد می شوند **قال علیه الصلوة**
والسلام الايمان ثابت في القلب واليقين خطرات الدلي
 عن داود بن سعيد الانصاري عن ابيه كذا في كنز العمال
 هر چپ یقینی که نصیب است مرحومه نبی کریم صلی الله علیه وسلم است
 نصیب است دیگر نشده **كما قال عليه الصلوة والسلام**
 ما اعطيت امة من اليقين ما اعطيت امتي ذكره في كنوز العقائد
 لیکن دیقین هم مداح اند چنانکه از این حدیث شریف ظاهر است
قال عليه الصلوة والسلام ان عيسى بن مريم كان يمشي على الماء
 ولوزاد يقيناً لمشي في الهواء الحكيم عن زامر بن سليم مفصلاً كذا في
 كنز العمال وفيه ايضا **قال عليه الصلوة والسلام** لو
 انني عيسى كان احسن يقيناً مما كان ملشى في الهواء

له فرمود عليه الصلوة والسلام
 الايمان ثابت است در قلب یقین
 خطرات قلبیه است ۱۲
 له فرمود علیه الصلوة والسلام
 یعنی که است من داده شد
 اینجاست داده نشد ۱۲
 له فرمود علیه الصلوة والسلام

۳۳

احوال عجیبه در احوال الذخیر

موسی علیه السلام بر کعبه می ایستاد
 و یقین می داشت که از او می شنیدند
 بر او ای رفتند ۱۲
 له فرمود علیه الصلوة والسلام
 اگر کسی بخواهد در حق یقین کند
 داشت تبرعاً می ایستاد

رفت

وصلی علی الماء الدلیلی عن معاذ رواه فی کثر العمل و ظاهر است
 که یقین کامل هر کس و ناکس نصیب نیست از اینجا است که می فرماید
 قال علیه الصلوة والسلام انما الخوف علی امتی ضعف
 الیقین ابن المبارک عن ابی هريرة کذا فی کثر العمل و صرح است
 که عبادت صاحب یقین اگر چه اندک باشد از کثرت عبادت دیگران
 بدرجه با افضل است کما ورد عن ابی سعید الکندی عن
 اخبره عن ابی الدرداء ع رضی الله عنه قال جئنا انوما لا کیماس و
 افطارهم کیف ینخلون سهل الحمقى وصیاحهم و مثقال ذرّة من
 یصاحب تقوی و یقین اعظم و افضل و ارجح من امثال الجبال
 من عبادة المختارین رواه ابو نعیم فی الحلیة پس ازین بوجه
 لازم است بر ما که در تحصیل یقین سعی بلیغ نمایم و آس حاصل نمی شود
 مگر بدو طریق یکی دعا و دیگر کسب و آموختن چنانچه بدین هر دو
 طریق ارشاد و هایت میفرمایند قال علیه الصلوة والسلام

و ظاهر است که اگر از روی
 کثر نمود علی الصلوة والسلام
 نسبت است من و من ضعف

یقین است ۱۲
 علی از ابی در را مکتوب است که یقین است
 خواب و افلاس و اظهار آنجا که
 نقصان می دهند بیداری و اتصال

۲۵
 انما یجوز الاقوال الذی یجوز
 انما

در و در آنها و در آن در آن
 از صاحب تقوی و یقین اعظم و
 افضل و ارجح است از عبادت
 فزونی خود را گمان گیر و بر کوهها
 باشد ۱۲

کثر نمود علی الصلوة والسلام

سلوا الله اليقين والمعا فانه لم يؤت احد بعد اليقين
 خيراً من المعا فانه حم حدة عن ابى بكر ر ذكوه فى كذا العمل
 وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام تعلموا اليقين كما
 تعلمون القرآن حتى تعرفوه فاني اعلمه حل عن ثور بن
 يزيد هر سلا و علامت تحقق و وجود يقين آنست كه براس آثار
 مرتب شوند چنانچه در حديث سابق مذکور شد كه عيسى عليه السلام
 بدولت يقين بر آب مى رفتند و اگر يقين زائد مى بود بر هر افرتن
 مى توانستند و همچنين ازين روايت معلوم مى شود عن عبد الله
 بن مسعود انه قرأ في اذن مبلى فافاق فقال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم ما قرأت في اذنه قال قرأت افسحتم
 انما خلقناكم عبثا حتى ختم السورة فقال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم لو ان رجلا موقداً قرءها على جبل لزال
 رواه ابو نعيم في الحلية وعن قدامة بن حمالة ابن اخت

سله سوال كذا از اشرف الا
 يقين و عايت را كه كذا
 بعد يقين بهتر از عايت
 لك فزود عليه الصلوة والسلام
 يا مريد يقين را بيا كن كذا
 قرآن را تا آنكه زانيد آنرا
 كرسن هم مى آموزم ۱۲

۳۶

افرا اليقين فادالة التوحيد

علمه ان عبد الله سحر و رويت
 كه بنو افسحتم در گوش بيايد
 انما قرأت او پس بنور
 رسول الله صلى الله عليه وسلم فافاق
 كذا قرأت افسحتم
 خلقناكم عبثا تا آخر سورة فافاق
 يقين
 بنو ان كذا كذا

بنو ان كذا كذا

سَلَّمَ بِنِ مِجْنَابٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْمَ بِنِ مِجْنَابٍ قَالَ غَرَوْنَا
 مَعَ الْعَلَاءِ بِنِ الْحَضَرِيِّ فَسَرْنَا حَتَّى أَتَيْنَا دَارِينَ وَالْحَوْرِيَيْنَا
 وَبَيْنَهُمْ فَقَالَ يَا عَلِيمُ يَا حَكِيمُ يَا عَلِيَّ يَا عَظِيمُ إِنَّا عِبَادُكَ وَفِي
 سَبِيلِكَ نَقَاتِلُ عَدُوكَ اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ لَنَا إِلَيْهِمْ سَبِيلًا فَتَقْبَلُ مِنَّا الْجَنَّةَ
 مَا يَبْلُغُ لِبُودُنَا وَفِي رِوَايَةٍ مَا يَجَاوِزُ رَكْبَدَ وَإِنَّا فَخْرُ جَنَّا إِلَيْهِمْ
 رَوَاهُ أَبُو نَعِيمٍ فِي الْحَلِيَّةِ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَهْطًا مِنْ أَصْحَابِ
 رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْطَلَقُوا فِي سَفَرَةٍ سَافَرُوهَا
 حَتَّى نَزَلُوا الْحِجَى مِنْ أَجْيَاعِ الْعَرَبِ فَاسْتَضَا فَوْهُمْ قَابُوَانٌ يَضِيقُهُمْ
 فَلَمَّغَ سَيِّدُ ذَلِكَ الْحِجَى فَسَعَا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَوَاتِيكُمْ
 هُوَ كَلَاءُ الرَّهْطِ الَّذِينَ قَدْ نَزَلُوا بِكُمْ لَعَلَّهُ إِنْ يَكُونُ عِنْدَ بَعْضِهِمْ
 شَيْءٌ فَاتَوْهُمْ فَقَالُوا يَا أَيُّهَا الرَّهْطُ أَنْ سَيِّدَنَا لَمْ يَخُفْ فَسَعَيْنَا لَهُ
 بِكُلِّ شَيْءٍ لَا يَنْفَعُهُ شَيْءٌ فَهَلْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْكُمْ شَيْءٌ فَقَالَ
 بَعْضُهُمْ نَعَمْ وَاللَّهِ إِنِّي لَرَاقٍ وَلَكِنَّ وَاللَّهِ لَقَدْ اسْتَضَفْنَاكُمْ

سَهْمُ بْنُ مِجْنَابٍ
 مَعْنَى جَوْدٍ وَشَجَاعَةٍ
 وَرَوَاهُ أَبُو نَعِيمٍ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ

وَتَارَافُ السَّيِّدِ
 مَعْنَى زَيْنِ السَّيِّدِ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ

وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ

وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ

وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ
 وَرَوَاهُ أَبُو بَكْرِ

کرم زنده از من میدهم
 لیکن چون شما ضایع نماید
 هرگز نخواهم یافت که بپایید
 مدایع من پس بر کار گیرید
 صلوات و دعا بر سر او
 انکه در آب عالمین دی و مید
 بنام آنکه برخواست در گزیده

اخبار البحار فی آله التوحید

۳۸

و تدرست شد که هیچ اثری
 باقی نماند و آنجا ایستاده و
 نموده و گویند آن را از
 گشته گفت که آنرا تقسیم
 خوانده و گفت تقسیم
 تا آنکه حاضر شود و چون

صلوات علیهم و در کتب معتبره
 را در بینیم که چه میشود و چون
 بجهت اقدس و حاضر شده عرض
 کردند و نمود و چه معلوم کردی
 که آن را ندیده است و بنده و فرمود
 یک قطعه من از آن جدا کنید

فلم تضیفونا فما انا براق لكم حتى تجعلونا جعلا فصالحهم
 على قطيع من الخلف فانطلق فجعل يتقل ويلقرا الحمد لله رب العالمين
 حتى لكانما شط من عقل فانطلق يمشى ما به قلبه قال
 فاوقوهم جعلهم الذي صالحوهم عليه فقال بعضهم
 اقساموا فقال الذي رقى لا تفعلوا حتى ناتي رسول الله صلى الله
 عليه وسلم فنذكر له الذي كان فنظر ما امرنا فقد مول
 على رسول الله صلى الله عليه وسلم فنكرهه فقال وما يذكر
 اتخارقيه اقساموا واضربوا الى معكم لبهم رواه البخاري
 وفي رواية له فضحك رسول الله صلى الله عليه وسلم
 الغرض عبور درای عمیق بغیر کشتی و شقای مار گزیده بیکدم و رفتار
 بر آب و هوای یقین است و تخیل اصلاح قلب صلاح نیت است
 چرا که مدار و اصل عمل همانست از هر جنبه نیت باشد عمل تابع آنست
 یعنی اگر در کار نیت دنیاوی است عمل هم دنیاوی باشد گواز

۱۰۰ از عین انجیل مکتوب
 گفت از رسول الله صلی الله علیه و آله
 است که هر که در دنیا بپوشد
 آتش چنان آتش می باشد که
 چنان چنان آتش می باشد که
 چنان چنان آتش می باشد که

از قسم عبادت محض بود و همچنین نیت اخروی عبادت شود و گویا
 قسم مناجات و تلاوات باشد چنانچه ارشاد می شود عن ابی
 عمر بن الخطاب قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
 انما الاحمال بالنیات واما لكل امرئ ما نوى فمن كانت هجرته
 الى الله ورسوله فخرته الى الله ورسوله ومن كانت هجرته الى
 اوامره یصیبها فخرته الى ماهاجر اليه متفق علیه رواه فی مشکوٰۃ
 حالانکه هجرت افضل تقربات است مگر نیت دنیا و دنیا
 برونش و مرتب نشدن هیچ ثواب بر آن ازیں حدیث ثابت
 است قال علیه الصلوة والسلام ان اول الناس یقضی
 یوم القیامة علیه رجل استشهد فاتی به فعرفه نعمه فخر
 قال فما علمت فیها قال قاتلت فیک حتی استشهدت قال
 کذبت ولكنک قاتلت لی قال جرئی فقد قیل ثم امر به فصب
 علی وجهه حتی القی فی النار ورجل تعلم العلم وعلمه وقرأ القرآن

چنانچه در باب اول است که
 چنانچه در باب اول است که
 چنانچه در باب اول است که
 چنانچه در باب اول است که
 چنانچه در باب اول است که

۳۹
 انما انجیل مکتوب

پس اینست از ارشاد خداوند
 که هر کس در دنیا بپوشد
 آتش چنان آتش می باشد که
 چنان چنان آتش می باشد که
 چنان چنان آتش می باشد که

و اما در این کتاب
 و اما در این کتاب
 و اما در این کتاب
 و اما در این کتاب
 و اما در این کتاب

مگر آن علم آموخته بودی که عالم مشهور رشیدی و براس آن قرآن خوانده قاری

بہن علم خود کو کونسا راہ اورا
 لکھنوی دگتہ بندی
 بدین اندازند اورہ شود
 لیکر دست مذق د مال
 ہر نم داشت لب بیان فراید
 نعت اسے کہ باودادہ بود
 داد آواز خواہد شنید ارشاد
 نمود کہ چہ عمل کردی در آن کوید
 کہ ہوا و ایکہ مرغوب تو بود
 ہر نام ارشاد شود در حق گفتی بجا

فاتی بہ عرفہ نعمہ فعرہا قال فما علمت فیہا قال تعلمت العلم
 وعلمتہ وقرأت فیہ القرآن قال کذبت ولكن تعلمت العلم
 لیقال الم وقرأت القرآن لیقال هو قاری فقد قبل ثم مر بہ فحب علی وجہہ
 القی فی النار ورجل ومعہ اللہ علیہ وإعطاہ من اصناف المال
 کما فاتی بہ عرفہ نعمہ فعرہا قال فما علمت فیہا قال ترکت
 من سبیل تحقی ان ینفق فیہا الا نفقت فیہا لک قال کذبت
 ولكنک فعلت لیقال هو جواد فقد قبل فحب علی وجہہ ثم
 القی فی النار حم من عن ابی ہریرۃ رواہ فی کذا العمال
 وفيہ ایضاً الا أخبرکم بما ہو الا خوف علیکم من المسمی ال
 الشر الخفی ان یقوم فیصلی فیزین صلوتہ لما یری من نظر رجل
 عن ابی سعید وفيہ ایضاً قال علیہ الصلوۃ والسلام مر علی الجنتۃ
 توجد من مسایرة خمس مائۃ عام ولا یجد ہا من طلب الدنیا
 بعمل الاخرة فرعن ابن عباس وفيہ ایضاً قال علیہ الصلوۃ والسلام

افراد
 م
 ان خج را ای ای گنبد گفتہ
 بن گنبد کشیدہ اور ہم بدین
 خواست را ساخت
 علی ایضاً بنی شمس را
 بیان خبر کردہ و چون ناک
 است بر شمار جمع و جال
 فان سخن فغانی است کہ
 بابتیکہ دغا زود نیست
 دہ آواز و بسبب آنکہ بنید
 کہ اورا ۱۲
 بے زود علی صلوۃ و السلام
 بوجہ بخت یا بیدار است یا نیت
 سار راہ و نباید اورا سیکہ
 در طلبک عوف علی حزنۃ ۱۲

مَنْ تَزِنَ بِعَمَلِ الْآخِرَةِ وَهُوَ لَا يَرِيدُهَا وَلَا يَطْلُبُهَا لَعَنَ فِي السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ طَسَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ **وَفِيهِ** **أَيْضًا** **قَالَ** عَلَيْهِ الصَّلَاةُ
 وَالسَّلَامُ أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ يَرَى النَّاسَ أَنْ
 فِيهِ خَيْرًا وَلَا خَيْرَ فِيهِ ابْوَعْدَ الرَّحْمَنِ السَّلَامِيِّ فِي الْأَحْمَارِ بَعِينَ ذَنْبًا
 أَبِي سَعِيدٍ **وَفِيهِ** **أَيْضًا** **قَالَ** عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ابْغَضَ الْعَالَمَ
 إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مَنْ كَانَ ثَوْبًا يَخِيرُ مَنْ عَمَلُهُ أَنْ يَكُونَ ثِيَابَهُ
 ثِيَابَ الْأَنْبِيَاءِ وَعَمَلُهُ عَلَى الْجَارِينَ عَنِ فَرَعْنِ عَائِشَةَ **وَفِيهِ** **أَيْضًا**
قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ إِنْ الْمَلَائِكَةُ يَرْفَعُونَ أَعْمَالَ الْعِبَادِ
 مِنْ عِبَادَةِ اللَّهِ لِيَسْتَكْثِرُونَهُ وَيَرْكُونَهُ حَتَّى يَبْلُغُوا بِهِ إِلَى حَيْثُ شَاءَ اللَّهُ
 مِنْ سُلْطَانِهِ فَيُوحِي اللَّهُ إِلَيْهِمْ أَنْكُمْ حَفَظْتُمْ عَلَى عَمَلِي وَانَا
 رَقِيدٌ عَلَى مَا نَفْسُهُ إِنْ عَمَلِي هَذَا لَمْ يَخْلُصْ لِي عَمَلُهُ فَاجْعَلُونَهُ فِي
 سَجِينٍ وَلْيَصْعَدُوا وَنَاجِلٍ لِيَسْتَقْلَمُونَهُ وَيَحْقِرُونَهُ حَتَّى يَبْلُغُوا بِهِ
 إِلَى حَيْثُ شَاءَ مِنْ سُلْطَانِهِ فَيُوحِي اللَّهُ إِلَيْهِمْ أَنْكُمْ حَفَظْتُمْ

له که بر کار یا بر نی خود را بچند
 آخرت دارا داد آن نیکو دارد

و نیز از اطلب که کند لعنت کرد
 می شود در آسمانها و زمین
 بیکه فوید و سخت تر عذاب بیکه
 خواجه شمس که بنامید مردم را

خود و غیرت نباشد
 بیکه فوید و سخت تر عذاب بیکه

۴۱
 بنویس زین برنگان کیست
 زدن حق تعالی که لباس اینها

این عمل و لباس اینها بدست
 جبارین
 بیکه فوید و سخت تر عذاب بیکه

که بنویس زین برنگان کیست
 زدن حق تعالی که لباس اینها بدست
 جبارین
 بیکه فوید و سخت تر عذاب بیکه

این که بنویس زین برنگان کیست
 زدن حق تعالی که لباس اینها بدست
 جبارین
 بیکه فوید و سخت تر عذاب بیکه

بہارِ آزادِ عظیم
لے فرود دینے

فروردین ماه چاه عبدالربا بنه
نیم و در آن کوهی که به
سلمان آباده کرده شده است
در آن کوهی که در آن کوهی که
در آن کوهی که در آن کوهی که

الغزاة التي في احوالها الميؤيد
٢٢
بازا كسبها زانك

۱۲۔ زبور اسکرودہ شریف

ان خوانند باید روی آن خوانند

عَلَى عَبْدِ وَانَارَ قَيْبَ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ عَبْدِ هَذَا خَلَصَ
لِيْ عَلَيْهِ فَاجْعَلُوهُ فِيْ عَلَيْهِ بْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ جَبْرِ
وَفِيهِ اَيْضًا قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ اِنَّ فِيْ جَهَنَّمَ لَوَادِيًا
تُسْتَعِيدُ جَهَنَّمَ مِنْ ذَلِكَ الْوَادِي فِي كُلِّ يَوْمٍ اَرْبَعُ مِائَةٍ
مَرَّةٍ اَعَدَ ذَلِكَ الْوَادِي لِلْمُرَائِينَ مِنْ اَزْهٍ هُمْ لِحَامِلُ كِتَابِ اللَّهِ
وَالْبَصْدِ فِيْ غَيْرِ ذَاتِ اللَّهِ وَالْحَاجِرِ اِلَى بَيْتِ اللَّهِ وَالنَّجَاجِ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ طَبَّ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَفِيهِ اَيْضًا قَالَ
عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ اَيُّكُمْ اَنْ يَخْلُطُوا طَاعَةَ اللَّهِ تَعَالَى
عَبَّ ثَنَاءَ الْعِبَادِ فَتُحْطِ اَعْمَالُ الْكَمَلِ اِلَى يَوْمِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَفِيهِ اَيْضًا
قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ يُؤْمِرُ بِنَاسٍ عَنِ السَّيِّئِ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ اِلَى الْجَنَّةِ حَتَّى اِذَا دَنَوْا مِنْهَا وَاسْتَنْشَقُوا رِيْحَهَا وَ
اِلَى قُصُورِهَا وَاِلَى مَا اَعَدَّ اللَّهُ لَاهْلِهَا فِيهَا نُوُورٌ وَاِنْ اَصْرَفُوا
فِيهَا لَنُصِيبُ فِيهَا فَرَجًا مَجْدًا مَا رَجَعُوا لَوْ لَوْنَ عَمَلُهَا فَيَقُولُونَ رَبَّنَا

ان خوابندید و بدان فانیان
شسته و خامند و گوشت
و پوست از آنها کرده و خامند
و گوشت از آنها نیست و همه آنها دران
چون در آن کینه از رویان
گفت که اگر چنین از رویان
چون در آن کینه از رویان
گفت که اگر چنین از رویان
چون در آن کینه از رویان

لو ادخلتنا النار قبل ان ترينا ما اسر تينا من ثوابك وما اعدت
 فيها لاوليائك كان اهون علينا قال ذلك اسرحت منكم
 يا اشقياء كنتم اذا خلوتكم بارزتموني بالعظائم واذا القيتكم
 الناس فحتم بين تراءون الناس بخلاف ما تعظوني في قلوبكم
 هيبة الناس ولم تعابوني واجللتهم الناس ولم تجلوني وتركتم
 للناس وامرتمكمواني فالיום اذ يعقم العذاب مع ما حرمتم
 من الثواب طيب حل غراب النجار عن عدي بن حاتم ازين
 احاديث ظاهر شد که عبادت ریاکار با آنکه بحال آرایش ظاهری و
 حسن صورت جلوه گرمی شود حتی که هر بیننده تحسینش می نماید بگرا با آنها
 همان حسن ظاهرش بجای آنکه ثمره ثواب دهد موجب عذاب شد
 صرف بدین وجه که در پیش فتوری و ظلمی باشد و اختلال نیت گاه
 ظاهری باشد و گاه خفی مثلش اینکه مثلاً شخصی عادت نماز نمیدارد
 و چون در جمع نمازیان می آید میگردد یا آنکه عادت می دارد لیکن در جمیع

خواهم بود مخصوص
 این بود استیلا و خلوت
 کار بیکدیگر خلاف جلوت از

۴۳
 ادم از بدید و قطع این
 که دیدم در پیشتم شمارا
 عذاب تا آنکه خودم بشدید از ثواب

کہ ترک درآمدت میں پوشیدہ
لے فرمود علی الصلوٰۃ والسلام

۱۲
شک فرمود علی الصلوٰۃ والسلام
من از رفتار بود و بیکدیگر
در شب تا یکدیگر بزمین ترک

افوا بالحق فاطمۃ التوحید
۴۴

آنست کہ دوست دارد کہ
بجو دعا و فیض دارد چنانکہ
مرد دل و بدن برلے خدا
و عبادت برلے خدا ۱۲
لے فرمود علی الصلوٰۃ والسلام

کے علی بیکدیگر تعلق نہیں
کیا نوید خدای تبارک و تعالیٰ
و غافل رہا آنکہ بیان کیا کند
اورا پس جو کہ وہ شنود
از پوشیدہ

و بحضور جماعت بخش و خضوع ادا میکن یا اینکه در تخلیه ہم بخش و خضوع
میگذار و لیکن بدین ملاحظہ کہ اگر بحضور مردم بآن خضوع گزارد کاذب
ریا کار نباشد این قسم آمیزشہاے ریا و شہوت ہاے خفیه کہ مکرر
کنند خلوص اند بسیار اند فہم آن بنایت دشوار است قال
علیہ الصلوٰۃ والسلام الشراک افی امتی اخفی من دبیب النمل
علی الصفا الحاکم عن ابن عباس و فیہ ایضاً قال علی الصلوٰۃ
والسلام الشراک افی امتی من دبیب النمل علی الصفا فی
المیلۃ الظلما و ادناہ ان تحب علی شیء من الجور و تبغض
علی شیء من العادل و هل الدین الا الحب فی اللہ و البغض
فی اللہ قال اللہ تعالیٰ قل ان کنتم تحبون اللہ فاتبعونی
یحببکم اللہ الحاکم حل عن عائشۃ و فیہ ایضاً قال
علیہ الصلوٰۃ والسلام ان الرجل لیحل علامۃ فی کتاب اللہ
عندہ سر فلا یزال بہ الشیطان حتی ینکلم بہ فیجی من السر

و فرشته می شود علانیه
 اگر با بگوید بخورده می شود
 ز سر علانیه و فرشته شود یا نه
 یا با بگوید بخورده می شود
 یا با بگوید بخورده می شود
 یا با بگوید بخورده می شود

يكتب علامية فان عاد فتكلم الثانية محي من السر والعلانية
 وكتب رياء (الدلي عن ابى الدرداء) وفيه ايضا **قال**
 عليه الصلوة والسلام يا ابا بكر الشريك اخفى فيكم من بين
 ان من الشريك ان يقول الرجل ما شاء الله وسئلت (الحديث)
 از اين حادث ظاهر است كه شرك خفي چه قدر پوشيده تر است كه انسان
 آنرا می اندازد فرشتگان او هم **كما قال** عليه الصلوة والسلام
 اذا كان يوم القيمة اتى بصحف فحتمه تنصب بين يدي الله
 تعالى فيقول الله للملكة اقبوا هذا والقوا هذا فيقول
 الملكة وعزتك ما راينا الا خيرا فيقول نعم ولكن كان ملحقا
 ولا قبل اليوم ما ابتغى به غير وجهي (سمويه) عن انس از اين
 معلوم شد كه فرشتگان هم براخلاص نيت خبردارند و خود صاحب
 براين شهادت نفس مطلع نيت حالانكه عمل بے اخلاص مفيد نيت
قال عليه الصلوة والسلام ان الله يقول انا خير شريك

چهارگانه شود و در پنج هزاره
 آورده شود كه تا پنج هزاره
 چيشگاه خداوند تعالى پس
 انشا شود و فرشتگان كه
 قبول كنند از اين دليل را
 و نيز از اين دليل را فرشتگان

۳۵
 اعراض خوانند كه در قسم بودن
 نود نديم كه گواهي ارشاد
 شود كه بگويد ولاكن بود آن
 با اين غير من و قبول نمی كنم
 او در جيزه را كه با اس
 غير من كرد شده

كه می نيز بايد فرشته را كن
 بهتر از يك شام

فمن اشرك معي شيئا فهو لشركي يا أيها الناس اخلصوا
 اعمالكم لله فان الله لا يقبل من الاحمال الا ما خالصا
 ولا يقولوا هذا لله وللرحم فانه للرحم وليس لله منه شيء
 قط في المتفق والمفترق عن الضحاك بن قيس الضمري - كذا
 في كذا العمل (ازين و صبر بزرگان دين دران احتياط با معرعي ^{شسته} می داد)
 و تا وقتیکه نیت خالص نمی شد بعمل نمی گزیدند چنانچه در احیاء العلوم
 آورده اند که ابن سیرین بر جنازه حسن بصری نماز گذاردند و جوش
 گفتند که نیت حاضر نیت و همچنین سفیان ثوری بر جنازه حماد بن
 سلیمان که از علماء کبار کوفه بودند نیت گفتند که اگر نیت حاضر می
 می رفت و طأوس با وجود درخواست مردم و عظامی کردند گاهی بغیر
 درخواست می کردند مردم از جهره شین پرسیدند گفتند که ای شما دوستان
 که بنیت بیان کنم وقتی بیان کنیم که نیت حاضر می باشد هم در احیاء منقول است
 که داود بن مجرب کتاب العقل تصنیف کرد و در روزی امام احمد بن حنبل

این بود که نزدیک کرد با من
 بیست و آن بیست و یک
 نیت است که در آن خالص
 عمل کند و بیست و یک
 قبول می کرد از اعمال اگر بیست و یک
 خالص بیست و یک او کرده شد

انما العبد في حاله
 ۴۶
 و گویند که این بیست و یک
 و بیست و یک نیت است
 و بیست و یک نیت است
 و بیست و یک نیت است
 و بیست و یک نیت است

نزدشان آمده درخواست مطالعه آن کردند و او پیش کرد و امام صغیر از آن
 مطالعه کرده واپس داد و گفت که اسانید ضعیف اند و او در گفت که
 من آنرا بنظر خیر ندیدم تا اہتمام اسانید کردی بچشم عمل دیدم و منفع شدم
 امام آن کتاب را بازخواست تا ہم بدان نظر بین پس مدتی پیش خود
 داشتہ گفت جزاک اللہ خیر من ہم ازاں منفع شدم امام غزالی
 در احیاء العلوم بحث نیت را آنچنان شرح داده اند کہ طالب با حق
 را چرخ راہ باشد از مطالعہ آن واضح میتواند شد کہ سئلہ نیت
 چه سئلہ ایست نازک و بزرگان دین چہا اہتمام و احتیاط در آن
 مرعی داشتہ اند۔ احوال کار ہر کس نیست کہ بہ نیت درست و
 اخلاص کامل ہر کار کند البتہ بر کسانیکہ حق تعالی آنہارا برگزیدہ است
 این قسم کار ہاے دشوار آسان می شوند **قال علیہ الصلوٰۃ**
والسلاّم ان ادنی الیاء شراک واحب الجید الی اللہ تعالی
 الا تقیاء الا خفیاء الذین اذا غابوا لم یفقدوا واذا شہدوا

سلف فرمود علی الصلوٰۃ والسلام
 کہ او را در بارہ نیت است درود
 نیت بندگان نزد خدا

۴۷

متقیان و عقیان اند کہ گاہ
 غائب شوند کہ آنہارا
 پیچیدہ چون حاضر شوند کہ
 آنہارا نمی شناسد

لم يعرفوا أولئك أئمة الهدى ومصابيح العلم طبك
 عن ابن عمر كذا في كنز العمال وفيه أيضاً قال عليه الصلاة
 والسلام إن يسير الريا شرك وإن من عاد أولياء الله
 فقد بارز الله بالمحاربة إن الله يحب الأبرار الاتقياء الأخفياء
 الذين إذا غابوا لم يفقدوا وإذا حضروا لم يدعوا ولم
 يعرفوا مصابيح الهدى يخرجون من كل غبراء ظلمة
 لا عن معاذة چون این قوم در صد و پیشیده کردن خود
 می باشند خود را چنان مستوری سازند که کسی آنها را نمی شناسد
 پس ریا را باین جماعت چه تعلقی دخل و تسلط ریا با آنهاست که
 قصد شهرت باشد الا ما اشار الله قال عليه الصلاة والسلام
 من سمع الناس بعلمه سمع الله به سماع خلقه
 وحقه وصغره آمین المبارک حم ضاد طب حل
 عن ابن عمر كذا في كنز العمال

ہر کس اس اسم بہیت اند
 و چو افس علم ۱۱

کہ نزد وی صلوات و سلام
 کی کہ ریا شرک است و
 کی کہ عبادت کرد از اولیاء

انوار التبیان فی احادیث التوحید
 ۴۸

بر آئین جنگ با خدا - انوار التوحید
 دوست می دارد را بر او تقیاً
 پوشیده را کہ هر گاه غایب
 شود کہ بجوید و چون حاضر
 شود کہ نشناسد چنانچہ

ہر کس از ہر زمین تا کی
 می آید ۱۲

میگردد حضرت بر اس
 ملاقات او پیش فرمود
 بپند فرمود چنانچه
 نشان دهنی مردم بخوار
 فرات رسیده بودیم که
 وفود میکنند و باید پیشین
 یا اوصاف یک کشتی
 بودم شش ختم و سلام
 کرده دست از

قال قدمت الكوفة فلم يكن لي هم الا و ليس اسئل
 عنه فدفع اليه بشاطئ الفرات يتوضأ ويغسل ثوبه
 فحرقته بالنحت فاذا رجل ادم مخلوق الراس كثر اللحية
 هيب المنظر فسلمت عليه وهددت اليه يدي لاصا
 فابى ان يصافحني فخنقتني العبرة لما رايت من حاله
 فقلت السلام عليك يا اولى كيف انت يا اخي قال و
 انت فحياءك الله يا هرمن حيان قال من ذلك علي
 قلت الله عز وجل قال سبحان الله ربنا ان كان وعد ربنا
 لمفعولا قلت يرحمك الله من اين عرفت اسمي واسم
 ابي فوالله ما رايتك قط ولا رايتني قال عرف روحى وروحك
 حيث كلمت نفسى نفسك لان الارواح لها النفس كالنفس
 الاجساد وان المومنين يتعارفون بروح الله عز وجل وان
 نأت بهم لالدار وتفرقت بهم المنازل قال قلت حدثني

مصافحه دراز کردم از
 مصافحه انکار کردار از
 حالتش گریه بین طاری
 شد لغتم السلام عليك
 یا ادرین گریه برادر

۴۹
 چو در گفت چو که از
 یا هرمن بن حیان تو
 چگونه دکر ده نمود تو
 سوسه من گفتن بخان تو
 و عده خداست تعالی البتة
 بوجودی آید گفتن از تو
 نام من و نام پدر من در

ملائکه را دیدی گفتن
 دیدم و ندانم دیدی گفتن
 روح من از تو
 شافقت دینی کلام کرد
 لغزین من بانفس تو
 ارواح را دیدم نفسهاست
 من نفس اجساد و مومنان

باهم معرفت میدادند بروح خدا عزوجل اگر چه خانه ها دور باشد گفتن حدیثی بیان کن

رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم را که دیدم و دیدم

عن رسول الله صلى الله عليه وسلم لا تحفظه عنك قال
اني لما ادرك رسول الله صلى الله عليه وسلم ولم يكن
لي معه صحبة وقد رايت رجلا سراه وقد بلغني عن حدثه
كبعد ما يبلغكم ولست احب ان افتر هذا الباب
على نفسي لا احب ان اكون قاضيا او مفتيا في نفسي شغل
قال قلت فأتلى على آيات من كتاب الله عز وجل سمع
منك فادع الله لي بدعوات واوصني بوصيته قال فاخذ
بيدي وجعل يمشي على شاطئ الفرات ثم قال قال ربي
واحق القول قول ربي عز وجل واصدق الحديث حديثي
مر ربي عز وجل واحسن الكلام كلام ربي اعوذ بالله السميع
العليم من الشيطان الرجيم ان يوم الفصل ميقا لهم
اجمعين قال ثم شفق شهقة فانا احسبه قد خشى عليه
ثم قرأ حتى بلغ يوم لا يغني مولى عن مولى شيئا ولا هم

علیہ وسلم اور حدیث میں
ابن ابی حاتم کہ میں نے
غنی خواجہ کو کہ میں نے
کشمیر میں دوسری بار
کہ میں نے دوسری بار

Δ.

الغاري النجدي في أدلة التوحيد

۱۲۴
نفس من کا ریلست
تفتم آبانہ بخاں دوما
من براس من ورجی
فروپس دست من گرفت
حسن را صدن
فصلت کمالے

سکون میثاق تھم
جمعین و آواز
سرد و پیوستہ
عبداللہ آتش
تمام

پس نکلا کہ دیو سے من
دگفت لے ہم کہ بن حیان
مردیدار تو و قریب لیکست
مردیدار تو ہم کہ بن حیان

توحید اور
یاد دوزخ و مرد آدم
و دعا و اربع اشیاء
الزین و موی خنجر
و موی علی و سلم
و دیو بکر خلیفہ مسلمان
و

هو التَّجْمِيلُ في أدلة التَّوْحِيدِ

51

در دبراند و دوست
من عمر و اعمرو و اعمرو
لکم بر حکم القدر عمر
نعم دولت فردق خان
خیران بن داد و من
و تو فرداد احوات فرید
خویش مشایخ و عالم
و دولت و دست

بنصرون الا من رحم الله انه هو العزيز الرحيم ثم نظر الى
 فقال يا هرم بن حيان مات ابوك ويوشاك ان تموت وما
 ابوك حيان فاما الى الجنة واما الى النار ومات ادم
 وماتت حواء يا ابن حيان ومات ابراهيم خليل الرحمن
 يا ابن حيان ومات موسى نبي الرحمن يا ابن حيان ومات
 محمد صلى الله عليه وسلم وعليهم اجمعين يا ابن حيا
 ابوبكر خليفة المسلمين ومات اخي وصديقي وصبيئي
 عمرو واعمره وايمره قال وذلك في اخر خلافة عمر قال
 قلت يرحمك الله عمر لميت قال بلى ان ربي عز وجل قد
 نعاه لي وقد علمت ما قلت وانا وانت غدا في الموتى
 ثم رد عابلهوات خفاف ثم قال هذه وصيتي لك يا
 ابن حيان كتاب الله عز وجل ونبي الصالحين من المومنين
 من المسلمين ونعتك نفسك فعليك بذكر الموت فان

پس گفت ای ای که
 یگوید که مرا در راه تو
 دوزخ است و مرا در راه تو
 دوزخ است و مرا در راه تو

استطعت ان لا يفارق قلبك طرفة عين فافعل وانذر
 قومك اذ رجعت اليهم واكدح لنفسك واياك ان يفارق
 الجماعة فتفارق دينك وانت لا تشعر فموت فتدخل
 النار في يوم القيلة ثم قال اللهم ان هذا ابن عماتي
 يحبني فيك وزارني من اجلك فادخله علي زائرا في الجنة
 دار السلام وارضه بين الدنيا واليسار وما اعطيه
 من شيء في الدنيا في ليسر وعافية واجعله لما تعطيه
 من نعمك من الشاكرين استودعك يا هرم بن حمان
 والسلام عليك لا اراك بعد الموت تطلبي ولا تسأل
 عني اذكرك وادعوك انشاء الله انطلق ههنا حتى انطلق
 ههنا فطلبت ان امشي معه ساعة فابي وفارقني بيكي
 وابكي ثم دخل في بعض لسكك فمأطبة به بعد ذلك و
 سألت عنه فما وجدت احدا يخبرني عنه بشيء رواه ابو
 سفيان

دوست میدارد
 و بکے قربانات من
 کہ در جنت ادر این
 رسال دوا می کن ادا
 در دنیا بیست اندک

۵۲

الوارث محمد بن طه التوحید

وینا اگر گردان اورا
 بنفشه کند نمود رخصت
 بیکم تر آله هر بن
 جان استسلام عليك
 و بعد موت من ما جو
 و حال من پیرس و

انشاء الله تعالى بکے
 نمود عا خوا هم کرد
 تو این طریقت رو دین
 سگویند تو ایستم کرد
 میانش روم راغی شد
 و گردین جدا شد بیکدیگر
 داخل شد و باز چهره نیا شد

۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

فقد بنى "فندق" في

فردین

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

عليه السلام
التوحيد

سلي الشريعة
٣٥
الذرا العبد محمد
سلي الشريعة

است تحقیق کہ من طلبہ
سیکرم ازاد

طوفان اور دوسرے روز

لا از بغداد می آید

گفت خود را

فِي الْمَدِينَةِ

صاف میشود قلب او
و در مغفرت غماست

وَقَالَ تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوَابًا
نَصُوحًا وَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ
تَوْبُوا إِلَى رَبِّكُمْ فَإِنَّهُ أَنْى لَأَتُوبَ إِلَى اللَّهِ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ
حَمْرَمٌ عَنْ الْأَعْزَمِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ **قَالَ**
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاللَّهِ أَنْى لَأَسْتَغْفِرَ
اللَّهَ وَأَتُوبَ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَلْفَ مَرَّةٍ سَبْعِينَ مَرَّةً وَرَأَى النَّبِيَّ
كَذَا فِي الْمَشْكُوتَةِ وَفِيهِ أَيْضًا عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ الْمُؤْمِنُ إِذَا أَخَذَ
كَانَتْ نَكْتَةً سَوْدَاءَ فِي قَلْبِهِ فَإِنْ تَابَ وَاسْتَغْفَرَ حَقَّ قَلْبِهِ

نکند بجمع جنت نکند خدا بر او
دشمنی که رخصت نکند خداوند عز و جل

لم يأت عارث
رضي الله تعالى عنه
بن مسعود رضي الله تعالى عنه
دوا حاديت. كچا آنك
فرموده آنحضرت رسول خدا
صلی الله علیه وسلم
از ذات خود تحقیق
می بیند گنا مان خود را
می بیند گنا مان خود را

که بعد صد و رگناه توبه ضرور است و امریکه در قرآن شریف بر آ
آن وار د شده برے و جواب است نہ اباحت و استحباب چرا که
چیزیکه در ترک آن این قسم وعید با باشد صرف مباح و مستحب نتواند
بود و خیال نباید کرد که گناهی که صادر شده صغیره است کما ورد
قال عارث حدثنا عبد الله بن مسعود حدثني
أحداهما عن النبي صلى الله عليه وسلم وأكثر عن نفسه
قال إن المؤمن يري ذنوبه كأنه قاعد تحت جبل يخاف أن يقع
عليه وإن الفاجر يري ذنوبه كأنه باب مر على أنفه فقال
به هكذا قال أبو شهاب بيده فوق أنفه رواه البخاري
وقال عليه الصلوة والسلام ليخس أحدكم أن
يؤخذ عند أدنى ذنوبه في نفسه حل عن محمد بن النضر
الحارثي مرسلًا رواه في كنز العمال وفيه أيضًا **قال**
عليه الصلوة والسلام لا تنظروا في صغر الذنوب ولكن

چنانکه او نشسته است
تحت که خوف میکند که زمین
خود بر او برسد و در آن
خود را مثل کسی که می گذرد در آفتاب
بینجا او ابو شهاب از دست خود

۵۵

اینها خود اشاره نموده
شده و فرمود علیه الصلوة والسلام
باید که تو سه مرتبه از گناه
از آنکه مواظف شود وقت
ادقی گناهان او که در دل
است ۱۲
شده فرمود علیه الصلوة
والسلام نظری صغیر گناه نکن

۱۷۱۴۷

نظر کنید که امام جواد
کرمه ۱۲

له زود علیه الصلوة والسلام
بما رت علیه السلام دار غود را
از شما بمان تفریزیر که
تفقیق گناهای خیر را
عالیت از خدا ۱۲

افعال التمجید فی احل التمجید

۵۶

له زود علیه الصلوة والسلام

بما رت علیه السلام دار غود را
از شما بمان تفریزیر که
تفقیق گناهای خیر را
عالیت از خدا ۱۲

له زود علیه الصلوة والسلام

بما رت علیه السلام دار غود را
از شما بمان تفریزیر که
تفقیق گناهای خیر را
عالیت از خدا ۱۲

له زود علیه الصلوة والسلام

انظر واعلم من اجرائك حل عن عمرو بن العاص وفيه ايضاً
قال عليه الصلوة والسلام يا عائشة اياك ومحقرات
الذنوب فان لها من الله طالباً حمر والحكيمة - ع عن عوف
بن الحارث الخراساني وما خيره في توبه جازن ما بدت داشت وقال
عليه الصلوة والسلام اياك والتسليف بالتوبة واياك
والغرة بحكم الله عنك الذي لي عن ابن عباس كذا في كذا
حالا حقيقت توبه را بايد شناخت وآل اينست كه انسان را
بعد از صدور گناه ندامت شود براي كه كارے از من صادر شد
كه خلاف مرضي مالك خود بود و روسے توبه پسے حق تمامے
آورده ازال مغفرت خواهد و بدانند كه اوست مغفرت كننده
عن عائشة قالت قال عليه الصلوة والسلام
ان العبد اذا اعترف ثم تاب تاب الله عليه متفق
عليه كذا في المشكوك وفيها ايضاً عن أبي هريرة قال قال

بسم ۱۲
مست فوايد خداوند تعالى
گرفت زود

منه زود و طبع الصلوة والسلام
 نیست که آنکه بگوید که در حال
 استغفار و توبه که در حال
 صغیره در حال ۱۲

منه زود و طبع الصلوة والسلام
 که در ادب چنانست که اگر
 ساق کردن خواهی عاقبت که
 در داد اگر عذاب کردن خواهی
 عذاب کند و ارقی او بود

الان التهجید فی ادلة التوحید
 ۵۸

عقل و تدقیق الی غایت که در ادب
 منه زود و طبع الصلوة والسلام
 منه زود و طبع الصلوة والسلام
 پس عاقبت خود را
 در استغفار کند ۱۲

عن ابن عباس كنز العمال وفيه ايضا قال عليه الصلوة
 والسلام ما كبدية مع الاستغفار ولا صغيرة بصغيرة
 مع الاصل ان ابن عساكر عن عائشة وفيه ايضا قال
 عليه الصلوة والسلام من اذنب ذنبا فعلم ان له سر با
 ان يغفر له غفرله وان شاء ان يعذبه عذبه كان حقا
 على الله ان يغفر له على حل عن عائشة وفيه ايضا
 قال عليه الصلوة والسلام من اذنب ذنبا فعلم
 ان الله قد اطلع عليه غفرله وان لم يستغفر له ص
 عن ابن مسعود از احاديث مذكورة معلوم شد که در توبه
 مذامت و علم و طلب مغفرت بنده ضرورت و عمل آن دل
 است و پس وقت توبه در دل حالتی باشد که زبان مستغفر
 از آن خبر ندارد و آن حالت قلبی که اصل توبه است در مردم یکسان
 نیست بلکه خود یک کس حالتی در خود می یابد که بار دیگر ماثیل آن

له روایت از عمران بن حنین
که گفت از قبیل جده یا عترة
زنا کرد و بر بوسه بنی حنیف
پس او را گفت حاله ام
پس طلب زنا نمود آنحضرت دل
او در توبه بدستی دارد او را بدست
چگونه و وضع کل کند خضبه را
پس او را چنان کرد که یک
نمودن زن را که بیهوش
باشد و او را حکم و بر او نمود
پس بکر که در خانه از نو خندان
پس آن زن پس عرض نمود
عمین خطاب کرد رسول الله
و بر نمودی او را باز نماز

بخویشتر آوردن نمی تواند از این وجه مدارج توبه متفاوت شدند
و فرق در خواص و عوام پدید آمد و همین امر ازین احادیث هم خبر
است **عن** عمران بن حصین **ان** امرأة من هذیل اعیان
عند النبی صلی الله علیه وسلم بالزنا قالت انا حبلی فذل
النبی صلی الله علیه وسلم ولیها فقال احسن الیها فاذا
وضعت حملها فاخبر لی ففعل فامر بها فشدت علیها
ثیابها ثم امر برجمها فوجعت ثم صلی علیها فقال له عمر ابن الخطاب یا رسول
الله رجمتها ثم صلی علیها فقال ثابت توبة لو قسمت بین اهل المریة وسعتهم
و هل وجدت شیئا افضل من ان جادت بنفسها لله و لا
التوفدی. و **عن** سلیمان بن بريدة عن ابيه قال جاء
ما عزی بن مالک الی النبی صلی الله علیه وسلم فقال یا رسول
الله طهرنی فقال و حیاتی ارجع فاستغفر الله و تب الیه قال
فرجع غیر بعید ثم جاء فقال یا رسول الله طهرنی فقال النبی

نمودن زن را که بیهوش
باشد و او را حکم و بر او نمود
پس بکر که در خانه از نو خندان
پس آن زن پس عرض نمود
عمین خطاب کرد رسول الله
و بر نمودی او را باز نماز

۵۹
انوار التوحید فی احوال الصحابة

نمودن بر او پس فرمود آن
که چنان توبه کرد که اگر
توبه تقسیم شد یاد میان
اهل مدینه بخوبی بشاید
آن همه را ایام بسدانی
چنانکه را افضل از آن بود
که آن زن بخشنده بود

عنه و روایت کرد از او
پس او را گفت آمد ما غنیمت
نمودن از آنکه پاک و نامر
پس از خود آنحضرت انوش
است بر او رجوع کن و توبه
پس کن از خدا و توبه کن طر
او گفت که رجوع کرد و آنرا
دور باز آمد و عرض نمود یا رسول الله

صلی اللہ علیہ وسلم البتہ توبہ کردار چنان

کلم تراغ فرمود که در هر روز
پس فرمود که در هر روز
آنکه چار مرتبه شد
آنحضرت مثل سابق تا
صلی اللہ علیہ وسلم بلی الله

چون است پس هم
دادند که چون نیست
بھی فرمود که یا شرا یا
فرمود پس است
و پس نیز دیان
و پس یافت اند
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

۶۰
انوار اللمحی فی احاطة التوحید

که ایان که در
پس که در کجای
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که

صلی اللہ علیہ وسلم مثل ذلک حتی اذا كانت الرابعة
قال رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فیم اطهرک فقال
من الزنا قال رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم ایه جنون
فاخبرانه لیس مجنون فقال اشرب خمر فقام رجل فاستنکھه
فلم یجد منه ریخ خمر قال فقال رسول الله صلی اللہ علیہ
وسلم اذ نیت فقال نعم فامر به فجم فکان الناس فیہ
فرقتین قائل یعول لقد هک لقد احاطت به خطیئته و
قائل یعول ما توبه افضل من توبه ما عزرانه جاء الی رسول
صلی اللہ علیہ وسلم فوضع یدیه فی ذلک ثم قال اقتلنی
بالحجارة قال فلیتوا بذلک یومین او ثلاثة ثم جاء رسول
صلی اللہ علیہ وسلم وهم جلوس فسلم ثم جلس فقال
استغفروا لما عزیبن مالک قال فقالوا اغفر الله لما عزیبن
مالک قال فقال رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم لقد تاب

که ایان که در
پس که در کجای
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که

که ایان که در
پس که در کجای
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که
پس عرض نمود که

در احاطة التوحید است و گفت طلب مغفرت کنید بجهل او و باینکه مالک گفت که عرض نمودند بنده خدا عذر من مالک گفت که از تو توبه کردار چنان

توبه لوقسمت بین امة لوسعتهم الحدیث رواه مسلم
 ازین معلوم شد که کیفیت توبه زیادت و نقصان می پذیرد از غم
 و راحیای فرمایند که توبه راسته جزا است یکی علم اینکه گناه حجاب می شود
 در میان بنده و هر محبوب او و چون خضر گناه را یقین دانست کیفیت
 آن بردش غالب آمد در آن حالت بوجه فوت محبوب کیفیت
 بدش پیدای می شود و این حالت نداشت است و چون این حالت
 قوی شد حالتی دیگر در دل پیدای می شود که آن قصد و اراده باشد
 و این قصد بهر سه زمان تعلق می دارد بزمان حال ازین وجه که قصد
 ترک گناه است که ترک آنست و بزمان مستقبل ازین جهت که
 جزم میکند بر آنکه گاه ترک آن گناه نخواهد شد و بزمان ماضی ازین
 جهت که هر قدر که تواند قصد تلافی مافات کند پس مدار توبه بر علم ختمین است
 هر قدر که آن بشیر باشد ندامت و عزم قوی تر گردد و نیست تحقیقت توبه
 و لفظ (توبه) نام آنست و پوشیده نیست که نام صرف بر آنست

توبه بر سه قسم شد
 در بیان است اینست

۶۱

افعال التوبه فاعل التوبه

توبه بر سه قسم شد
 ازین جهت که

در گفتگو بکار آید و هر اثر که مرتب می شود بر نفس شے است که مسمی است
 نه بر اسم مثلاً آتش چیز است موجود در خارج گونزد سائر حیوانات
 نامی نداشته باشد و احراق در روشنی و غیره آثار بر ذات آن مرتب
 میشوند که مسمی است نه بر لفظ آتش همچنین آثار یک بر توبه مرتب شدنی است
 بر آن کیفیت قلبیه که مساوی لفظ توبه است مرتب خواهند شد
 نه بر لفظ توبه اگر کسی هزار بار التوب یا توبه کردم بگوید و آن حالت قلبی
 موجود نباشد بحسب احادیث مرقومه و غیره توبه راست نیاید پس اگر
 حق تعالی ثواب این قول عطا فرماید آن چیز دیگر است و همچنین در
 توکل و رضا و تسلیم و غیره همان کیفیت قلبیه خاصه معتبر خواهد بود که منحصر
 به هر یک است نه لفظ توکل و رضیت و قوتیکه توبه صادق از بنده
 بظهور می آید حق تعالی ازاں بسیار خوش می شود و کما در وعین جاریست
 بن سوید قال حدثنا عبد الله بن مسعود حدثنا ابن ابي
 عن النبي صلى الله عليه وسلم والآخر عن نفسه قال

ان المؤمن يرى ذنوبه كأنه قاعد تحت جبل يخاف ان
 يقع عليه وان الفاجر يرى ذنوبه كذباب مر على انفه
 فقال هكذا قال ابو شهاب بيده فوق انفه ثم قال
 افرح بتوبة العبد من رجل نزل منزلا وبه مهلكة ومعه
 راحلة عليها طعامه وشرابه فوضع راسه فنام ثم
 فاستيقظ وقد ذهبت راحلته حتى اذا اشتد عليه الحر والعطش
 او ما شاء الله قال ارجع الى مكاني فوجد فنام نومة ثم رفع راسه
 فاذا راحلته عنده تابعة ابو عوانة وجري عن الاعمش رواه البخاري
 وعن انس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الله استند فوجا
 بتوبة عبده حين يتوب اليه من احدكم كان راحلته بارض
 فلاة فانفلتت منه وعليها طعامه وشرابه واليس منها فاتي بشجرة فاصبح
 في ظلها قد ايس من راحلة فبينما هو كذلك اذ هو عبا قائم عند فاخته
 بخطاها ثم قال من شدة الفرج اللهم انت عبدى وانت ربك من شدة الفرج

مع زود وعلی غفلة وانشاء
 حق قاضی از توبه بسنده
 زیاد از توبه می شود از
 کسی که در طلب غفلت است
 خود آمد و هم از این خبر
 بدو که بدو آب ز خدا است
 بیشتر در آن حال است

۶۳

خنید قبل بیدار شدن دید که
 شتر زخمی است و آن خراب
 گرم شده و تشنگی بسیار غالب
 ناله می کشد بجای ساقی
 برگشت و خنید باز چون
 سر برداشت دید که شتر زخمی
 زخمی در کمال غم است

گفت اسباب توبه من است
 و من بدو در کار تو از غایت
 سر در غفلت است

رواه مسلم كذا في المشكوك وفيها ايضا عن ابي هريرة قال قال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم والذي نفسي بيده لو لم تذبوا الله بكم ولجا بقوم
 يذنبون فيستغفرون الله فيغفر لهم رواه مسلم
 وفيها ايضا عن ابي موسى قال قال رسول الله صلى الله عليه
 عليه وسلم ان الله يبسط يده بالليل ليتوب مسيء
 النهار ويبسط يده بالنهار ليتوب مسيء الليل
 حتى تطلع الشمس من مغربها رواه مسلم وقال
 عليه الصلوة والسلام ما من شيء احب الى الله
 من شاب تائب وما من شيء ابغض الى الله تعالى
 من شيخ مقيم على معاصية وما في الحسنات
 حسنة احب الى الله من حسنة يحمل في ليلة
 جمعة او يوم جمعة وما من الذنوب ذنب ابغض
 الى الله تعالى من ذنب يعمل في ليلة الجمعة او يوم الجمعة

له فزيد على الصلاة والسلام
 ثم قد استكرهنا ان يكون
 برحق قال ثلثا واروق
 راكنا كنه وسفوت

افلا تجد في ادلة التوحيد
 ٦٢

والمسلمين في شمسهم
 انما بار ١٢
 في فروع عليه الصلوة والسلام
 في جليلك تعالى المحبوب
 انما في ان فيست كنوب
 ان في بعض تراوان
 في بعضه مصر باشد

له ولسر گوشت شفته
 فخر خدا حق تعالی غلام
 فرمود که این کیست تا من
 بخورم و خدا هم بخورد
 از آن را مغفرت کردم
 علی و فاطمه نمودم
 سلام و فرمود که عجایب است
 دو کس با هم دوستی میکنند

ابوالمظفر المسمعی فی امالیہ عن سلمان ذکرہ فی کثر العلم
 وعن جندب ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حدث
 ان رجلاً قال واللہ لا یغفر اللہ لفلان وان اللہ تعالی
 قال من ذا الذی یتالی علی ان لا اغفر لفلان قال قد غفرت
 لفلان واحبطت عملک او كما قال رواہ مسلم کذا فی مشکو
 وفيہا ایضاً عن ابی ہریرۃ رضی قال قال رسول اللہ صلی اللہ
 علیہ وسلم ان رجلین کانا فی بنی اسرائیل متحابین احدهما
 مجتہداً فی العبادۃ والاخر یقول بذنب فجعل یقول اقصر
 عما انت فیہ فیقیل خلی ورتبی حتی وجدہ یوما علی ذنب استعظم
 فقال اقصر قال خلی ورتبی ابعثت علی رقیباً فقال واللہ لا
 یغفر اللہ لک ابد اولاد خلت الجنة فبعث اللہ الیہما
 ملکاً فقبض ارواحہما فاجتمعا عندہ فقال للہم ذنب اخل
 الجنة برحمتی وقال لاخر ائتستطیع ان یحضر علی عبدی رحمی

دو کس با هم دوستی میکنند
 عباد دیگر را میگفت که از این
 عمل با کرم او میگفت که با هم
 مرا ببورند گار من تا با هم
 روزی بایست او را

۶۵
 انما النبی والارض اللہ تعالی

و غلب امریک کبره فی ہذا
 آنرا گفت کوتاہی این است
 گفت بگذار مرا بباید و کار
 ایامتزد کرده شد و این بیان
 من عابد گفت بخدا طلب
 حق تعالی را مغفرت تو بخدا
 کرد و در آن غلبت تو را

ساخت پس فرستاد و حق تعالی
 را در دوزخ و دوزخ را در دوزخ
 فرمود و دوزخ را در دوزخ
 در جنت و دوزخ را در جنت
 ایامی توانی که این را در جنت

طه
 حفظ غيباب زعفران آغا
 و در دوزخ ۱۲

له
 گو مالک بنیم به فرقه
 ضرر و فتنه را اگر ای فریاد
 قی تسلط ۱۳

طه
 آفت صابر علی السلام
 بعد از این دعا خواند که تبه

الوارث محمد بن حاتم العبد
 ۶۶

ابن زبنت ابی الشریح بن عبد الجبار
 مانع آن است و آنچه در کتب
 علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب
 حفاظت حق تعالی کن کتب
 قوه که در دوزخ و فریاد

یافت ادراک ۱۳

فَقَالَ لَا يَأْرِبُ فَقَالَ أَذْهَبُ بِهِ إِلَى النَّارِ وَرَأَى أَجْمَلَ فَجَلَّ صِلَاحُ قَلْبِي
 كَيْفَ أَنْتَ كَمْ خُوفٌ وَرَجَاءٌ هُوَ وَصَرَّتْ أَرْحُ تَعَالَى وَارِثُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
 وَابْيَإِى فَانْقَوْنَ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَأَنَا بَنِي فَارْهَبُونَ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى
 قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَنَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَعَنْ وَرَأَى
 مَوْلَى الْمَغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كُتِبَ رَمْعًا وَبِئْسَ رَمْعًا إِلَى الْمَغِيرَةِ كُتِبَ
 إِلَى مَا سَمِعْتَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ خَلْفَ الصَّلَاةِ
 فَأَمَّا عَلَيْهِ الْمَغِيرَةُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ
 خَلْفَ الصَّلَاةِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ اللَّهُمَّ
 مَا نَعِ اعْطَيْتَ وَلَا مَعْطَى لَهَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَنَّةِ مِنْهَا
 الْجَدُّ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدَةُ أَنَّ وَرَأَى أَخْبَرَهُ بِهِ هَذَا ثُمَّ
 وَفَدَتْ بَعْدَ لِي مَعَاوِيَةَ فَسَمِعْتُهُ يَأْمُرُ النَّاسَ بِذَلِكَ الْقِيلِ
 رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ يَا غُلَامُ إِنِّي
 أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ احْفَظْ اللَّهَ يَحْفَظْكَ احْفَظْ اللَّهَ تَحُولُ بِجَاهِكَ

اذ اسألت فاسئل الله اذا استعنت فاستعن بالله واعلم ان
 الامة لو اجتمعت على ان يفعلوك بشئ لم يفعلوك الا بشئ
 قد كتب الله لك ولو اجتمعوا على ان يضرك لم يضرك الا بشئ
 كتب الله عليك جفت الاقلام ورفعت الصوفا حمربك
 عن ابن عباس رضي الله عنهما في كنز العمال هرگاه معلوم شد که
 چیزی که حق تعالی سید هر کس مانع آن نیست پندیرد که سید هیچ
 نمی دهر پس لازم آمد که رجاء صفت از او باید داشت تقدیر و تعالی
 وقال عليه الصلوة والسلام ان حسن الظن بالله من
 عبادة الله حمربك عن ابی هريرة رضي الله عنه في كنز العمال وفيه ايضا
 قال عليه الصلوة والسلام يقول انا عند ظن عبدي بي ان
 خير اخبر وان نشر افشركم حسن حل عن واثلة وفيه ايضا
 قال عليه الصلوة والسلام ما عبد الله تعالى بشئ احب اليه
 من حسن الظن به ابو نعيم عن جابر وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام

اگر چه بخواهی هم از او
 بخواری اگر مردی هم از او
 طلب بداند اگر چه بخواهی
 شود بداند اگر چه بخواهی
 ترا خواند اگر چه بخواهی
 که نخواستند اگر چه بخواهی
 بداند اگر چه بخواهی

که انچه نوشت حق تعالی
 بداند و علم از او نشسته شد
 شد و صغیر که بداند
 شد و حسن
 از حسن

۶۷ . انوار النجباء في احوال النجباء

ضایع قلم است
 که من فرمودی فرماید
 که باین درگاه بستم
 و اگر نه
 که فرمود که عبادت

دوست عزیز باشد زود
 از حسن ظن با او قلم است

الحسن بن علیت فرزند
الحسن بن علیت فرزند

از حسن بن علی
خان از کسکه ایوب

ہذا کتاب

مذاری و مہم
کے گناہان

از سحر
سحر

مجلس شورای اسلامی
تهران

از این کتاب

7

قُوتُنِ احَدُكُمْ اَلَا وَهُوَ يَحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ تَعَالَى حَمْدُهُ عَنْ
 جَابِرٍ رَوَاهُ فِيهِ **اَيْضًا عَنْ عَلِيٍّ** أَنَّهُ سَأَلَ عَنْ حَسَنِ الظَّنِّ فَقَالَ
 مِنْ حَسَنِ الظَّنِّ أَنْ لَا تَرْجُوا إِلَّا اللَّهَ وَلَا تَخَافُوا إِلَّا ذَنْبَكُمْ الدِّينُورِيُّ
 عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَفِيهِ **اَيْضًا قَالَ** عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ كُنْ
 لِمَا لَا تَرْجُو رَجِي مِنْكَ لِمَا تَرْجُو فَإِنْ أَخْبَى مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ ذَهَبَ
 لِيُقَدِّسَ نَارًا فَكَلَّمَهُ رَبُّهُ عَزَّ وَجَلَّ الَّذِي بَلَى عَنْ ابْنِ
 عُمَرَ وَفِيهِ **اَيْضًا قَالَ** عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ حَسْبِيَ رَجَاءِي
 مِنْ خَالِقِي وَحَسْبِيَ دِينِي مِنْ دُنْيَا حَيْ حَلَّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ
 ابْنِ إِدْهِمَ عَنْ أَبِي ثَابِتٍ مَرْسَلًا وَفِيهِ **اَيْضًا قَالَ**
 عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى دَاوُدَ وَعِزَّى
 مَا مِنْ عَبْدٍ يَتَّقِمُ بِي دُونَ خَالِقِي أَعْرِفْ ذَلِكَ مِنْ نَيْتِهِ
 فَيَكِيدُ السَّمَوَاتِ بَيْنَ فِيهَا وَالْأَرْضِ بَيْنَ فِيهَا أَلَا جَعَلْتُ
 لَهُ مَا بَيْنَ ذَلِكَ مَخْرَجًا وَمَا مِنْ عَبْدٍ يَتَّقِمُ بِي مَخْلُوقٌ دُونَِي

زبیر کے امیدین عداری
 جو کہ موت علیہ السلام
 رفتہ رفتہ آدریس
 سلام کہ حق قضا ہوا
 علیہ فروبوس امت مرا
 امیدین ازخان من زبیر

۶۱

میں خواہندہ بیکار
میرا سے اور ایسے ویر
بہشتی نخل دارد

خلق من نیت اور ایمان
پہنچے آسمان آقا

اعرف ذلك من نيته الا قطعت اسباب السماء بين
 يديه وارضخت الهوى من تحت قلميه وما من عبد
 يطيعنى الا وانا معطيه قبل ان يسألنى ومستجيب له
 قبل ان يدعونى وغافله قبل ان يستغفرنى كـ م و ب
 عساكروا لى عن عبد الرحمن بن كعب عن ابيه وعن ابى
 ايوب الاضارى رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى
 الله عليه وسلم لرجل اجمع اليا س عما فى ايدى الناس
 الحديث رواه احمد كذا فى المشكوة اريس احاديث وآيا
 ثابت شد كه خوف ورجا در همه امور خواه دينى باشند يا دنيوى
 صرف از حق تعالى بايد داشت و كسيكه از ديگرى مى ترسد يا از
 رجاى دار در اى او و عيودار د شده قال عليه الصلو
 والسلام ما من عبد يعصم بمخلوق دونى اعرف ذلك من
 نيته الا قطعت اسباب السماء بين يديه وارضخت الهوى

قطع كن اسباب آسمان را
 و در پيش و بگيرى كن من خوا
 را از زيارت او و در هر لحاظ
 من نه به جلد او قبل سوال
 و نفعت كن قبل استغفار او
 و سوا عليه الصلوة والسلام
 ۶۹
 انوار النجوى فى ادلة التوحيد
 ممكن ناسى عا لا ايجاد دست
 مردم است ۱۲
 بركه با حقوق خلق دارد
 بنام اسباب آسمان را
 قطع خواند كرد و مستقيم كنم
 خود را پس ملا اید

۱
 فی نقلہ فی زمانہ سیکڑہ
 قبول فی ۱۲۰۰
 سیکڑہ
 عذیرہ رضی اللہ عنہ سیکڑہ
 جو اسے بود
 زمانہ بی کریم
 صلی اللہ علیہ وسلم کو وقت دار
 دوزخ سیکڑہ
 سبب ذکر جہنم
 سبب ذکر جہنم از خانہ

قال عليه الصلوة والسلام من خاف الله اخاف الله منه
كل شئ ومن لم يخف الله اخافه الله من كل شئ ابو الشيم
والله بن عبد الرحمن في اماليه والرافعي عن ابن عمر رضي الله
وفيه ايضا **قال** عليه الصلوة والسلام لو خفتم الله خفيتموه
لعلمتم العلم الذي لا يجهل معه ولو عرفتم الله حق معرفته
لزالتم بدل عاتكم الجبال الحكيم وابن السني عن معاذ حلالا يبر
وانست كره خوف ورجا وراشخاص وادقات يحسان نيت تفاوت
مدارج آل امر مبهي است وازير احاديث هم استفاد است عن فضال
بن عبيد انه كان يقول لان اعلم ان الله يتقبل مني مثقال
حبة من خردل احب الي من الدنيا وما فيها لان الله تعالى
يقول يتقبل الله من المتقين رواه ابو نعيم في الحلية ^{سجله} وعن
قال كان شاب على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم يبغي
ذكر الناس حتى حبه الذكرفي البيت فذكر ذلك للنبي صلى الله عليه وسلم

مفتی محمد رفیع الرحمن صاحب المدینہ
محمد رفیع الرحمن صاحب المدینہ

فأنا له النبي صلى الله عليه وسلم فلما نظر إليه الشاب قام فأن
وخر ميتاً فقال النبي صلى الله عليه وسلم جهزوا صاحبكم فأن
الخوف من النار فلذ كبده والذي نفسى بيده لقد أعاذه
الله منها من رجا شيئاً طلبه ومن خاف من شيء هرب منه
ابن أبي الدنيا والموفق بن قدامة في كتاب البكاء والرقعة
كذا في كثر الحال وعن أبي حباب القصاب واسمه عون بن
ذكوان قال صلى بنا زاراً بن أوفى صلوة الصبح فقرأ
يا أيها المدثر حتى بلغ فاذنق في الناقور خر ميتاً وكنت فيمن حمله
إلى داره رواه أبو نعيم في الحلية وذكر الزرقي رحمه الله
في شرح المواهب أن ثعلبة بن عبد الرحمن الأنصاري رضي الله
عنه كان بنجد مدة صلى الله عليه وسلم فبعثه في حاجة
فمر باب أنصاري فرأى امرأة تغتسل فكرر النظر إليها ثم خاف
أن ينزل الوحي فهرب على وجهه فأتى جبالين مكة والمدينة

قدیم چوں نیا فتنہ حضرت
علیہ السلام و السلام ابد چوں
جبریل علیہ السلام حاضر شد
و خود کہ در غلای کو بادست
جس روانہ فرمودند حضرت
الحق تعالیٰ

الفرار الجليل في آلاء التوحيد

صلی اللہ علیہ وسلم عمر و سلمان
راجوں اکسین

مردمان خون حق تعالی را

نہی فرمادہ

۱۰۰

فصل فی الحکمت و فواید

كَذَلِكَ كُنْزُ الْعِمَالِ وَفِيهِ اَيْضًا قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
خَشْيَةُ اللَّهِ رَأْسُ كُلِّ حِكْمَةٍ وَالْوَرَعُ سَيْدُ الْعَمَلِ الْقَضَائِي عَنْ
النَّسَائِيِّ وَفِيهِ اَيْضًا قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ كَفَى
بِالْمُرءِ عِلْمَانِ يَخْشَى اللَّهَ وَكَفَى بِالْمُرءِ أَجْمَلَانِ يُعْجِبُ بِنَفْسِهِ
هَبْ عَنْ مَسْرُوقٍ مَرْسَلًا وَفِيهِ اَيْضًا

قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْقَلْبَ الْحَزِينِ
كَرَّ عَنْ ابْنِ الدَّرَدَاءِ وَفِيهِ اَيْضًا قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ
وَالسَّلَامُ يَنْبَغِي لِلْمُؤْمَنِ أَنْ لَا يَمْسِيَ أَحْزِينًا وَلَا يَصْبِحَ
أَحْزِينًا وَإِنْ كَانَ مُحْسِنًا لَأَنَّهُ بَيْنَ مُحَافَتَيْنِ ذَنْبٌ قَرْمُضٌ
مَنْهُ لَا يَدْرِي مَا اللَّهُ صَانِعٌ بِهِ وَمَا بَقِيَ مِنْ عَمْرَةٍ لَا يَدْرِي
مَا يَصِيبُهُ فِيهِ مِنَ الْمَهَالِكِ الدَّيْلَمِيُّ عَنْ أَبِي إِمَامَةَ رَضِيَ
الْحَدِيثُ بِطَوْلِهِ كَرَّ عَنْ أَبِي إِمَامَةَ غَرَضُ كَرِّهِ خَوْفُ اللَّهِ سَاكِرَاتُ
إِسْلَامٍ رَاضٍ وَرَيْسُ دُكَّانِيكَ خَوْفٌ وَخَشْيَةٌ بَلَّ أَنْهَا تَكُنْ سِتًّا

له في كذا كذا
اعلم انكم تمسكون بآداب
والكفاية في كذا
عجيب كذا

له مراد
بر من
يكمل

٢٢

أقوال النبي في الصلاة
وكون است
نبي
خواجه
باقی نامه است
چه

هر وقت که میخواهند هر چیز و هر کس بحسب وعده الهی از انبیا می ترسد
و مطیع می شود در همین اوراق واقعه علاء مصری معلوم شد که چگونه
بے خطر بدریای عمیق را نند و آن فوراً پایاب شد و ابن عمر
گوش شیر گرفته زجر کردند و بروفق اشاره شان گریخته رفت
و این قسم هزارها واقعات در احوال صحابه و اولیا موجود اند -

محاصل چوں از آیات و احادیث صمیمه دانسته شد که

هر چه ترس آن لازمه بشری باشد خواه از قسم حیوان باشد
یا نبات و غیسره و خواه جوهر باشد یا عرض همه مخلوق حق تعالی اند
و تا وقتی که حق تعالی اذن نمی دهد هیچ چیز نفع و ضرر رسانند
نمی تواند پس مقتضای ایمان آن باشد که از هیچ چیز ترس
خواه آن از قسم موزیات این جهان باشند یا آن جهان هستی که
از اعمال نفس خود هم پاک ندارد و نه از چیزی رجا دارد بلکه در تنگی
موقع خوف و رجا ماسوے الله باشد فوراً با حق تعالی

تعلق گیرد و عیتین راحتے الموسع قوے سازد که اگر او تعالیٰ
 خواهد همین شے موزی را باعث نفع سازد و همین شے نافع رهبر
 گرداند و همچنین در اعمال و افعال خود بهم خن از حق تعالیٰ دارد که از
 من فعلی صادر نکند که در ال ضرر دنیا و آخری باشد و در جای
 دارد که برحمت و اسعه چنانکه بے انتها فضل باشد و در افعال
 شایسته صادر خواهد کند تا نید چیر که دل انسان در قبضه او تعالیٰ
 است - عن عبد الله بن عمر قال قال رسول الله صلى الله
 عليه وسلم ان قلوب بني ادم كلها بين اصبعين من
 اصابع الرحمن قلب واحد يصرفه كيف يشاء ثم
 قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اللهم مضر القلوب
 صرف قلوبنا على طاعتك رواه مسلم كذا في المشكوة
 و هر چند بر عمل ثواب و عقاب مرتب شد نیست لیکن بالذات
 تاثیر ندارد قال عليه الصلوة والسلام قاربوا وسدوا

سلمه فرمود علیه الصلوة والسلام
 دلباس مردم در میان دو
 انگشت و حقن شکل کرد
 چنانکه خواهد بود و در آن
 یکی گرداننده دلها
 دل را با بسط طاعت

انوار التوحید فی الاثار النجید

۶۰

خود کبریا در آن
 همه قسرت و قرب و قرب
 و برادر است بهشتی

فروش بشید و بانیگه کس از
 خنایجات خواہد یافت از عمل
 و نرسن کنن چنانند لطف قلم

محبت خود ۱۱
 سلف و سرور علیہ الصلوٰۃ و السلام

شخصی که در دعای توبه ای از این دست
 هست حق تعالی را بداند و بداند

میفرماید که از جنبش غضب
 شخصی بیکدیگر که در آزار و اذیت

۷۷
 انوار الیقین فی احکام الشریعہ

عنون بزرگ و کلان است از کلام
 بنزدی عنون کردی بر این بیان

بنزدی عنون کردی بر این بیان
 ۱۲

دعا و دعا حرام است برای آنست
 و آنست حرام است برای آنست

و هر دو حرام اند برای آنست
 و هر دو حرام اند برای آنست

والبشر و اعلموا انه لن ينجو احد منكم بعمله ولا انا الا ان
 يتخلني الله برحمه منه وفضل حمم عن جابر بن سمرة
 حمم لا عن ابى هريرة كذا في كثر العمال وفيه ايضا
قال عليه الصلوة والسلام رجعت للسألني عن سعة
 رحمة الله واخبرك ان الله تعالى يقول ما غضبت على احد
 غضبي على عبد الى معصية فتعاطها في جنب عفوي فلو
 كنت مجلا للقبوبه او كانت الحجلة في شأني لجلت للقائيل
 من رجمتي الحديث الرافعي عن ماجه ابن محمد
 بن المستجع عن جده كذا في كثر العمال بله
 اهل الله سوائ حق تعالى از هیچ چیز کارمندارند حتی که از
 آخرت هم **قال** عليه الصلوة والسلام الدنيا
 حرام على اهل الآخرة والآخرة حرام على اهل الدنيا
 والدنيا والآخرة حرام على اهل الله عن ابن عباس كذا في

کثر العمل کلام دین بود که بالذات عمل تاثیر می ندارد
 چنانچه از احادیث مذکوره معلوم شد پس از عمل چه خوف درجا داشته
 شود بلکه در عمل هم خوف درجا از حق تعالی باید داشت ازین تقریر
 فائده دیگر هم حاصل شد که ایمان بین الخوف والرجاست مؤمن
 باید که در جمله حرکات و سکنات خوف هم دارد و در جا هم و کافر از این
 سر و کار بی ندارد و عن عمر بن الخطاب قال لو نادى مناد
 من السماء اياي الناس انکم داخلون الجنة کما
 اجمعون الا رجلا واحدا لحفت ان اکون انا هو ولو نادى
 مناد اياها الناس انکم داخلون النار الا رجلا
 واحدا لوجت ان اکون انا هو رواه ابو عیسیٰ فی المجلیه
 اگر عمل در حساب و شمار می بود لا محاله یک حالت غالب می شد
 هر دو حالت یعنی خوف و رجاء برابر می شد و قال علیه الصلوٰه
 ما اجمع الرجاء والخوف فی قلب مؤمن الا اعطاه الله

این حدیث گفت که اگر کسی در میان
 خداوند بگوید که من ایمان دارم
 و خوف از خدا دارم و رجاء از خدا دارم
 و در میان اینها متعادل است
 و در این حالت است که خداوند او را
 بهشت دهد و در روز قیامت او را
 با خداوند که آن یک نفر است و اگر

انوار التجارب فی ادلة التوحید

خداوند بگوید که من ایمان دارم
 و خوف از خدا دارم و رجاء از خدا دارم
 و در میان اینها متعادل است
 و در این حالت است که خداوند او را
 بهشت دهد و در روز قیامت او را
 با خداوند که آن یک نفر است و اگر

درجا باشد

عز وجل الرجاء وامنه الخوف هب عن سعيد بن المسد
 مرسله كنز العمال اگر گفته شود که مومن را از دوزخ ترسان
 و در تهلكه نيافتن از نصوص ثابت است پس نه ترسيدن از چيز
 سواي حق تعالى چگونگي صادق آيد گوئيم که در اصل خوف دوزخ
 هم شبهه اليست از خوف حق تعالى و فشار آس پسين است که اگر
 خلاف مرضي او تعالى کند عقوبت خواهد کرد عام از سينه که از
 دوزخ باشد يا چيزي ديگر پس اين خوف راجع است بسوي
 صفت انتقام او تعالى و نباشد اين خوف مگر شخص مومن را چه
 کافر برايان ندارد قال الله تعالى ان الذين امنوا
 وهاجروا وجاهدوا في سبيل الله اولئك يرجون رحمة
 الله رجائي که دريس آيه شريفه بيان شد نصيب هر کس و
 ناکس نيت بلکه آن سببه کلمات ايمان است پس قابل اين قسم
 رجاء همان ايمان باشند که از ديگر فضائل محله هستند مثل هجرت و

متن خطی بود اسنادی بود
 دین بود اسنادی بود
 خطی بود اسنادی بود

انوار التوحید فی احوال العباد

کردند و جهاد در راه خدا
 باشند که امید میارند رحمت
 خدا را

جهاد وقال عليه الصلوة والسلام يا ابن آدم انك ما
 دھوتی و رجوتی غفرت لك على ما كان منك ولا
 ابالي الخديثات والیضا عن انس كذا فی كمثل العمال و
 فيه ایضاً قال عليه الصلوة والسلام انما یدخل الجنة
 من یجوها وانما یجنب من النار من یخافها وانما
 یرحم الله من یرحم حب عن ابن عمر رضی الله عنه
 باید دانست که صفاتی که در انسان و حیوانات مشترک باشد
 مثل اكل و شرب و جماع و غیره انسان در استعمال آن بحسب
 عقل خود از سایر حیوانات امتیاز می دارد مثلاً بر اكل
 اشیاء اوضاع و شروط و غیره معین می دارد مثل طبع و غیره
 که در حیوان یافت نمی شود بعد از آن شریعت در آن هم هدایت
 نموده باصلاح آن پرورش است پس اهل اسلام در آن امور از کفایت
 ممتاز باشند و سبب اصلاح شرعی کار بند نه شدن از سعادت ابدی

این جمله که بحسب در آید که
 امید آن دارد و همان که
 از دوزخ دور ماند که

۸۰

النور النجد فی احوال التوحید

این جمله که بحسب در آید که
 امید آن دارد و همان که
 از دوزخ دور ماند که

محروم ماند. پس چنانکه اهل اسلام در اکل و غیره از سایر حیوانات
 بحسب عقل ممتاز اند از جهت شرع از کفار هم امتیازی دارند
 و چنانکه اکل و شرب در میان انسان و سایر حیوانات مشترک
 است همچنان خوف و رجا هم مشترک است چه مشاهده است که
 جانوران از دشمن خود خوف میدارند و از کسیکه خورش و غیره میدهد
 الفت و ظاهر است که منشأ این الفت رجا است و همچنین
 بروقت معیّنۀ غذا میبرد رجا عطا بجای معهود می آیند پس ضرورت
 انسان از حیوانات و از کافران ممتاز باشد. مابدا امتیاز
 اینست که در اشیا مضارّه بر وجه خوف دارد که حق تعالی تعلیم
 آن مستروده و آن چنانست که از نفس شیء هیچ خوف ندارد
 چرا که آن سحر است. فرمان حق تعالی تا دقتیکه امر الهی نمی شود
 هیچ ضرر رسانیدن نمی تواند و اگر ضرر رسد در آن هم
 نفع تصور کند که منزله گناهانست و باعث رفع درجات

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَمَا آصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ

أَيْدِيكُمْ وَأَنْتُمْ مُنْزِعُونَ لَا حَقَّ بَشْرٌ أَنْزَلَ مِنْ سَمِ غَنِيمَتِ

عَظْمَى وَفَأَنْتُمْ مُقْصِدُونَ وَأَنْتُمْ كَرِيمٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَرُودَهُ أَنْزَلَ مِنْ بَعْضِ أَحِبِّ لِقَاءِ اللَّهِ أَحِبَّ لِقَاءَهُ ۝

قَالَ تَعَالَى فَتَمْنُوا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

لیکن چونکہ حق تعالی ارشاد می فرماید وَلَا تَلْفُتُوا بَابُ

الْمَوْتِ الْهَلَكَةُ أَزْبَنُ رَوْحِ صَدْرِ الْمَلَائِكَةِ سَبَابُ أَنْ نَفِيتُمْ مَرَجًا نَكَبْتُمْ

بِأَنْ أَمْرُكُمْ مِثْلُ جِهَادٍ وَغَيْرِهِ بَعْدَ اجْتِنَابِ الْأَشْيَاءِ مُضَرَّةٍ مِنْهُ

بِأَعْتِمْ خَوْفَ جَلْبِي بَاشِدٌ بَلْكَ بَحْثِثِ ائْتَمَالَ الْمَلَائِكَةِ بُوَدَّ وَرَجَا رَابِعًا

هَمِنْ قِيَاسِ بَلَدٍ كَرْدِ بَعْدَ اجْتِنَابِ مَوْمِنْ الْأَشْيَاءِ مُضَرَّةٍ وَاقْدَامِ

بِرَاشِيَاءِ نَافَعَةٍ مِنْ حَقِيقَتِ خَوْفِ وَرَجَا عِوَاذِهَا

بَلْكَ أَنْ ائْتَمَالَ مَرَبُودِ وَأَنْ طَاعَتِ بِمَجْلِهِ طَاعَاتِ -

اِحْصَالِ مَوْمِنْ رَاغِبًا بَلَدِ خَوْفِ وَرَجَا اِزْوَاسِ مَوْمِنْ

بَلَدِ مَوْمِنْ مَوْمِنْ مَوْمِنْ

بَلَدِ مَوْمِنْ مَوْمِنْ مَوْمِنْ

بَلَدِ مَوْمِنْ مَوْمِنْ مَوْمِنْ

بَلَدِ مَوْمِنْ مَوْمِنْ مَوْمِنْ

بَلَدِ مَوْمِنْ مَوْمِنْ مَوْمِنْ

بَلَدِ مَوْمِنْ مَوْمِنْ مَوْمِنْ

۸۲

مثل حیوانات و یا کفار دارد بلکه اقتیاز مذکور بهم رسا اند اگر آن
 در خود بایدهم خدا بجا آورد و گرنه دعا کسرت و تضرع نماید تا
 تکمیل ایمان شود و ذلک فضل الله و منجمله اصلاح قلبی یک
 آنست که ایمان بقضاء و قدر آرد که هر چه در عالم می شود
 پیش از تخلیق همه تقدیر او نوشته شده است خلاص آن هیچ
 نمی شود **قَالَ تَعَالَى** و لولا کتاب من الله سبق
 لمسکم فیما اخذتم عذاب عظیم و **قَالَ تَعَالَى**
 ان الذین حققت علیهم کلمة ربک لا یؤمنون و لو جاءهم
 کل ایه حتی یرؤ العذاب الا لیم قال الله
تَعَالَى لکل امة اجل اذا جاء اجلهم لا یتأخرون
 ساعة و لا یتقدمون و **قَالَ تَعَالَى** و لولا کلمة
 سبقت من ربک لتقضی بینهم فیما هم فیہ یختلفون
 و عن ابی هریرة **قَالَ** قال النبیه **صَلَّى** الله علیه و سلم

جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا نَتَّ لَاقِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ عِمْرَانَ بْنِ
 حَصْبَيْنَ **قَالَ قَالَ** رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَعْرِفُ أَهْلَ
 الْجَنَّةِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَلِمَ يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ
 قَالَ كُلُّ عَمَلٍ لَهَا خَلْقٌ لَهُ وَمَا لَيْسَ لَهُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ
 وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ **قَالَ** قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ اللَّهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ قَالَ وَكَانَ
 عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ كَذَا فِي الْمَشْكُوتِ وَعَنْ
 ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ حَتَّى الْجَزْوَ وَالْكَيْسَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ
 أَزَيْنَ ظَاهِرًا اسْتَكَرَّ هَرَجٌ فِي عَالَمٍ شَدِيدٍ مِنْ عَالَمٍ حَقِيقَةٍ
 تَقْدِيرٌ هَرَجٌ حَسْبُ فَرَمُودَةٍ اسْتَكَرَّ حَتَّى كَسَادَتْ وَتَشَقَّقَتْ
 مَرْدَمٌ نِزْجًا نِجْمَةً مَصْرَعٌ اسْتَكَرَّ كَسَادَتْ وَتَشَقَّقَتْ رَا

له انچه نوشته اند آن خدای عزوجل
 آنرا قلم نوشته و خدای عزوجل
 می بگوید آنچه را که از کلمات
 صلی الله علیه و سلم یاد اید از جنت

الفرائض فی الدعا القویة

از این آیه نشان از آنست که
 گفت پس چرا عمل با کبر
 فرموده و عمل آن میکند
 که به آن مخلوق شده

پیدا کردہ برے ہر ایک مردم را آفرید و معین کرد **قَالَ تَعَالَى**
وَلَقَدْ ذَرَأْنَا الْجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ
لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ
لَّا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ كَالْإِخْطَارِ بِلَهُمْ غُلُلًا وَلَٰكِن
هُمُ الْغَافِلُونَ عن انس بن مالك عن النبي صلى الله عليه وسلم
قَالَ وَكَلَّ اللَّهُ بِالرَّحْمَةِ مَلَكًا فيقول أي رب نطفة
 أي رب علقة أي رب مضغة فاذا اراد الله أن يقيض خلقها
 قال يا رب اذكر لها نثي اشقي امرئ سعيد فما الرزق فما الاجل
 فيكتب كذلك في بطن امه رواه البخاري وعن ابن عباس
قَالَ سَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عن اولاد
 المشركين فقال الله اعلم بما كانوا عاملين رواه البخاري
 وعن ابی هريرة قالوا يا رسول الله افرأيت من يموت وهو
 صغیر قال الله اعلم بما كانوا عاملين رواه البخاري

پیدا کردیم را باسع نعمت یاری حق
 دانش را ۱۲
 له نور علیہ السلام
 فرشتہ ارضی تعالیٰ بکمال نوری
 دی نور بسده بفرشتہ حق تعالیٰ
 سعادت و ثنات و درون
 موت و در شکر و ادش ۱۱

۸۵
 انوار النجباء فی ادب التوحید
 صلوات اللہ علیہ
 سرگرم چه خواہد شد
 از نود و نوق تعالیٰ بیدار کرد
 آینه چرخ علم علی بیکر دلف

وَعَنْ عَلِيٍّ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 وَمَعَهُ عُوذُ بَيْتِكَ فِي الْأَرْضِ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا قَدْ كُتِبَ
 مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ وَمِنَ الْجَنَّةِ فَقَالَ جُلُّ مِنَ الْقَوْمِ الْأَنْتَ كُلُّ
 يَارَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَعْمَلُوا فِكْلَ مَيْسَرٍ ثُمَّ
 قَرَأُوا مَا مِنْ أَعْطَى وَاتَّقُوا الْآيَةَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ - وَعَنْ عَائِشَةَ
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَتْ دَعَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى
 جَنَازَةِ صَهِبٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ طُوبَى لِهَذَا
 عَصْفُورٍ مِنْ عَصَافِرِ الْجَنَّةِ لَمْ يَجْعَلِ السَّوْعَ وَلَمْ يَدِرْ رُكَّةً فَقَالَ
 أَوْ غَيْرَ ذَلِكَ يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ لِلْجَنَّةِ أَهْلًا خَلَقَهُمْ لَهَا
 وَهُمْ فِي أَصْلَابِ آبَائِهِمْ وَخَلَقَ لِلنَّارِ أَهْلًا خَلَقَهُمْ لَهَا
 وَهُمْ فِي أَصْلَابِ آبَائِهِمْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ كَذَلِكَ فِي الْمَشْكُوتِ وَعَنْ
 مُسْلِمٍ بَنِي سَارٍ قَالَ سَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ هَذِهِ الْآيَةِ
 وَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذَرَيْتُهُمْ لَآيَةَ

له و زود فرشته شده
 است بابت او کی که در دوزخ
 است یا جنت گفت شخصی ای
 که هر کی که از دوزخ می گذرد
 و این باین فرشته ای که در دوزخ است

این را از عیسی فرموده که از دوزخ
 ۸۶

عنه عایشه را که در دوزخ است
 و قات بابت گفت که ای
 که بابت جنت که در دوزخ است
 و در حدیث آن سید فرمود که
 که قات بابت گفت که ای
 که بابت جنت که در دوزخ است
 ۱۲

سچی سوال کرد از عمر بن خطاب

و اذا اخذ ربك

صلى الله عليه وسلم

حق تعالیٰ

دو عالمی اسلام
اور فزیریب

میرزا محمد علی

بیت

مجلس

بلے جنت
جنت خواہند کرد با بلے
جنت خود نیست شان و
دست خود نیست را فرمود
بد آوردند می را فرمود
آنها را بلے و فرخ آفرید
و علی آن خواب کرد و گفت
بلے

انوار التجويد في ادلة التوجيه

پس عمل پر گائیڈ فرمیں
شخصی بارے میں جنت پر جان
بیکر اور اول عمل میں جنت
تاہم دروازے میں کھلا ہوا
جنت و جہنم میں پیدا کی گئی
نہایت دلچسپ عمل اور گرو
تاہم دروازے میں کھلا ہوا
۱۱

قَالَ عُمَرُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَالُّ عَنْهَا فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ أَدَمَ ثُمَّ مَسَحَ ظَهْرَهُ بِمِيمِنِهِ فَاسْتَخْرَجَ مِنْهُ ذَرِيَّةً فَقَالَ خَلَقْتُ هَؤُلَاءِ لِلْجَنَّةِ وَبَجَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَعْمَلُونَ ثُمَّ مَسَحَ ظَهْرَهُ فَاسْتَخْرَجَ مِنْهُ ذَرِيَّةً فَقَالَ خَلَقْتُ هَؤُلَاءِ لِلنَّارِ وَبَجَلِ أَهْلِ النَّارِ يَعْمَلُونَ فَقَالَ جَبَلٌ فَيَقُولُ الْعَمَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ إِذَا خَلَقَ لِلْجَنَّةِ اسْتَعْمَلَ بَجَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَمُوتَ عَلَى عَمَلٍ مِنْ أَعْمَالِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَدَخَلَهُ بِهَا الْجَنَّةَ وَإِذَا خَلَقَ الْعَمَلُ لِلنَّارِ اسْتَعْمَلَ بَعْمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى يَمُوتَ عَلَى عَمَلٍ مِنْ أَعْمَالِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهُ بِهَا النَّارَ وَهُوَ أَوَّلُ مَا لَكَ وَالْأَمْرُ مَذْيُ وَأَبُودٌ وَكَذَلِكَ فِي الْمَشْكُوعِ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْنَا وَفِي يَدَيْهِ كِتَابَانِ فَقَالَ أَتَدْرُونَ مَا هَذَانِ الْكِتَابَانِ لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكَلَانِ تَخْبِرُنَا فَقَالَ لِلَّذِي فِي يَدِهِ الْيَمْنَى هَذَا

فروغند در پست
بارک در کتب بودند
عصا القریلیه و سلم و دیو دوست
مکه روزگار آید انوارت
در باره و قیام

کتاب من رب العلمین فیہ اسماء اهل الجنة واسماء اباہم
 و قبائلہم ثم اجعل علی آخرہم فلا یزاد منهم ولا ینقص منهم
 ابد ثم قال للذی فی شالہ هذا کتاب من رب العلمین فیہ
 اسماء اهل النار واسماء اباہم و قبائلہم ثم اجعل علی آخرہم
 فلا یزاد منهم ولا ینقص منهم ما بد أفعال اصحابہ ففیم العمل
 یا رسول اللہ ان کان امر قد فرغ منہ فقال سد دو و قاربوا فان
 صاحب الجنة ینحتملہ بعمل اهل الجنة وان عمل اتی عمل وان
 صاحب النار ینحتملہ بعمل اهل النار وان عمل اتی عمل ثم
 قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یدایہ فنبذہما ثم قال
 فرغ ربکم من العباد ففریق فی الجنة و فریق فی السحیر و الالبس
 لکذا فی المشکوۃ ازین احادیث معلوم شد کہ مدار بودن جنبتی و ووز
 برنوشتن ازلی است فی نفسہ عمل را در اں دخل نیست بکہ خود
 آں چیز آسان میشود کہ بر آں مخلوق شدہ یعنی اگر جنبتی است

نام ال جنت است مع نام
 پدر و قبیلہ اہل جنت و پدر و
 نام ال و در حق است نام پدر
 و قبیلہ آں و ہر یک کال در
 آفرین دہادہ شدہ و بفرمودہ
 انوار البیہ فی الفلاح فی التوحید
 کہ در دوزخ و جہنم عرض کردہ
 با سبب عمل بکین احوال
 و غشت مثل رویہ و غیرہ
 بگویند کہ آں جنبت علی
 جنت خود بندہ چنان جائزہ
 ال نام علیہ

جنت قریب موت آسان می شود گو طول عمر بران عادی نه شده باشد
 و همچنین علی دوزخ در آن وقت آسان شود اگر دوزخی است
 عن عبد الله قال حدثنا رسول الله صلى الله عليه وسلم
 وهو الصادق المصدوق ان احداكم يجتمع في بطن امه
 اربعين يوما ثم علقه مثل ذلك ثم يكون مضغعة مثل ذلك
 ثم يبعث اليه ملكا فيؤمر باربع برزقه واجله وشقى او
 سعيد فوالله ان احداكم والرجل يعمل بعمل اهل النار
 حتمه ما يكون بينه وبينها غير ذراع او ذراع فيسبق
 عليه الكتاب فيعمل بعمل اهل الجنة فيدخلها وان الرجل
 يعمل بعمل اهل الجنة حتمه ما يكون بينه وبينها غير ذراع
 او ذراع فيسبق عليه الكتاب فيعمل بعمل اهل النار
 فيدخلها قال ابو عبد الله قال ادم الا ذراع رواه البخاري
 وعن سهل بن سعد قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

على خير قيل رجع الى شمر فموت عليه ليشغلك عن الناس
 ما تعلم من نفسك ابن السني كذا في كذا العمال وعن
 ابى الدرداء رضي الله عنه قال بينما نحن عند رسول الله
 صلى الله عليه وسلم نتذاكر ما يكون اذا قال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم اذا سمعتم يحيل ذال عن مكانه
 فصد قوه واذا سمعتم برجل تغير عن خلقه فلا
 تصد قواه فانه يصير الى ما جيل عليه رواه احمد كذا
 في المشكوة ازين معلوم شد که عمل های که انسان همیشه میکند چند
 اعتبار آن نیست قابل اعتبار همان عمل است که پیش از موت انسان
 شده و مدار سعادت و تفاوت بر همانست و در آن تغییر نمی شود البته
 اگر خود حق تعالی خواهد بدایا اسباب دیگر تغییر تقدیر می فرماید
 چنانچه ارشاد است فبحول الله ما يشاء ويثبت وعندنا ام الكتاب
 واین تغییر هم بمنجمله مقدرات است چه حق تعالی در ازل از هر چه دانسته است

کما جبر در دین و غیره
 این سخن اول باشد با اینچه بیان
 از نفس خود و مردم را
 مجتهد

انما الجبر في ذلك التخييل

در خود را از تقدیر بد که کار
 بدست خود تغییر داد و میکند
 در آن تقدیر بد که کار
 خود تغییر شد با او میکند

فرمود این کلمات را بخوان
 و اگر از کشتن است
 در قوه برگشتن است

الوالتحیة و ادلة التوحید
 ۹۲
 این کلمات را از پشت تن بخوان
 در آنجا اثر

و آن عین قضا است احاصل هر کارے که بنده میکند خواه خیر باشد
 یا شر همه بقضائے الهی است اگر بدایت است هم از دست اگر
 ضلالت و گمراهی هم از بے اذن او تعالی هیچ نمیشود **و قال**
الله تعالی ومن یضلل الله فما له من هاد ومن یردد الله
 فما له من مضل **و قال تعالی** فمن یردد الله ان یمدیه
 یشرح صدره لا سلام ومن یردان یضله یجعل صدره
 ضيقا حرجا کانما یقععد فی السماء کذلک یجعل الله امر
 علی الذین لا یؤمنون **و قال تعالی** کلّا نمدّھو لا وھو لا
 من عطاء ربّک وما کان عطاء ربّک محظورا **و قال البنی**
 صلی الله علیه وسلم یا عبد الله بن قیس الا اعلمت
 کلمة هی من کنوز الجنة لا حول ولا قوۃ الا بالله رواه البخاری
و قال علیه السلام والمعصوم من عصم الله رواه البخاری
و عن البنی صلی الله علیه وسلم ان الله کتب علی ابن

آدم حظه من الزنى ادرك ذلك لا محالة فزنى العين النظر
 وزنى اللسان المنطق والنفس تمنى وتشتهى والفرج يصدق
 ذلك ويكذب به رواه البخارى وعن ابى هريرة رضى الله
 عن النبى صلى الله عليه وسلم قال احبب ادم وموسى
 فقال موسى يا ادم انت ابونا خيبتنا وخرجتنا من الجنة
 قال ادم يا موسى اصطفاك الله بكم له وخطاك ببله
 اتلومنى على امر قد رآه الله على قبل ان يخلقنى باربعين سنة
 فخرج ادم موسى ثلاثا رواه البخارى وقال عليه الصلوة
 والسلام صنفان من امتى لاسهم لهم فى الاسلام المرجية
 والقدرية قيل ما المرجية قال الذين يقولون الايمان
 قول ولا عمل قيل فما القدرية قال الذين يقولون لما
 يقدر المشرق كذا فى كذا العمال وقال عليه الصلوة والسلام
 لعلمك ان تبقى بعدى حتى تدرك قوما يكذبون بقدر الله

۹۳

خدا و از نادا محاله
 چشم نظر است و زنا و
 زبان گفتگو و نفس تمنى
 میکند و فرج تصدیق
 میکند و آدم و موسی
 را از نادا و از محاله
 خدا و از نادا و از محاله
 خدا و از نادا و از محاله

گفت آدم علیه السلام
 ای موسی بر سر من
 او قاتل ترا بکلام خود
 زود بدست خود

انوار النجاشی

ایامات میکند هر بار که
 تقدیر کرد از نادا و از محاله
 این پیش ازین است
 آدم علیه السلام را دوست
 از خود از نادا و از محاله

تقدیر و قدر
 قدر است
 قدر است
 قدر است
 قدر است
 قدر است

يحكون الذنوب على عبادة اشتقوا كلامهم ذلك من الضرورة
 فاذا كان ذلك فابروا الى الله تعالى منهم (طب) عن ابن عباس
 رضى الله عنه كذا فى كنز العمال وفيه ايضا قال عليه الصلوة
 والسلام القدريه الذين يقولون الخير والشر بايدينا
 ليس لهم فى شفاعتى نصيب ولا انا منهم ولا هم منى عند
 عن انس رضى الله عنه - وفيه ايضا وعن عمر بن شعيب
 قال كنت عند السعيد بن المسيب جالسا فذكروا ان اقواما
 يقولون قد رآ الله كل شئ ما خلا الاعمال فوالله ما رايت
 سعيد بن المسيب غضب غضباً اشد منه حتى هم
 بالقيام ثم سكن فقال تكلموا به حدثني رافع ابن خديج انه
 سمع النبي صلى الله عليه وسلم يقول يكون قوم من امتي يكفر
 بالله وبالقرآن وهم لا يشعرون كما كفرت اليهود والنصارى
 قلت جعلت فداك يا رسول الله وكيف ذلك قال يقرءون

من
 انما ازمنة وتكذيب قدر
 كنهه اين كلام از نظر ائمت
 گرفته ۱۱

۹۲

افوار التجدد في ادلة التوحيد

مع
 زود آنگاه گفتند خبر از شما
 است بانه آنگاه در
 شفاعت من نصيبت
 من از آنها اسم در آنها
 از ان من ۱۲

بعض القدر و يكفرون ببعضه قلت ثم ما يقولون قال يقولون
 الخير من الله و الشر من ابليس فيكفرون على ذلك كتاب الله
 و يكفرون بالقرآن بعد الايمان و المعرفة فيما يلقي امتي
 منهم من العداوة و البغضاء و الجدل اولئك زنادقة
 هذه الامة في زمانهم الحديث و يميزه فعل كه از بنده صا
 می شود پیش از صدور آن مشیتی در بنده یافته می شود که همان نشان
 صدور فعل است آن مشیت از اختیار و ایجاد بنده نیست بلکه آن
 مشیت تابع و اثر مشیت خداست یعنی هر فعل که حق تعالی
 از بنده صادر کردن میخواهد بنده اراده آن کار میکند و آن کار از و
 صادر می شود و ممکن نیست که بعد مشیت و اراده حق تعالی بنده آن
 کار کند قال الله تعالی و ما تشاؤون الا ان يشاء الله و العلمین
 قال تعالی و لو مشاء ربك لامتن من فی الارض کلهم جمیعاً
 افانت تکره الناس حتی یكونوا مؤمنین - و قال تعالی ما کان

می فرمود که بخوانند گفت
 قدر که خبر از خداست
 و شر از ابلیس آنجا
 ز من یقین این است اندر

۹۵
 انوار البیضاء فی التوحید

میخواهد شما همانند من که فرمود
 الله تعالی " و ما تشاؤون
 الا ان يشاء الله " و العلمین
 ترجمه این زمین ایمان
 می آید و در دنیا با هر کس که در حق
 را نماند که مؤمن باشند

لنفس ان تؤمن الا باذن الله ويحيل الرجس على الذين لا يعقلون
 وقال الله تعالى ان شر الدواب عند الله الصم البكم
 الذين لا يعقلون ولو علم الله فيهم خيرا لامحسبهم ولولا هم
 لتولوا وهم معرضون - يا ايها الذين امنوا استجبوا لله
 وللرسول اذا دعاكم لما يحيلكموا علما ان الله يحول بين
 المرء وقلبه وانه اليه تحشرون - وقال الله تعالى واذ يريك
 اذ التقيتم في اعينكم قليلا وويل لكم في اعينهم ليقضى الله
 امرا كان مفعولا والى الله ترجع الامور وقال عليه الصلوة
 والسلام اذا اراد الله انفاذ قضاءه وقدره سلب عن
 ذوى العقول عقولهم حتى ينفذ فيهم قضاءه وقدره
 فاذا مضى امرة رد اليهم عقولهم ووقعت التدامة
 فرعن الس وعلی رضی الله عنه وفيه ايضا قال عليه السلام
 ان الله اذا احب انفاذ امر سلب كل ذي لب ليه ^ح

بول بخانه حق نفس
 ابراهيم قضا و قدر خود
 از غنم ان عمل نيت باز بسود

افراجه ناله الله تعجل
 ۹۶

و بعد از آنکه جاری کرد
 عقل را پس سلب نگاه
 بارت داد تا شود

عن ابن عباس رضي الله عنه وفيه ايضا قال عليه الصلوة
 والسلام ان الله اذا اراد امضاء امر ينزع عقول الرجال
 حتى يمضي امره فاذا امضاه رد اليهم عقولهم ووقعت
 النداة ابو عبد الرحمن السلمي في سنن الصوفية عن جعفر
 بن محمد عن ابيه عن جده وفيه ايضا قال عليه الصلوة
 والسلام اذا اراد الله خلق شيئا لم يمنع شيئا من عباده
 وفيه ايضا عن الحارث قال جاء رجل الى ابي رضي الله
 فقال يا امير المؤمنين اخبرني عن القدر قال طريق مظلم
 لا تسلكه قال يا امير المؤمنين اخبرني عن القدر قال
 بحر عميق لا يلججه قال يا امير المؤمنين اخبرني عن القدر
 قال سر خفي عليك فلا تفتشه قال يا امير المؤمنين اخبرني
 عن القدر قال ايها السائل ان الله خلقك كما شاء او
 شئت قال بل كما شاء فيستعملك كما شاء او كما شئت

وفتيا من تعالي من اجله
 بيد الله خير من كل شيء

او شود ۱۲
 مسموع از علي رضي الله عنه
 سکه قدرند و در جاست
 عین داخل آن شود
 باز پسند و مودت و محبت

۹۷
 الفاء الجاهلية والفاء التامة

تفتیش آن کن باز پسند
 فرمود اس سائل حق تعالی
 بچنانکه خود خواست ترا ازین
 یا چنانکه خواستی گفتن بچنانکه
 خواست ازین فرمود و عمل
 از تو گفت بچنانکه خود خواست
 یا چنانکه تو خواستی

الدواء عقلت عن الله امره قال نعم قال على الان
اسلم اخوك فقوموا فاصافحوا ثم قال على لو ان عندي
رجلا من ايتديته لا اخذت رقبته ثم لا زال اجاءها حتى
اقطعها فانهم يهود هذه الاممة ونصارىها ومجوسها
چون ظاهر شد که بنده و مشیت فعل استعالی میدار و نه در صدد و ر
آن پس ملاست هر فعلی که از و صادر شود این ر و بر موقع نخواهد بود
کما ورد عن طاووس قال سمعت ابا هريرة رضي الله عنه
عن النبي صلى الله عليه وسلم قال احتج آدم موسى فقال
موسى يا ادم انت ابونا فحييتنا واخرجتنا من الجنة
قال له ادم يا موسى اصطفاك الله بكلامه وخطاك
ببيلة اتلومني على امر قدرة الله على قبل ان يخلقني
باربعين سنة فتح آدم موسى ثلاثا رواه البخاري
وقال عليه الصلوة والسلام احسنوا فان غلبتم

پادشاه گفت نعم فرمود
اینوقت مسلمان شد
پادشاه بنخبرید و مسلمان شد
او کشید و گفت علی رضی الله
عنه اگر قدری نادم من بود

کردن او از کشتی که آنجا
بود و نصاری و مجوس
ایمان است اند ۱۲
نمود با خدا که در آید
و موسی علیه السلام
گفت موسی تو پدر منی

۹۹
افراد انجیل و انجیل

بار اعدا کردی و بر آوردی
از جنت گفت آدم علیه السلام
برگزیده را خداست السلام
بر شما کلام و نوشتن تعالی
ایا امامت میکنی مرا او یک
مقدور ساخت قبل من سال
از بعد از من سال

آدم علیه السلام ۱۲
فرمود که اینک که
از تو خبری ندارم
از تو خبری ندارم

فكتاب الله تعالى وقدره ولا تدخلوا اللوفان من اخل
 اللودخل عليه عمل الشيطان **خط** عن عمر كذا في كذا
 وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام المؤمن القوي خير
 واحب الى الله تعالى من المؤمن الضعيف وفي كل اهلها
 خيرا حرص على ما ينفك واستمع بالله ولا تعجزوا ان
 اصابك شئ فلا تقل لو اني فعلت كان كذا او كذا ولكن
 قل قد راى الله وما شاء فعل فان لو تفهم عمل الشيطان حم
 عن ابي هريرة رضى الله عنه اكره في حقيقة هانست
 مذكور شد ليكن باين همه ماموريم كه عمل نمايم كه اعلوارشاد است
 چنانكه قرآن مجيد واحاديث صحيحه مصرح است كه تراين مسئله كو
 بفهم مانايد ايمان بران آوردن ضروريست وبحث و گفتگو
 ممنوع است عن ابي هريرة رضى الله قال خرج علينا رسول
 صلى الله عليه وسلم ونحن نتنازع في القدر فغضب حتى

و نه انگر در كلام بنابر كذا
 آن عمل شيطان را مى آورد
 ابو هريره رضى الله عنه

احزاب العجوة في دالة التوفيق
 ۱۰۰

كه در سبب آمدن بايول
 صلى الله عليه وسلم بايول
 سجد كرد مسئله قدر بين
 نبوت غضب فرمود ۱۰۰

احمروجه حتى انما فقاء في وخنثيه حب الرمان فقال
 ابهذا امرتم ام بهذا ارسلت اليكم انما هلك من كان
 قبلكم حين تنازعوا في هذا الامر عزمت عليكم عزمت
 ان لا تنازعوا فيه رواه الترمذي وروى ابن ماجه
 نحوه عن عمر بن شعيب عن ابيه عن جداه كذا في المشكاة
 وفيها ايضا عن عمر رضي الله عنه قال قال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم لا تجالسوا اهل القدر ولا تفاتحهم
 رواه ابو داود وعنه عبد الرحمن بن عيسى قال اتى عمر
 رضي الله عنه فقيل له ان ناسا يتكلمون في القدر فقاء
 خطيبا فقال يا ايها الناس انما هلك من كان قبلكم من الامم
 في امر القدر والذي نفس عمر بيده لا اسمع برجلين
 يتكلمان فيه الا ضربت اعناقهما فاجم الناس
 فما تكلم احد حتى ظهر نابغة بالشام من الحجاج خشش

گفتند که از این جهت این را
 بنیاد امر سابق بسبب

درین مسئله ای که در آن تاریخ
 شما را که در آن تاریخ
 مع عرض آن خطبه خوانند
 و در آن گفتند که اگر کس

۱۰۱
 در مسئله قدر کلام کنند کردن
 هر دو خواهم ندانم مردم
 از آن یا زمانه تا زمانه
 تا بعد از زمانه تا بعد از زمانه

فی الاستقامته واللا لکائی کس کذا فی کذا الحال وچنانکه
 ایمان بر قضا و قدر واجب است و بحث منوع همچنین برائے کسیکه
 ایمان ندارد و وعید های سخت وارد شده عن علی رضی الله عنه
 قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لا یؤمن عبد حتی
 یؤمن بأربع یشهد أن لا اله الا الله انی رسول الله بعثنی
 بالحق ویؤمن بالموت والبعث بعد الموت ویؤمن بالقدر
 رواه الترمذی وابن ماجه کذا فی المشکوۃ وفیه ایضاً
 وعن ابن عمر رضی الله عنه قال سمعت رسول الله صلی
 علیه وسلم یقول یكون فی امتی خسف ومسح وذلک
 فی المکذبین بالقدر رواه ابوداود وروی الترمذی
 نحوه وعن ابن الدیلمی قالت اتیت ابی ابن کعب رضی الله
 عنہ فقلت له قد وقع فی نفسی شیء من القدر فخذنی لعل الله
 ان یدهبه من قال فقال لو ان الله عز وجل عذب أهل

فرمود عید السلام در امت من
 خسف و مسح خواهد شد و گویا
 تکذیب قدر خواهد کرد ۱۲
 ابن دیمی و حمزه بن عبد
 یحیی که از ابی ابن کعب
 انوار العیون دالة التوفید
 ۱۰۲
 اسبیر که نفس من
 از شک و تردید نجات
 گفت اگر حق تعالی

سماواته واهل ارضه عذبهم وهو غير ظالم لهم ولو
رحمهم كانت رحمة خيرا لهم من اعمالهم ولو انفق
مثل احد ذهبا في سبيل الله ما قبله الله منك حتى
تؤمن بالقدر وتعلم ان ما اصابك لم يكن ليخطئك و
ما اخطاك لم يكن ليصيبك ولو مت على غير هذا دخلت
النار قال ثم اتيت عبد الله بن مسعود رضى الله عنه
فقال مثل ذلك قال ثم اتيت حذيفة ابن اليمان فقال
مثل ذلك ثم اتيت زيد بن ثابت فحدثني عن النبي
صلى الله عليه وسلم مثل ذلك رواه ابو داود وابن ماجه
وقال النبي صلى الله عليه وسلم من لم يؤمن بقضاء
الله تعالى ويؤمن بقدر الله فليتمس الهما غير الله
طس عن انس رضى الله عنه كذا في كنز العمال وفيه ايضا
قال عليه الصلوة والسلام ان امتي لا يزال متمسكة

این آسان درین راغب
کنند ظالم نباشد و اگر محکم
رحتش بهر چه باشد از عمل نباشد

و اگر مثل کوه احد از نقاش
کنی قبول خواهد کرد حق را
تا آنکه ایمان بقدر آری و بدانی
که آنچه سبیده خدا در حق نبود
و آنچه خدا در رسیدنی نبود
و آنچه غیر بن عقیده میری
اگر غیر بن شوی این بیجا
داخل در شیخ شوی این بیجا

۱۰۳
انوار الجلال

میگویند پس از عبد الله بن مسعود
رضی الله عنه از عبد الله بن مسعود
او هم می گفت از حذیفه
بن الیمان گفت از زید بن
ثابت گفت از انس
صلى الله عليه وسلم مثل همین
بیان کرد

و فرمود هر که ایمان بقضاء و قدر
ندارد و بگوید غیر از الله تعالی بگوید
از خود است بر دین باشد

بدینها مال یکد بوا بالقدر فاذا کذبوا بالقدر فخذوا
 هلاکهم **طرب** عن ابی موسی رضی الله عنه وفيه ايضا
قال عليه الصلوة والسلام من جعل الاستطاعة
 الى نفسه فقد كفر. الدلیلی عن انس رضی الله عنه **وعن**
 ابن عمر رضی الله عنه قال جاء رجل الى ابی بکر رضی الله عنه
 فقال ارايت الزنا بقدر فقال نعم قال الله قدره ثم بعد
 به قال نعم یا ابن اللخنا اما والله لو كان عندی انسان لامرته
 ان یجأ نفک ابن شاهین واللائکای معافی الستة انست
 علم مسئلا ایمان بقضا وقدر حالا در خود غور نمود نیست که آیا این چنین
 ایمان در خود یافته میشود یا نه اگر یافته شود شکر باید کرد که نعمتی است
 عظمی و ادنی آن نیست که هم در خزن پیرامون خاطر نخواهد گشت
 کما قال علیه الصلوة والسلام لا ایمان بالقدر یدهب
 القدر والحزن تخم فی تاریخه کذا فی کنز العمال چرا که چون تعیین باد

تا وقتیکه که بکتاب قدر نکشند
 و در وقتیکه که بکتاب آن کینه
 بیاورند خواهد شد
 و در خود هر که استطاعت

انوار العیون فی القدر
 ۱۰۴
 و طاعت بکسر است
 منسوب کنند که از خود
 و نیز در بیان بالقدر تبهم
 و وزن را می برد ۱۲

وقتیکه چیز بدست نیامد آنکه تقسیم نبود و گاهی هدرت شدنی نیست پس
 برفت آن هیچ غم و اندوه نباشد زیرا که اندوه بر بهای چیزی باشد که آدمی از
 و زور خود قابل حصول میداند و از اینجا است که بر نیافتن سلطنت فقیر را
 هیچ غم نمی شود. لکن اینقدر در خود تقینش نمود نیست که تصدیق کند که با آن میاید
 ایامش تصدیق وجود کند است یا نه اگر نیاورد و تکمیل آن شود و بعد از آنکه ایمان
 و علم آن حاصل شد عمل از این هم مهات است چنانکه بحث آن تفصیل گذشت که
 علم بر عمل مضار است و عیش آن باشد که چنانکه میداند که هر امریکه بوجودی آید از
 طرف خدا استعالی است وقت وجود هر امر خواه موافق مرضی خود باشد یا مخالفت
 یقین کند که این کار از طرف حق تعالی است و درین وقت دوست دشمن یکسان
 خواهد نمود چرا که دشمن دوستی و دشمنی صد در افعال کسی باشد نفس ذات همچنین
 بغض و حسد و طعنه و تلعن خواهد شد و ماده را در سبب هم باقی نخواهد ماند زیرا که کاریکه
 بتوفیق الهی شده این کس را چه مجال استقلال تا بر آن افتخار نماید و هم مدح و ثناء
 نزد وی یکسان خواهد شد که او در عن بن عبد الله قال قال عبد الله

رضی الله عنه لا يبلغ عبد حقيقة الايمان حتى يحل بذروته ولا
 يحل بذروته حتى يكون الفقر لاجب اليه من الغنى والتواضع لاجب
 اليه من المشرف وحتى يكون حادلا وذامه عندل سوا وراه البوا^{نعم}
 في الحلية وبعين طمع وخنوع ورجا ماسوى الله من دفع خواهد شد زیرا که هیچ
 چیزی تقدیر نمی رسد و نیز صبر و شکر بر بے آسان خواهد شد و علی هذا القیاس
 نظر او بر عیوب خلق خواهد افتاد بکلیت بجای قبح حسن آن شے در نظرش جلوه گر
 شد نیست چه کاریکه خدا تعالی کند فی نفسه معیوب نباشد و بهم تواند که بر کسی عی^ب
 کند زیرا که آن اعراض راجع بسوئی دیگر خواهد شد آری آنچه شرعا منعی است
 از نفس آن کار انکار نمود نیست زنا و تخلیق آن و امر بالمعروف و نهی عن المنکر
 عند الضرورت و اجرائی حدود و غیره و توبه و نماز است بر گناه اعتدالا لامر به عی^ب
 اعراض نخواهد نمود و مرتکب گناه را بجای اینکه قابل طعن و لعن شمار محل رحمت
 خواهد انگاشت و از آن عبرت خواهد گرفت که اگر بجای آن شخص خود محل اجرائی قضا
 و قدر می بود بغیر ارتکاب آن چاره نمی داشت لاجرم بر او رحم آورده بے او

عبد الله بن مسعود رضي الله عنه
 قلت كبرني به حقيقة ايمان
 غني راسد تا تمام نكته بندگی

۱۰۶

افراد المحدث في احكام التوبة
 آن و بدین مختصر رسد از آنکه
 فخر از غنی و تواضع از شرف
 دوست نزد شود تا آنکه صو
 گفته و دوست گفته و شرف
 جبران نشود ۱۱

استغفار نخواهد کرد الغرض کسیکه در جمله اقوال و افعال و حرکات و سکون مشاغل
فعل حقیقتی که عمل مسئله علم بالقضاست دارد اساس توحید و محکم خواهد شد
اخرج ابن جریر عن ابن عباس رضی الله عنهما فی قوله هل انتك
بنو النخعم اذ تسور و المحراب قال ان داود علیه السلام قال
یا رب قد اعطيت ابراهيم واسحق ويعقوب من الذکر ما لوودت
انک اعطيتني مثله قال الله عز وجل انی ابتليتهم بما لم ابتلك
به فان شئت ابتليتک بمثل ما ابتليتهم و اعطيتک كما
اعطيتهم قال نعم قال له فاعمل حتى اری بلاغک فكان ما شاء الله
ان يكون و طال ذلك علیه فکاد ان ينساها فيما هو فی محرابه اذ و قعت
عليه حمامة فاراد ان ياخذها فطارت علی کوة المحراب فذهب
ليأخذها فطارت فاطلع من الکوة فرأى امرأة تغتسل انهم کما
قال علیه الصلوة و السلام الايمان بالقدر نظام التوحيد
عن ابی هريرة رضی الله عنه کذا فی کثر العمل به خیر بطاهر می نماید

که درین مشہد جرأت برگناه پیدا خواهد شد لیکن فی الواقع نہ چنین است زیرا کہ
 کسیکہ شریعت را پیشوائے خود ساخته زمام اختیار بدست حق داده از اتباع شہوات
 بکلی برآمدہ خدا کے تعالیٰ حفاظت او خواهد فرمود اگر مقتضائے تقدیر گناہی
 از وصا در شود بدین نظر کہ امثال او امر الہی پیش نظر اوست قصد تو بہ خواهد
 لیکن فی الجملہ در جہتے خواهد افتاد کہ از چیزے کہ خود حق تعالیٰ از او ارادہ فرمود
 چگونہ تو بہ کند درین مشہد مجاہدہ قوی پیش خواهد آمد چرا کہ عقل مشوب بالوہم
 با دراک آن قاصر است لیکن وقتیکہ عقل را پیش فرمان الہی مجبور ساخته صرف
 با تمثال پرداختہ تو بہ کند و ہم بداند کہ خواست حق تعالیٰ چنین بود بجلد و سہ
 ایں مجاہدہ کہ مجاہدہ عقلی سخت تر از مجاہدہ جسمانی است حق تعالیٰ را سہ بروے
 خواهد کشادہ سر آن منکشف شود کہ ما قال تعالیٰ والذین جاہدوا فینا
 لنفدینہم سبلنا و معلوم خواهد شد کہ فرق در میان حرکت او و حرکت قسری
 جماد صیت و آنکہ امر بین الامرین است یعنی بین البحر والاخیار چنانکہ علی کریم اللہ
 و جہہ ارشاد می فرماید چہ معنی دارد و عن محمد بن ادریس الشافعی رضی اللہ

عن يحيى بن مسلم عن جعفر بن محمد عن ابيه عن عبد الله
 بن جعفر عن علي بن طالب رضي الله عنهما انه خطب الناس
 يوما فقال في خطبة واعجب ما في الانسان قلبه وله مواد
 من الحكمة واصداد من خلا فيها فان منح له الرجا وله الطمع
 وان هاج به الطمع اهلكه الحرص وان ملكه اليأس
 قتله الاسف وان عرض له الغضب اشتد به الغيظ
 وان اسعد بالرضا نسي التحفظ وان ناله الخوف شغله
 الحزن وان اصابته مصيبة قصمه الجزع وان افاد
 مالا اطغاه التقي وان غصه فاقة شغلته البلاء ان
 اجهد لا الجوع فعد به السعف فكل يقتصر به مضروكل
 افراط له مفسد قال فقا طر له رجل ممن كان شهد معه
 الجمل فقال يا امير المؤمنين اخبرنا عن القدر فقال جبر
 عميق فلا تلجه قال يا امير المؤمنين اخبرنا عن القدر قال

عليه السلام في جميع ذلك

خطبة خاوند ودر آن حال
 دل را بيان فرمودند ودر
 بنفست گفتند امير المؤمنين

١٠٩
 القدر وانه القدر

از خال قدر از قدر و قدر
 ان بگویند و در آن است
 از آن بگویند

حق تعالی باو متعلق شده و وقوع آن ضروری بود پس اگر آن کار خجسته
 طاعات است بر آن شکر گوید و اگر محصیت باشد توبه و ندامت
 کند اگر طالب صادق است و مجاهده قوی امید است که حق تعالی
 بر او منکشف فرماید وَ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ
 خلاصه المرام آنکه چون ایمان بقضا علی وجه اتم متحقق شود لوازم
 و آثار آن که یکسان شدن دوست و دشمن و مدح و ذم و دفع ریا
 و سمعه و محب و خوف و رجای ماسوی الله و اعتراض بر کس و غیره
 متحقق شد نیست چه مسلم است که اذا ثبت المشغی ثبت بلوازمه
 و آثاره پس کسانی که درین مشاهد مشغول هستند اگر کلامی از آنها
 انچه ملائم این مشاهد باشد صادر شود چندان مسیح نخواهد بود زیرا که
 انچه دل انسان بدان مشغول است گاه بگاه اختیار بر زبان
 می آید پس در آن حالت انسان معذور باشد و چندان قابل
 مواخذة نخواهد بود بخلاف مثل ما مردم عوام که برائے نام عبادت

امنت بالقد دخیرة وشره من الله تعالى میخوانیم و هیچ اثر
برای مرتب نیست اینجاد در اصل ایمان کلام است و در صورت
اولی صرف بے احتیاطی در حفاظت آن شده اگر ما بگوئیم که ایمان
بقدر نذر ایم قطعاً کافر شویم و اگر گوئیم داریم آثار آن موجود است
و خود حالت قلبی بر وقت گواهی میدهد که ازیں مسئله وقت صد
فعل سر و کاری نیست الا ما اشار الله گویا آن عبارت صرف برای
خواندن موضوع شده است پس وظیفه ما اینست که در تکمیل آن کوشیم
و طعن و تشنیع در حق آن نماند که عمل برای میدارند جائز نذر ایمان اگر گفته
شود که چون در مالوازم و آثار آن یافته نمی شود پس در ایمان
بقضا کلام باشد و در صورت عدم ایمان کفر لازم می آید چرا که
در میان ایمان و کفر واسطه نیست جوابش آنکه فی الواقع در میان
کفر و ایمان واسطه نیست الا کن عدم ترتب آثار مذکوره دلالت
بر کفر ندارد و چه آثار برایان قوی مرتب می شوند و آن باعث ترقی

درجات است و برای نجات از دوزخ انشاء الله تعالی
ایمان ضعیف هم کافی تواند شد چنانکه در احادیث صحیحه مصرح است
پس از عدم ظهور آثار مایوس نباید شد بلکه فکر تکمیل آن و محبت
با کسانی که در آن کمال میدارند باید داشت تا بمصدق حدیث
شریف المروم من احب صلاحیت دخول به زمرة آنها
حاصل آید بمجملة اصلاح قلبی بکسی آنست که راضی بقضا باشد
قال علیه الصلوة والسلام خمس من الایمان من لم
یکن فیه شیء منهن فلا ایمان له التسلیم بامر الله
والرضا بقضاء الله والتفویض الی الله والتوکل علی الله
والصبر عند الصدمة الاولى رواه البزار کذا فی البدای
المنیر للامام الشعرانی - وعن ابی اسحق قال قال لی البراء
بن عازب رضی الله الّا اعلمک دعاء علمیه رسول الله
صلی الله علیه وسلم قال اذا رایت الناس قد تناقضوا

فرمود علیه الصلوة والسلام
خارج از دین است هر که
نیست تسلیم بر حق تعالی و
تفویض او تعالی و توکل

امور است او تعالی و توکل
بر دست تعالی و جبر و قدر
اولین صدمه ۱۲
بر ارضی الشریع گوید که
تکلیف بر منجی صلی الله علیه
وسلم را عذر بود که چون

۱۱۳
تقریر در آنکه در غایت دور
زود فقر میکنند بدین
کلمه دعا که که در آن حال
از رضا بقضا است ۱۲

الایمان الخمس

الذهب والفضة فادع بهذا الدعوات اللهم اني
 اسألك الثبات في الامور واسألك عزيمة الرشد
 واسألك شكر نعمتك والصبر على بلائك وحسن عبادتك
 والرضا بقضائك واسألك قلبا سليما ولسانا صادقا
 واسألك من خير ما تعلم واعوذ بك من شر ما تعلم
 واستغفر لك لما تعلم طب و ابونعلم كذا في كثر العلماء
 وفيه ايضا عن عباد الله بن الصامت رضى الله عليه
 قال قال رجل يا رسول الله اى العمل افضل قال الصبر
 والسماحة قال اريد افضل من ذلك قال لا تهتم الله
 في شئ من قضاءه هب وفيه ايضا قال عليه الصلوة
 والسلام من لم يرض بقضاء الله ولم يؤمن بقدر الله
 فليمتس الها غدا لله عز وجل الخطيب عن انس
 قال عليه الصلوة والسلام قال الله عز وجل من لم يرض

روايت است از عباد
 رضى الله عنه في شئ ربي
 كذا رسول الله صلى الله
 عليه وسلم كما علم افضل
 است فرمود صبر و صبر
 عوفى كرد افضل از
 سحر و ايم فرمود بهتمت بر

انوار المحجل اذلة التعجب

براق تعالى در كرامت شيعه

از قضات او
 فرمود عليه الصلوة والسلام

براق تعالى في زيارت ربي
 راضى نباشد

بِقَضَائِهِ مَنْ دُخِرَ بَيْنَهُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ

بِقَضَائِهِ مَنْ دُخِرَ بَيْنَهُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ

بِقَضَائِهِ مَنْ دُخِرَ بَيْنَهُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ

بِقَضَائِهِ مَنْ دُخِرَ بَيْنَهُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ

بِقَضَائِهِ مَنْ دُخِرَ بَيْنَهُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ

بِقَضَائِهِ مَنْ دُخِرَ بَيْنَهُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ
بِحَبْسِهِ مَنْ لَا يَكُنْ تَأْشُرُ

نمی شود بلکه آن رضا از نفس شئی می باشد از جهت تلذذ بدان
 که آن در کافره جانور هم یافته می شود اگر رضا بدان شئی از این
 جهت می بود که آن عطای حق تعالی است هر عطایکما
 می نمود تا اندرین صفت از کفار امتیاز پیدا می شد پس ممکن
 را باید که فرق نماید در میان رضا بالقضا و رضا بالشئی و گرنه
 در مسئله رضا بالکفر خلاف خواهد افتاد چه رضا بالکفر کفر است
 نه رضا بقضا و الکفر غرض که بغیرت و هر بلا و ابتلا و غیره که
 مومن را رسد بدین جهت که از خدای تعالی است بدان اضی
 باشد و کراهیت را از آن بدل راه ندهد لیکن این کار کار
 هر کس نیست و جدان کیفیت رضامندی که در دل می باشد
 و هر کس آنرا میداند خاصه وقت مصیبت کاریست سخت اگر
 کسی نهایت اجتهاد کند می تواند که به زبان رضامندی ظاهر
 نماید لیکن آن رضا نه باشد چه محل رضا دل است نه زبان البته

وفتیکه محبت تامه و انس با حق تعالی حاصل شود و وجود کیفیت رضا
 ممکن بلکه واقع است چنانکه هر کس میداند که هر چه از دوست
 می رسد نیکوست و ضرب الجیب زرب و چون در مدارج
 محبت تفاوت است در مدارج رضا هم تفاوت خواهد بود و
 بعضی آثار و لوازم چنان بوده باشند که ماهر دم عوام از آن
 خبر ندارند و دل اهل محبت آنرا تصدیق تواند کرد درین صورت
 اگر کلامی که خبر از آن درجه است از بزرگی به وقوع آمده باشد
 قابل اعتراض نخواهد بود بلکه دال بر کمال محبت است الحاصل
 رضا بالقضا فرج محبت الهی است و محبت الهی از لوازم ایمان
 است قال الله تعالی والذین امنوا اشد حبا لله چون می بین
 آیه ارشاد است که مومنان اشد محبت با خداست تعالی میدارند
 و یک درجه محبت آنست که آدمی را کور و کور سازد کما قال علیه الصلو
 والسلام حبك للشئی لعی ویصمهم و یعمیهم و عن ابی الدرداء

الخوا بطی فی اعتدال القلوب عن ابی بھزرة و ابن عساکر
 عن عبد الله بن انس کذا فی کنز العمال پس ضرور شد
 کہ محبت الہی از ہمہ چیز د کس غالب تر باشد اگر کسی اینچنین
 محبت الہی در خود یا بدشکرا داد نماید ورنہ بتضرع و زاری آرزو
 از خداے تعالی طلب نماید چه در صورت ثبوت ملازمت و آریا
 و محبت انتقالے لازم دلیل انتقالے ملزوم باشد و آں محل
 خطراست نعوذ بالله من ذلک و علامات شدت محبت
 با خداے تعالی بسیار اندیکے آنست کہ موت آساں شود و هیچ
 خوف آں نباشد بلکه اشتیاق آں پیدا شود چہ کہ لقاءے
 حق تعالی بے موت صورت نہ بند پس موت واسطہ لقاءے
 حق تعالی باشد و معلوم است کہ واسطہ لقاءے محبوب بالطبع
 مرغوب می باشد عن ابراھیم قال قال ابن مسعود رضی اللہ
 عنہ لیس للمؤمن راحة دون لقاء الله عزوجل فمن کانت

از ابن مسعود رضی اللہ عنہ
 از نیست کہ نیست بماند

۱۱۸

انوار البیضاء لآلة التوجیہ
 رایت الہی

راحتی فی لقاء الله عزوجل فكان هو المطلوب قد رواه ابو نعیم فی الحلیة
وفیه ایضاً عن عمرو بن مرة عن شیخ عن ابی الدرداء
قال احب الموت اشتیاقاً الی ربی - **وقال** علیه الصلوة
والسلام الموت تحفة المومنین والدرهم والدينار
ربع المنافق وهما زادان فی النار رواه الدارقطني
لذا فی البداء المنید اگر بوجه لذات شهوانی وکدورات جفانی
آثار محبت بظاهر یافته نشود در صورت صحت ایمان انشاء الله تعالی
وقت موت آسانی آن خواهد شد و ظاهر است که ایں درجه ضعف
ایمان باشد و ایمان قوی همان تواند بود که محبت کامل باشد
بحدیکه هر وقت اشتیاق موت باشد - و علامت دیگر آنکه از
محبوبان حق تعالی در دل خود محبت یا بد خصوصاً محبت نبی کریم
صلی الله علیه و سلم را از همه بیشتر باید **قال** علیه الصلوة
والسلام وثالث من کن فیه وجد بهن حلاوة الایمان

بسیار که راحت در دنیا
ایجاب شد پس بجا طلب

است ۱۱
دوست میبارم موت را
استیضاتی بر دیگر خود را
و سود که موت تحفه موت است

۱۱۹

در هر دو دینار نان گلی یافتی
سه چرخه اند که در هر یک
یافته شوند یافته شود
حلاوت ایمان -
انوار الفیض فی ادلة التوحید

رواه الشيخان واللفظ البخاري وقال عليه الصلوة
والسلام قلت من حفظهن حفظ الله له دينه ودنياه
ومن ضيعهن لم يحفظ الله له شيئاً حرمة الاسلام وحرمة
وحرمة رجلي في تاريخه عن ابي سعيد اذ روى معلوم
شده كذا لوازمه ايمان محبت نبى كريم صلى الله عليه وسلم است
ويحسين محبت اهل بيت كرام عن علي رضى الله عنه قال
قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم يا على ان الامر
عريان لباسه التقوى ورياشه الهدى وزينته الحياء
وعماده الورع وملاكه العمل الصالح واساس الاسلام
حبى وحب اهل بيتى كركذا في كنز العمال وقال عليه
الصلوة والسلام من لم يحب العباس بن عبد المطلب
واهل بيته فقد برى الله ورسوله منه قط في الاثر
وابن عساكر عن جابر كذا في كنز العمال - وفيه ايضا

منه صلى الله عليه وسلم
كبره ابن - استياد اخلاص
كذا حافظ غفر الله له
انما خلاصت كذا
بمنه صلى الله عليه وسلم
دارد آن ساسنا
بمنه صلى الله عليه وسلم

١٢١
صلى الله عليه وسلم
رم الهى ١٢
منه صلى الله عليه وسلم

علي رضى الله عنه وسلم
بمنه صلى الله عليه وسلم
است وبارك او يدي
وزينت او جاد مستوان او
دع ودار آل علي

بمنه صلى الله عليه وسلم
دع ودار آل علي
١٢

روایت است که آورده شود
 و در قیامت و اینها
 و در قیامت و اینها
 و در قیامت و اینها

قال عليه الصلوة والسلام يا معشر الناس لن تومنوا
 ولم تكونوا مؤمنين حتى تحبوا عباساً طيب عن علقمة
 بن مالك فمخين محبت صديق اكبر وعمر فاروق رضي الله عنهما
 از آثار ايمان است عن ابن عمر رضي الله عنه قال
 يؤتى باقوام يوم القيمة فيوقفون بين يدي الله تعالى
 فيؤمر بهم الى النار فاذا هم الزبانية تاخذهم
 وقربوا من النار وهم مالك ان ياخذهم قال الله تعالى
 ملكة الرحمة رد وهم فيردوهم فيقفون بين يدي
 الله تعالى طويلاً فيقول عبادي امرت بكم الى النار
 يذنبون سبق لكم واستوجبتم بها وقد روعتكم
 وقد وهبت ذنوبكم لحبكم ابا بكر وعمر كرم محبت
 اولياء الله از آثار ايمان است قال عليه الصلوة والسلام
 اوحى الله تعالى الى نبي من الانبياء ان قل لفلان الخا

پس حکایت کنی خانی و سلطان
 و در قیامت و اینها
 و در قیامت و اینها
 و در قیامت و اینها

۱۲۳
 احوال الخیر

و در قیامت و اینها
 و در قیامت و اینها
 و در قیامت و اینها
 و در قیامت و اینها

صفت صديق اکبر و عمر از آثار ايمان است

اما زهدك في الدنيا فتجملت راحة نفسك واما
 انقطاعك الى فتعزرت بي فماذا علمت فيما لي
 عليك قال يا رب وما ذلك قال هل عادت في
 علوا واهل واليت في وليا حل ^{مفرد} خط عن ابن مسعود
 اجمال محبت محبوبين حق تعالى از لوازم و آثار محبت الهی است
 و آن لازمه ایمان است پس محبت آنان هم لازمه ایمان باشد
 و برتر درین آنست که چون کسی را شخص دوست میدارد
 و جهتی برای محبت می باشد مثلاً حسن یا احسان و غیره و ظاهراً
 که در محبت محبوبین حق تعالی همین جهت است که حق تعالی
 آنها را دوست میدارد و دوست دوست دوست می باشد
 پس این محبت راجع باشد بسبب محبت الهی - آری اینجا جیت
 دیگر هم بمیال می آید که آن توقع احسان است لیکن نشاء آن
 هم محبت الهی بانهاست زیرا که توقع احسان از آنال صرف

که اینجا بگوید که در دنیا
 داری نفس خود را و این
 انقطاع غرض از حق بیست
 من پس عزت یا تنجیم کان
 آنکه حق من تو بود در آن
 چنان که در محبت است

۱۲۱
 ۱۲۲
 یادگار آن چیست گفت
 یاد دشمن دانیستی دشمن
 دوست گرفتی دوست
 انوار الجلال

باید شد اگر چه کرده
 باشد علی آنها ۱۱
 ز خود بر که دوست دارد
 بنظر اعمال آنها در
 که دوست دارد

نخستین باب عمل اول
 آنکه آن شخص در علم حق
 از انبیا و ائمه است
 حق عمل و علایق دوست

۱۲۳

دارنده را مانند یک دوست
 دارد و اهل بیت را دوست
 دشمن دارد و کسی را با جفت
 جواد و حال آنکه این کس
 جابر در علم حق عزیز از انبیا
 جنت است اجر و پاداش
 افتد تعالی بپای مقدار که
 در حقش بخیر باشد از انبیا دارد

ازین جهت است که محبوبین حق تعالی اند و حق تعالی شفاعت
 و سفارش آنها را قبول میکند هر چند بنشأ این محبت یک درجه
 فروتر است از منشأ سابق زیرا که غرض ذاتی هم در آن شریک
 شده است لیکن چون ازین جهت که مدار این بر بهمان منشأ
 اولین است مذموم نباشد چرا که منشأ محبت را اعتبار نیست
 قوی چنانکه ازین احادیث ظاهر است **قال علیه الصلوة**
والسلام من احب قوما علی اعمالهم خسر يوم القيمة
من زمر لهم فحوسب بحسبهم وان لم یعمل اعمالهم
الخطیب عن جابر کذا فی کنز العمال وفيه ايضا عن محمد
بن الحنفیة قال من احب رجلا علی عدل ظهر منه
وهو فی علم الله من اهل النار اجره الله كما لو کان
من اهل الجنة ومن البغض رجلا علی جور ظهر منه وهو
فی علم الله من اهل الجنة اجره الله كما لو کان من

اهل النار عجب و وجه دیگر در آن نیست که انسان همراه کسی
 می باشد که با او دوستی میدارد و کہا ورد عن انس رضی الله
 قال جاء رجل الى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا
 رسول الله صلى الله عليه وسلم متى قيام الساعة
 فقال النبي صلى الله عليه وسلم الى الصلوة فلا
 صلوة قال اين السائل عن قيام الساعة فقال الرجل
 انا يا رسول الله قال ما اعدت لها قال يا رسول الله
 ما اعدت لها كبري صلوة ولا صوم الا اني احب الله
 ورسوله فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم المرء
 مع من احب و انت مع من احببت فما رايت فرح المسلمون
 بعد الاسلام فرحهم بها هذا حديث صحيح البخاري
 رواه الترمذي وقال عليه الصلوة والسلام احبوا من
 احب الله احبوا الله تعالى من كل قولكم الحديث رواه الهنا

شخص حاضر شده و عرض کرد که
 یا رسول الله صلی الله علیہ وسلم
 قیامت کیست که باشد سبب بخت
 خیرت یا بد بخت و بعد از آن
 پرسید که آیا در نزد تو نیست
 که چرا آدم کرده باشد قیامت
 گفت نماز و روزه زیاده هم
 البتة دوستی خدا و رسول

۱۲۵
 فی الجملہ

بسیارم فرمودند آدمی همراه
 کسی می باشد که با او دوستی
 میدارد و تو همراه کسی
 باشی راوی میگوید که بین
 ارشد صحابیان سرودند
 که گفت بعد اسلام احبوا من
 دوست دارید که را که
 خدا دوست میدارد و خدا را
 را از عباد خود و از انبیا

از زمین اسلام مرزیت کرد
گفت بجا شد عثمان بن عفان
سوی اشرع علی بن ابی طالب

کفایت
پس حکم در رسول
علیہ السلام کہ دست راستی سامان
قربان و گناہ نازد و در قربان
مقتضی او مبارکباد
اسے ابو السائب بن
ابن زید و رسول اللہ صلی

۱۲۶
 علیہ وسلم
 در روز مہد داشت و روزگار
 میخواند که گفت ز خود بیس
 میگردد اگر گفتمی که خدا
 در سبب خدا دارد دست میدارد
 ز خود و علیا السلام و قیامت
 اینک

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
سورة الفاتحة

والبزاز عن انس طب عن ابن مسعود كثر الحال
 چه معلوم است كه چون كسى شخصه را دوست دارد عيال را و ايام
 دوست خواهد داشت پس محبت با خلق انيس جيت داشته باشد
 درين محبت فرقت در آدمى و جانور و مومن و كافر نتواند نمود و از آ
 بيع چيز و كس گوارا نخواهد داشت و سخاوت و رحمت به همه از مقتضا
 اين مقام باشد تا وقتيكه ظلمات مرضى حق تعالى نبود و چون دانند كه
 ظلمات مرضى است ترك آن كرده تابع مرضى حق تعالى خواهند شد
 پس از جهاد و قربانى و مماثل آن تخلف نخواهد ورزید زیرا كه رضا
 اين كس منوط و مربوط با رضاى حق تعالى است و هر چند لازمه
 ايمان بالقدر آن بود كه دعا ترك كرده شود ليكن چون دانسته شد
 كه حق تعالى بدران ارشاد فرموده است لاجرم براى خوشنودى
 حق تعالى امثالاً لا لامردعا خواهد نمود و نه بقصد مراد خود چرا كه اين كس
 مراد خود را پيش رضاى حق تعالى قربان ساخته است و من جمله

آثار و لوازم محبت الہی ذکر و یاد او تعالیٰ است چرا کہ ہر کہ چیزے را
دوست دارد یاد آں بدش می باشد قال علیہ الصلوٰۃ والسلام
من احب شیئاً اکثر من ذکرہ حر عن عائشہ کذا فی
کنز العمال پس اگر با حق تعالیٰ محبت کامل باشد دل خود بے یاد او نخوا
نیاساید چنانچہ عاشق میدانند و در خود می آیند کہ یاد معشوق چنان ممکن می باشد
کہ هیچ چیز میلے ندارند و زیاد معشوق دمی نیاسایند تا آنکہ مردم
آنہا را دیوانہ می گویند پس اینجا ہم کیفیت قلبی باشد کہ توسیع کیفیت
مبانیہ خود را بدل ممکن شدن بلکہ راہ یافتن نمی دہد اینست
مرتبہ عالیہ و مادون آں مراتب متفاوت اند تا آنکہ نسبت ما
مردم عوام رسد کہ در عین عبادت بجائے آنکہ دل در یاد الہی
خاضع و خاشع باشد در اشیائے خسیہ و نیویہ مصروف میگردد
و اگر گاہے ذکر و تسبیح زبان آید دل بجائے دیگر میرود و این فی الحقیقت
ذکر نباشد چرا کہ محل ذکر در اصل دل است نہ زبان چہ ذکر ضد نیاست

كما قال الله تعالى واذا ذكر ربك اذا نسيت وقال تعالى فويل
 للقاسية قلوبهم من ذكر الله وقال تعالى ثم تملين
 جلودهم قلوبهم الى ذكر الله وعن انس رضي الله عنه
 قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من نسي
 صلوة او نام عنها فكفارتها ان يصليها اذا ذكرها
 متفق عليه وقال عليه الصلوة والسلام ان الشيطان
 يلقم قلب ابن ادم فاذا ذكر الله عز وجل خنس عنده
 واذا نسي الله التقم قلبه الحكيم عن انس رضي الله عنه
 لذا في كثرة العمال معلوم است كه نسيان بدل مي باشد نه زبان
 همچنين ذكر كردن باشد و ذكر لسانی را از ان جهت ذكر توان گفت
 كه دلالت بر ذكر قلبی مي دارد الحاصل چو ن ما مردم را آ ر حالت
 نصيب نيست كه دل مدام ذكر باشد پس سبيل ما همين است كه دل را
 اصلي كنم و بياد الهی عادی سازيم و امتثال الامر بدان مشغول باشيم

فرمود رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم كبر كبركرا مش

كردن ناری را با نجاب بگویند

نماز گذاردن در کسی بخار و آتش

نیست كردن با در نماز گذاردن

فرمود در بستر کسی شیطان نموده

میگفت قلب نجس آدم را

پس بگوید و بداند الله عز وجل

۳۱ انما الله عز وجل

انما الله عز وجل

انما الله عز وجل

انما الله عز وجل

انما الله عز وجل

انما الله عز وجل

انما الله عز وجل

انما الله عز وجل

انما الله عز وجل

انما الله عز وجل

قال الله تعالى يا أيها الذين آمنوا اذكروا الله ذكرا كثيرا
 وقال عليه الصلوة والسلام اذكروا الله عند كل شجر
 ومجر حم في الزهد عن عطاء بن يسار مرسل انكرا العمل
 وفيه ايضا قال عليه الصلوة والسلام اذكروا الله
 حثما كنت وخلق الناس يخلق حسن واتبع السيئة
 الحسنة فتحها ابن شاهين في الترغيب في الذكر
 عن ابى ذر رضى الله عنه وفيه ايضا قال عليه الصلوة
 والسلام اذكروا الله حتى يقال انكم مراقبون ابن شاهين
 في الترغيب في الذكر عن ابن عباس رضى الله عنه وفيه ايضا
 قال عليه الصلوة والسلام اذكروا الله حتى
 تقول المنافقون انكم مراؤون ص حم في الزهد
 عن ابن الجوزي مرسل وفيه ايضا قال عليه الصلوة
 والسلام اذكروا الله تعالى حتى يقولوا بمجنون حم ع

زود يا دكن اسهل عارا
 هر جا كياشي وياش با مردان
 بختن حسي در سبب هر سري
 يكيش كي كه كو كنه بر ياد
 زود زياده كينه ذكر افش
 عز وجل تا ايكه گویند منافق
 كشار يا كار هشتاد ۱۲

انوار البحار
 ۱۳۲
 در آله الهی

حجب لك هيب عن ابي سعيد ووقتیکه ذکر الهی بجز مقتد
 رسد امید است که از فضل الهی تعالی عشقه با او تعالی پیدا شود
 و همه لوازم آن خود بخود بوجود آید قال علیه الصلوة
 والسلام يقول الله تعالی عز وجل اذ كان الغالب
 على العبد الاشتغال بي جعلت بغيته ولذته في ذكرى
 فاذا جعلت بغيته ولذته في ذكرى عشقني وعشقته
 فاذا عشقني وعشقته رفعت الحجاب فيايني وبلينه
 صيرت تغالبا عليه لا سهواذا سهى الناس اولئك
 كلامهم كلام الانبياء اولئك الابطال حق اولئك
 الذين اذا اردت باهل الارض عقوبة او عذابا ذكرهم
 فصرفت ذلك عنهم حل عن الحسن مرسله كذا في
 كنز العمال وسوائے ایں فوائد ذکر بشمار اند و احادیث وارده
 در ایں باب بکثرت بنزدی ازان ذکر کرده می شود قال علیه الصلوة

فرمود علی الصلوة والسلام
 که از تعالی می فرماید که بجز مقتد
 غالب آید بر بندم اشتغال
 سخن خورشید دولت اودر
 ذکر من گلدانیده شود پیش

چرا که اگر در اندیشه عاشق
 دولت اودر ذکر من عاشق
 می شود و من عاشق می شود
 پس بگاه که او عاشق می شود
 و عاشق او شود می دارم
 بر او ای که در سیاه او

۱۳۳
 در میان منت میگردانم
 غایب بران زبیه کرم در میان
 بهیست کشته کلام شان کلام
 اینها آنان پیروزانند صادق
 اینها آنانند که بر گاه اراده
 عذاب یا حقوبت می کنند
 بر اهل زمین یا دانی کفر
 اینها را بسی باز میدارم
 از ازان اینها ۱۳۲

در این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان
 و در این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان
 و در این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان

والسلام ذكر الله سقاء القلوب فرعن النسر رضى الله
 كذا في كنز العمال وفيه ايضا ان الله ملكة سياحين
 في الارض فضلا عن كتاب الناس يطوفون في الطرق يلبسون
 اهل الذكرفاد اوجدوا قومًا يدكرون الله تنادوا اهلوا
 الى حاجتكم فيخفونهم باجنتهم الى سماء الدنيا فيسألهم
 ربهم وهو اعلم بهم ما يقول عبادى فيقولون يسبحونك
 ويكبرونك ويمجدونك فيقول هل رأوني
 فيقولون لا والله ما راوك فيقول كيف لوراؤوني فيقولون
 لوراؤوك كانوا اشد لك عبادة واشد لك تمجيدا
 او اكثر لك تسبيحا فيقولون فما يسئلون فيقولون
 يسئلونك الجنة فيقول هل رأوها فيقولون لا والله
 يا رب ما راوها فيقول فكيف لوانهم رأوها فيقولون
 لوانهم رأوها كانوا اشد عليها حرصا واشد لها طلبا

مقصد خود را پس بیاید
 از این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان
 و در این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان

۱۳۴۰
 در این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان

در این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان
 و در این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان

در این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان
 و در این کتاب خداوند تعالی
 از ایشان غایت از ایشان

و ان غضاب الہی بہ
بناشتر خود را قطع شود

خود علیه الصلوة والسلام
فرمود که اگر ای میکشید
بجز آنکه نخواستی شود که بخشید
است شما را از حق ایگان
شما و دل کرده نه بدی اوار
از نیکی ما ۱۲

الوزارة الخيرية
١٣٩
١٣٩

نویدگار ایچ کنت علی پاشا
 اوشان ایاک کو می پوشد و می
 اوشان را فاضل می شود
 صحن با اوشان دزد کرد
 الله تعالی آنها را پیش آنها
 زرد دست ۱۲

فمن ذكر الله شفا ذكرك
 مردمان بیاری ۱۲
 فرمود علی الصلوة والسلام

الایضاً عن ابن مسعود قال قال
 فرمود علی بن مسعود
 و فی نفسی یحیی عیسی بن ماریا و یحیی

عن ابی سعید و فیهِ ایضاً قال علیهِ الصلوة و السلام
 ذکر الله شفاء و ان ذکر الناس داء حب عن مکحول مرسل
 و عن ابی الدرداء قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم
 الا انبئکم بخیر اعمالکم و ازکاهها عند ملیککم و ارفعها
 فی درجاتکم و خیر لکم من الفاق الذهب و الورق و خیر
 من ان تلقوا عدوکم فقتلوا و اعناقهم و یضربوا اعناقکم
 قالوا بلی قال ذکر الله و الا مالک و احمل و ترمذی و ابن ماجه
 کذا فی مشکوٰۃ و فیهِ ایضاً عن ابی هریره رضی الله تعالی عنه
 قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم انا عند ظن
 عبدی بی و انا معه اذا ذکرنی فان ذکرنی فی نفسه ذکرته
 فی نفسی و ان ذکرنی فی ملاء ذکرته فی ملاء خیر منه متفق
 و فیهِ ایضاً عن معاذ بن جبل قال ما علی العبد عملاً
 یجعله من عباد الله من ذکر الله و الا مالک و ترمذی

شماره چهارست
 کون در ذکر و ترمذی
 شمار ازین که مقابله کنند
 با دشمن و بزرند کردن با
 کسان را و بزرند آنها را

۱۳۴
 شمار ازین که مقابله کنند
 با دشمن و بزرند کردن با
 کسان را و بزرند آنها را

فرمود صلی الله علیه و سلم
 کون زود گام بنده من
 که با من راه دهم و من با او
 بروم که او بیاورد من را اگر
 در نفس خود یاد می کند اگر

در جماعت یاد می کند اگر
 در خلوت یاد می کند اگر
 در هر حال یاد می کند اگر
 از ذکر الهی بیزیت ۱۲

فی ذکر می عشقنی و عشقته الحدیث حل عن الحسن مرسل
از بیس وجه جماعتی از اهل اسلام که با صلاح قلب متوجه شده اند
بذکر الهی هم خود مشغول شدند و هم اجاب را بدان مشغول ساختند
و مستحق آن شدند که بنی صادق صلی الله علیه و سلم بدان وعده
فرموده اند قال علیه الصلوة والسلام خیار امتی من
دعا الى الله وحب عباد الله اليه ابن التجار عن ابی هريرة
رضی الله عنه کذا فی کنز العمال وفيه ايضا عن ابی امامة
قال حبيب الله الى الناس يحبكم الله کرمی ببرکت و ذکر و تعلیم
آن خود هم محبوب حق تعالی شدند و اجاب خود را هم بدان مرتبت
ممتاز ساختند چرا هم الله خیر الله لا تحرمنا من فیوضهم و بركاتهم فقط

بالحمد لله رب العالمین

بهترین است من آن است
که طلبید بیست خدا و دوست
کردارندگان او را
بجستار او را

۱۳۹
انوار التجار و التاج
تجرب گردانید خداست را
بجست مردمی که دوست
دارد شمارا خداست را

تقریر نماید و برای هر حال تحقیق و کاشف رموز دقیق جامع شریعت طریقت منبع حقیقت
و معرفت همیقا آنوار معارف لدنیه کاشف اسرار علوم دینی و پنهان سالکین مقتدا
ناسکین مولانا و مرشدنا حضرت حاجی امداد الله صاحب قلیطاب تراه و جل آنجه مشوا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مُحَمَّدٌ وَآلِهِ وَصَلَّى وَسَلَّمَ

فقیر بر مضمون این کتاب از ادل تا آخر بخوبی مطلع شد و بفایده رسیدید و خوشنود گردیدنی حقیقت
این هدایت است طالبان صادق را و تنبیهی است مرآت ناخبره کاران ناآشنا را با این شریعت
و طریقت مناسبت می گویند و بهر دو را خلافت مذهب اهل تحقیق لازم و ملزوم نمی دانند حال آنکه
مذهب و معاشقه حقانیان این است که ایمان و دوزدار و یک اقرار لباس چو من مقرر شود
الهی شد و تمام جوارح ظاهری خود را تابع احکام الهی و ارشاد حضرت رسالت بناهی ساخت
و سر مور قبه ظاهری خود را از قلاوه انقیاد و جناب باری بیرون نیاورد و اقرار لباس از و صادق شد
و بموجب شرع شریف مومن و مسلم شد لیکن هنوز تصدیق بالقلب از و واقع نشد و نا آنکه از مرتبه
انقیاد ظاهری ترقی کرده قلب خود را هم به به و به مطیع مرضیات الهی ساخته همه شیت بائی خود
در شیت موجود حقیقی فنا سازد و بالکلیه از مملوبات خود دل را پر داخته باطن خود را نیز در دست
رضا و تسلیم الهی تسلیم نماید این وقت تصدیق بالقلب از و صادق آمد و مرتبه ایمان کامل حاصل شد
و در مقام طریقت رسید پس مرتبه اول شریعت است و مرتبه ثانی طریقت و بعد از آنکه دیگر
هرگز حاصل نمی شود و معنی حدیث انما الاعمال بالنیات همین تصدیق بالقلب است و الله
درا ملولف دام فیضه که توشیح همین حدیث شریف جامع با حسن و جوده و ادق ثبوت از آیات
بینات و احادیث مستند است نموده کس را درین کتاب مجال گرفتن نیست حقا که طالبان شریعت
و طریقت را آنوار الله است هر که در لمعات این انوار سالک خواهد شد بتایید الهی بنزع طلب
خواهد رسید و الله ولی الهدایه و الارشاد منه الامداد و السداد
حرره الفقیر امداد الله حشمتی مهاجر مکرمه علیه الرحمه

غَلَطَاتُ مَنَازِلِ الْبَحْرِ فِي أدَلَةِ التَّوْحِيدِ

صفحہ ۱	غلط ۲	صفحہ ۱	صفحہ ۲	صفحہ ۱	غلط ۲	صفحہ ۱	صفحہ ۲
۲	۱۱	۲۲	۱۰	۲	۳	۲	۱
۳	۱۱	۲۵	۳	۳	۳	۳	۱
۵	۲	۸	۱	۵	۲	۵	۱
۶	۳	۹	۱	۶	۳	۶	۱
۹	۴	۹	۱	۹	۴	۹	۱
۱۰	۶	۳۶	۹	۱۰	۶	۱۰	۶
۱۲	۴	۳۷	۲	۱۲	۴	۱۲	۴
۱۳	۵	۳۸	۳	۱۳	۵	۱۳	۵
۱۴	۶	۳۹	۴	۱۴	۶	۱۴	۶
۱۵	۱۰	۴۰	۵	۱۵	۱۰	۱۵	۱۰
۱۶	۱۰	۴۱	۶	۱۶	۱۰	۱۶	۱۰
۲۴	۱۴	۴۲	۷	۲۴	۱۴	۲۴	۱۴
۲۵	۱۲	۴۳	۸	۲۵	۱۲	۲۵	۱۲
۲۸	۱۳	۴۴	۹	۲۸	۱۳	۲۸	۱۳
۲۹	۱۳	۴۵	۱۰	۲۹	۱۳	۲۹	۱۳
۳۰	۱۳	۴۶	۱۱	۳۰	۱۳	۳۰	۱۳
۳۱	۱۳	۴۷	۱۲	۳۱	۱۳	۳۱	۱۳
۳۲	۱۳	۴۸	۱۳	۳۲	۱۳	۳۲	۱۳
۳۳	۱۳	۴۹	۱۴	۳۳	۱۳	۳۳	۱۳
۳۴	۱۳	۵۰	۱۵	۳۴	۱۳	۳۴	۱۳
۳۵	۱۳	۵۱	۱۶	۳۵	۱۳	۳۵	۱۳
۳۶	۱۳	۵۲	۱۷	۳۶	۱۳	۳۶	۱۳
۳۷	۱۳	۵۳	۱۸	۳۷	۱۳	۳۷	۱۳
۳۸	۱۳	۵۴	۱۹	۳۸	۱۳	۳۸	۱۳
۳۹	۱۳	۵۵	۲۰	۳۹	۱۳	۳۹	۱۳
۴۰	۱۳	۵۶	۲۱	۴۰	۱۳	۴۰	۱۳
۴۱	۱۳	۵۷	۲۲	۴۱	۱۳	۴۱	۱۳
۴۲	۱۳	۵۸	۲۳	۴۲	۱۳	۴۲	۱۳
۴۳	۱۳	۵۹	۲۴	۴۳	۱۳	۴۳	۱۳
۴۴	۱۳	۶۰	۲۵	۴۴	۱۳	۴۴	۱۳
۴۵	۱۳	۶۱	۲۶	۴۵	۱۳	۴۵	۱۳
۴۶	۱۳	۶۲	۲۷	۴۶	۱۳	۴۶	۱۳
۴۷	۱۳	۶۳	۲۸	۴۷	۱۳	۴۷	۱۳
۴۸	۱۳	۶۴	۲۹	۴۸	۱۳	۴۸	۱۳
۴۹	۱۳	۶۵	۳۰	۴۹	۱۳	۴۹	۱۳
۵۰	۱۳	۶۶	۳۱	۵۰	۱۳	۵۰	۱۳
۵۱	۱۳	۶۷	۳۲	۵۱	۱۳	۵۱	۱۳
۵۲	۱۳	۶۸	۳۳	۵۲	۱۳	۵۲	۱۳
۵۳	۱۳	۶۹	۳۴	۵۳	۱۳	۵۳	۱۳
۵۴	۱۳	۷۰	۳۵	۵۴	۱۳	۵۴	۱۳
۵۵	۱۳	۷۱	۳۶	۵۵	۱۳	۵۵	۱۳
۵۶	۱۳	۷۲	۳۷	۵۶	۱۳	۵۶	۱۳
۵۷	۱۳	۷۳	۳۸	۵۷	۱۳	۵۷	۱۳
۵۸	۱۳	۷۴	۳۹	۵۸	۱۳	۵۸	۱۳
۵۹	۱۳	۷۵	۴۰	۵۹	۱۳	۵۹	۱۳
۶۰	۱۳	۷۶	۴۱	۶۰	۱۳	۶۰	۱۳
۶۱	۱۳	۷۷	۴۲	۶۱	۱۳	۶۱	۱۳
۶۲	۱۳	۷۸	۴۳	۶۲	۱۳	۶۲	۱۳
۶۳	۱۳	۷۹	۴۴	۶۳	۱۳	۶۳	۱۳
۶۴	۱۳	۸۰	۴۵	۶۴	۱۳	۶۴	۱۳
۶۵	۱۳	۸۱	۴۶	۶۵	۱۳	۶۵	۱۳
۶۶	۱۳	۸۲	۴۷	۶۶	۱۳	۶۶	۱۳
۶۷	۱۳	۸۳	۴۸	۶۷	۱۳	۶۷	۱۳
۶۸	۱۳	۸۴	۴۹	۶۸	۱۳	۶۸	۱۳
۶۹	۱۳	۸۵	۵۰	۶۹	۱۳	۶۹	۱۳
۷۰	۱۳	۸۶	۵۱	۷۰	۱۳	۷۰	۱۳
۷۱	۱۳	۸۷	۵۲	۷۱	۱۳	۷۱	۱۳
۷۲	۱۳	۸۸	۵۳	۷۲	۱۳	۷۲	۱۳
۷۳	۱۳	۸۹	۵۴	۷۳	۱۳	۷۳	۱۳
۷۴	۱۳	۹۰	۵۵	۷۴	۱۳	۷۴	۱۳
۷۵	۱۳	۹۱	۵۶	۷۵	۱۳	۷۵	۱۳
۷۶	۱۳	۹۲	۵۷	۷۶	۱۳	۷۶	۱۳
۷۷	۱۳	۹۳	۵۸	۷۷	۱۳	۷۷	۱۳
۷۸	۱۳	۹۴	۵۹	۷۸	۱۳	۷۸	۱۳
۷۹	۱۳	۹۵	۶۰	۷۹	۱۳	۷۹	۱۳
۸۰	۱۳	۹۶	۶۱	۸۰	۱۳	۸۰	۱۳
۸۱	۱۳	۹۷	۶۲	۸۱	۱۳	۸۱	۱۳
۸۲	۱۳	۹۸	۶۳	۸۲	۱۳	۸۲	۱۳
۸۳	۱۳	۹۹	۶۴	۸۳	۱۳	۸۳	۱۳
۸۴	۱۳	۱۰۰	۶۵	۸۴	۱۳	۸۴	۱۳
۸۵	۱۳	۱۰۱	۶۶	۸۵	۱۳	۸۵	۱۳
۸۶	۱۳	۱۰۲	۶۷	۸۶	۱۳	۸۶	۱۳
۸۷	۱۳	۱۰۳	۶۸	۸۷	۱۳	۸۷	۱۳
۸۸	۱۳	۱۰۴	۶۹	۸۸	۱۳	۸۸	۱۳
۸۹	۱۳	۱۰۵	۷۰	۸۹	۱۳	۸۹	۱۳
۹۰	۱۳	۱۰۶	۷۱	۹۰	۱۳	۹۰	۱۳
۹۱	۱۳	۱۰۷	۷۲	۹۱	۱۳	۹۱	۱۳
۹۲	۱۳	۱۰۸	۷۳	۹۲	۱۳	۹۲	۱۳
۹۳	۱۳	۱۰۹	۷۴	۹۳	۱۳	۹۳	۱۳
۹۴	۱۳	۱۱۰	۷۵	۹۴	۱۳	۹۴	۱۳
۹۵	۱۳	۱۱۱	۷۶	۹۵	۱۳	۹۵	۱۳
۹۶	۱۳	۱۱۲	۷۷	۹۶	۱۳	۹۶	۱۳
۹۷	۱۳	۱۱۳	۷۸	۹۷	۱۳	۹۷	۱۳
۹۸	۱۳	۱۱۴	۷۹	۹۸	۱۳	۹۸	۱۳
۹۹	۱۳	۱۱۵	۸۰	۹۹	۱۳	۹۹	۱۳
۱۰۰	۱۳	۱۱۶	۸۱	۱۰۰	۱۳	۱۰۰	۱۳

حالت گریزی این نام
ازین روایت ظاهرست
عوض جان العبد

صفحہ	غلط	صحیح	صفحہ	غلط	صحیح	صفحہ	غلط
۲۹	۱۵	چگورا	چگور	۹۹	۴	الامۃ	الامۃ
۵۰	۶	سمع	اسمع	۱۰۱	۱۰	خطيبا	خطيبا
=	۷	بوصيته	بوصية	۱۱۵	۴	يجبط	يجبط
۵۱	۱۱	يوم الفضل	يوم الفضل	=	۷	فاقول	فاقول
۵۲	۱۲	لسكك	مرد	۱۱۹	۸	المسكل	المسكل
۵۳	۱۳	زآن	المسكك	۵	۵	وهما زادة	وهما زادة
=	۱۴	جيب	برال	۱۲۱	۹	افى الناس	افى الناس
۵۹	۱۵	مرويت	نجيب	۱۲۷	۱۲	ميكنه لبش	ميكنه لبش
۶۰	۱۶	اذنيت	مرويت	=	۱۳	ميكنه	ميكنه
۶۳	۱۷	امطأ	اذنيت	=	۱۸	ثناؤ	ثناؤ
=	۱۸	شتر	اخطاء	۱۳۰	۷	بهيج	بهيج
۶۷	۱۹	قدى	شتر	۱۳۱	۸	واذا	واذا
=	۲۰	خدس	قد	=	۱۰	بدن	بدن
۷۸	۲۱	اها	خدس	=	۱۳	كحقم	كحقم
۸۲	۲۲	بقا	ايها	۱۳۲	۵	يخلق	يخلق
۸۶	۲۳	بجدآن	لقا	۱۳۳	۱۵	اشتغال	اشتغال
۸۸	۲۴	يانام	بجدآن	=	۱۰	انبياست	انبياست
۹۰	۲۵	حقيا	يانام	۱۳۷	۱۰	وبرينه	وبرينه
۹۳	۲۶	عنى	حقيا	۱۳۸	۵	بسيقه	بسيقه
۹۸	۲۷	يها	تمنى	۱۴۰	۴	سيدنا	سيدنا
۹۹	۲۸	الان	ايها	=	۶	آشنا را	آشنا را

